

§ 1 Meddelande om frågestund

Tredje vice talmannen meddelade att frågestund skulle äga rum *torsdagen den 8 juni kl. 14.00*.

§ 2 Anmälan om subsidiaritetsprövning

Tredje vice talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2022/23:30 för torsdagen den 1 juni i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in från trafikutskottet.

§ 3 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2022/23:355

Till riksdagen

Interpellation 2022/23:355 Den svenska vargstammen
av Daniel Bäckström (C)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 16 juni 2023.

Skälet till dröjsmålet är sjukdom och tidigare inbokade engagemang.
Stockholm den 2 juni 2023

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Peter Kullgren (KD)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

§ 4 Ärende för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

EU-dokument

COM(2023) 217 till miljö- och jordbruksutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 27 juli*.

§ 5 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Utrikesutskottets betänkande
2022/23:UU9 Strategisk exportkontroll 2022 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden

Utbildningsutskottets betänkanden
2022/23:UbU11 Forskning
2022/23:UbU15 Riksrevisionens rapport om statens insatser för likvärdig betygssättning
2022/23:UbU16 Riksrevisionens rapport om Skolverkets statistikuppdrag
2022/23:UbU17 Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfonds verksamhet och årsredovisning 2022

*Nordiskt samarbete
inklusive Arktis*

§ 6 Nordiskt samarbete inklusive Arktis

Utrikesutskottets betänkande 2022/23:UU5
Nordiskt samarbete inklusive Arktis (skr. 2022/23:90 och redog. 2022/23:NR1)
föredrogs.

Anf. 1 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! ”Ja, jag vill leva, jag vill dö i Norden” sjöngs i går med stolthet och glädje runt om i vårt vackra land – glädje över att vara svensk, att vara en del av Norden. Jag är alla fall glad över det. Jag skulle säga att vårt Nordensamarbete i stort är gott, men saker och ting kan såklart alltid bli bättre. Tre delar som jag tänkte uppehålla mig vid är Nato i hela Norden, infrastruktur och Arktis.

En viktig del för oss blir att samarbeta inom Nato. Nordiska rådet har till exempel lyft fram vikten av ett ministerråd för infrastruktur, och utrikesutskottet har lyft fram vikten av arbetet kring Arktis.

Fru talman! När det gäller Nato i hela Norden har vi moderater länge förespråkade att Sverige borde gå med i försvarsalliansen Nato för att tillsammans med våra demokratiskt sinnade vänner i Europa försvara oss. Nu när kriget har kommit till Europa, så nära inpå oss igen, har det visat sig vara en bra idé.

Vi behöver samarbeta med våra likasinnade grannar. Sverige och Finland har i dag täta samarbeten med varandra och med de andra nordiska länderna genom Nordefco och Pesco men även via trilaterala operativa samarbeten inom avgränsade områden som Nordkalotten.

Med Sverige och Finland som medlemmar i Nato kommer samtliga nordiska länder för första gången på 500 år att vara en del av samma försvarsallians. Detta skapar förutsättningar för att binda ihop de nordiska länderna ännu närmare men också för att militärt ena vår region. Det är dock viktigt att inte fastna i tankar om ett nordiskt block inom alliansen. Nordiska visioner och målsättningar behöver förankras i större grupper som Norra gruppen och NB8.

Fru talman! Vad gäller infrastruktur är goda kommunikationer viktiga för tillväxt och välförhållanden. Den typen av investeringar är också mycket långsiktiga, varför samarbete och koordinering är en styrka.

Från parlamentariskt håll i Nordiska rådet har det över parti-, block- och nationsgränser uttryckts ett starkt önskemål om ett nordiskt ministerråd för trafik-, transport- och infrastrukturfrågor. Detta är något som jag med varm hand skickar vidare till våra kloka ministrar för dessa frågor. Oavsett hur det hanteras framöver kommer det att bli bra.

När den globala konkurrensen ökar ställs stora krav på vår anpassningsförmåga och på ett nordiskt samarbete med tydlig inriktning mot innovation och konkurrenskraft. En välfungerande nordisk infrastruktur som baserar sig på fri rörlighet har stor betydelse för vår tillväxt, inte minst i gränsregionerna. Detta är viktigt, också för vårt samarbete inom totalförsvaret.

Fru talman! Arktis, denna oerhört viktiga fråga, känns lite inslängd här. Jag kan som ordförande i riksdagens arktiska delegation säga och tycka att Arktisfrågorna borde få större utrymme.

I ett nytt geopolitiskt landskap som tydligt sätter sin prägel på Arktis ställs viktiga frågor om politiskt ledarskap och sammanhållning på sin spets. Det arktiska parlamentarikersamarbetet sker inom ramen för den arktiska parlamentarikerkonferensen. Syftet med det parlamentariska samarbetet är att ta initiativ till ett vidare samarbete om arktiska frågor och att det ska fungera som ett forum för debatt och informationsutbyte och utgöra den parlamentariska dimensionen för Arktiska rådet.

Förutsättningarna för att möta utmaningarna och ta till vara möjligheterna i ett förändrat Arktis står i fokus för samarbetet. Särskild vikt läggs vid klimatförändringarna och konsekvenserna för den känsliga arktiska miljön, regionens ekonomiska utveckling, ett hållbart utnyttjande av naturresurserna, befolkningens levnadsvillkor och den civila säkerheten i regionen.

Forsknings- och utbildningsfrågor är också centrala frågor. Den arktiska regionens ökade geopolitiska betydelse återspeglas i samarbetet.

Den permanenta kommittén, Standing Committee of the Parliamentarians of the Arctic Region, bildades 1994. En av huvudfrågorna när kommittén bildades var etablerandet av ett samarbete på regeringssidan, och Arktiska rådet inrättades 1996. Standing Committee stöder aktivt Arktiska rådets arbete och deltar i rådets möten i egenskap av observatör.

Kommittén upprätthåller arbetet, verkställer besluten mellan de arktiska parlamentarikerkonferenserna och förbereder nästkommande konferens. Den verkar också för att främja det arktiska samarbetet på såväl nationell som internationell nivå. Där deltar även representanter för ursprungsbefolkningarna, som har status som permanenta deltagare, samt observatörer, däribland Nordiska rådet och Västnordiska rådet som har en särskild roll.

Jag hade förmånen att få delta på mitt första möte, som USA var värd för, i april i Washington. Mötet var oerhört intressant och viktigt för Sverige och Norden. Jag passade på att lyfta upp frågor som näringslivet i norr och vikten av att fler hjälper till i Arktis även om man inte är ett arktiskt land samt en del säkerhetsfrågor.

Vikten av samarbete lyfte jag upp även på den interparlamentariska konferensen för utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik – den EU-konferens som hölls i Sverige i mars, den så kallade Gusp-konferensen.

Fru talman! I de norra delarna av Sverige görs betydande satsningar både inom det befintliga näringslivet och i form av nya offentliga etableringar. Inom ramen för det arktiska parlamentariska samarbetet avser den svenska delegationen att lyfta fram de goda exemplen från Sverige när det gäller att göra det möjligt att leva och verka i den arktiska regionen.

Det arktiska samarbetet har länge handlat om minoritetsfrågor och klimat. Dessa frågor är naturligtvis fortfarande viktiga att arbeta med, men problemet för Arktis är att mycket av det som påverkar Arktis ligger utanför området men ändå har stor påverkan, speciellt när det kommer till klimatet.

Alla behöver hjälpas åt i dessa frågor, även om man inte är ett arktiskt land. Här behöver vi alla vara med och påverka våra kollegor runt om i världen. Stigande temperaturer kommer att påverka oss alla på ett eller annat sätt, inte minst när vattennivåerna stiger.

Utöver civila säkerhetsfrågor har vi säkerhetspolitiska frågor, som hittills inte har behandlats inom ramen för samarbetet. Men mot bakgrund av det försämrade säkerhetsläget och regionens ökade geopolitiska betydelse avser dock den svenska delegationen att ta upp frågan om hur säkerhetspolitiska frågor ska hanteras inom ramen för samarbetet, framför allt med hänsyn till vikten av att värna folkrätten och de säkerhetspolitiska frågorna och kopplingen mellan civil och militär säkerhet.

Riksdagen står värd för nästa arktiska parlamentarikerkonferens som hålls nästa år, 2024. Vi i den svenska delegationen har inlett planeringen för konferensen och siktar på mars 2024, då vi hoppas på ett stort deltagande och en stor spridning för de arktiska frågorna. Den svenska delegationen för Arktis har också för avsikt att anordna ett par kunskapshöjande, kunskapsspridande och viktiga seminarier i riksdagen från och med i höst. Vi tror att vi behöver ta mer höjd för dessa frågor.

Frågorna rörande Arktis behöver få större spridning. Här kan vi alla hjälpas åt.

Anf. 2 HELÉNE BJÖRKLUND (S):

Fru talman! Mystiken, det speciella ljuset, och mörkret, här uppe i norr, grönskan, vattnet, kulturen, välfärden, demokratin och samarbetet. Det är Norden.

Vårt nordiska samarbete är unikt. Vi har ett av de äldsta och mest omfattande regionala samarbetena i hela världen. Det vilar på en gedigen grund av gemensam historia, gemensamma värderingar, kulturarv, geografisk närhet, språkförståelse och starka ekonomiska band.

Vi har haft öppna gränser, fri rörlighet och en integrerad arbetsmarknad under 70 år. Och vårt samarbete styrs av en gemensam vision som antogs av de nordiska statsministrarna 2019. Visionen slår fast att Norden ska vara världens mest hållbara och integrerade region år 2030.

Jag är glad för att vår nuvarande regering med både Ulf Kristersson och vår Nordenminister Jessika Roswall har sagt att visionen ligger fast.

Samarbetet i Nordiska rådet har historiskt haft en tyngdpunkt på frågor som rör kultur, arbetsmarknad, välfärd och klimat. Men efter pandemin

och nu under Rysslands olagliga anfallskrig i Ukraina har frågor om civil beredskap, säkerhet och försvar fått allt större utrymme.

Vi socialdemokrater välkomnar ett fördjupat samarbete även i dessa frågor, inte minst i ljuset av Natomedlemskapet. Men vi vill samtidigt vara uppmärksamma så att frågor om välfärd, klimat och kultur fortsätter att vara prioriterade och ett signum för vårt nordiska samarbete.

Under pandemin prövades vår nordiska familj hårt. Stängda gränser och olika vägval gjorde samarbetet svårt. Särskilt besvärligt har det varit för dem som bor eller jobbar i gränsområdena. Deras vardag påverkades mycket märkbart. Men det har också inneburit att det har blivit ännu tydligare hur viktigt det är att vi måste riva fler gränshinder och stärka den nordiska gemenskapen.

Fru talman! Rysslands olagliga anfallskrig i Ukraina har enat det demokratiska väst, och det nordiska samarbetet är nu starkare och viktigare än någonsin.

Vårt nordiska försvarssamarbete, Nordefco, fortsatte under förra året att utvecklas, och i år kommer Sverige att vara värd för ett rundabordssamtal på temat säkerhet och försvar. Det kommer att ske här i Stockholm i september.

Vi socialdemokrater uppskattar att de nordiska regeringarna och arbetsministrarna så tydligt och gemensamt har fördömt den olagliga ryska invasionen av Ukraina.

Klimatförändringarna i Arktis har bidragit till ett ökat omvärldsintresse för regionen. Området benämns som ett säkerhetspolitiskt lågspänningsområde.

Med Sverige och Finland i Nato kommer alla länder i Norden och Baltikum att dela samma säkerhetsplattform. Ett svenskt Natomedlemskap kommer att innebära en samlad ansats till försvarsplanering och säkerhet i Nordeuropa. Under förra året präglades även samarbetet kring Arktis av konsekvenserna av Rysslands aggression mot Ukraina.

Vi vill fortsätta främja en fredlig, stabil och hållbar utveckling och bidra till ett konstruktivt internationellt samarbete i den arktiska regionen.

Fru talman! Som ett led i visionsarbetet görs nu många satsningar för ett grönare Norden och för en ansvarsfull klimatpolitik. Det är bra och viktigt. Ett exempel är det nordiska miljömärket Svanen som under året har fortsatt utveckla kriterier för bra klimatval.

Jag vill också poängtera att vår arbetsmarknad och den ekonomiska utvecklingen i Norden är beroende av att vi tar ledartröjan i den gröna omställningen.

Ulf Kristerssons regering har sagt att visionen om att bli världens mest hållbara och integrerade region ligger fast. Det tycker vi är bra. Men samtidigt måste nu den svenska regeringen fullt ut ta ansvar för att förverkliga den. Det gäller såväl den gröna omställningen som att riva fler gränshinder.

Som föregående talare sa har vi i Nordiska rådet över partigränser och nationsgränser uttryckt ett starkt önskemål om ett nordiskt ministerråd för trafik-, transport- och infrastrukturfrågor. Här vill vi socialdemokrater i Nordiska rådet påminna om att goda kommunikationer också är viktiga för tillväxt och välfärd.

Fru talman! Det nordiska kultursamarbetet står fortfarande starkt. Kulturen spelar en stor och stark roll för att nå visionen, och den binder oss samman i Norden.

Nordiska rådets priser inom kultur är bara en liten del av det nordiska samarbetet. Men de bidrar till att synliggöra, uppmärksamma och öka intresset för samarbetet. De är också viktiga för att öka förståelsen för varandra, och de stärker de nordiska språken. Därför ser vi positivt på att arbetet med att ta fram en ny nordisk språkdeklaration fortsätter även under detta år.

Men det är med oro vi ser hur den nordiska kultur- och utbildningsbudgeten används som finansiering inom andra sektorer. Vi menar att regeringen inte ska bidra till nedskärningar som skadar samarbetet på kultur- och utbildningsområdet. Därför yrkar jag bifall till reservation 3 under punkt 2 om arbetsmarknad, kultur, utbildning och integration.

Fru talman! Avslutningsvis: Jag tror att vi med lärdomar från de senaste årens kriser och krig kan stärka det nordiska samarbetet ytterligare och att vi kan förverkliga statsministrarnas vision om att bli världens mest hållbara och integrerade region.

Nästa år tar Sverige över ordförandeklubban för ministerrådet. Vi hoppas att man då tar arbetet vidare med konkreta initiativ på klimatområdet och river fler gränshinder. Ett sådant exempel är att göra det möjligt att hämta ut ett e-recept i hela Norden. Det är ett av många medlemsförslag.

Som ordförande i den svenska delegationen vill jag tacka ledamöterna från samtliga partier för ett stort engagemang i de nordiska frågorna och mycket aktivitet, men också för det samförstånd och den respekt som vi har inom vår svenska delegation i Nordiska rådet. Jag vill också tacka ansvarigt statsråd Jessika Roswall för ett stort engagemang i de nordiska frågorna.

Fru talman! Från Socialdemokraterna yrkar jag bifall till reservation 3 under punkt 2 från Centerpartiet och Socialdemokraterna om arbetsmarknad, kultur, utbildning och integration.

(Applåder)

Anf. 3 ANGELIKA BENGTTSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar Heléne Björklund för hennes anförande. Jag begärde replik för att stämma av en sak med Socialdemokraterna.

Vi är alla överens om att det nordiska samarbetet är otroligt viktigt, och det fungerar bra. Men det som också påverkar vårt arbete i Sverige och i Norden är hur vi agerar i EU-parlamentet.

För en tid sedan såg jag en rapport som Vote Watch har gjort. Jag läste den på Europaportalen. De har analyserat över 280 omröstningar i Europaparlamentet som har bäring på hur man har agerat gentemot Ryssland. Där kan vi läsa att Socialdemokraterna är det näst mest Rysslandsvänliga partiet. Vi kan också läsa att Sverigedemokraterna är det mest Rysslandskritiska partiet. Det är bara Vänsterpartiet som slår Socialdemokraterna i denna analys.

Denna analys påbörjades redan 2019, alltså före invasionskriget i Ukraina, och de har tittat brett på alltifrån desinformation och agerandet i Belarus, Georgien och Kazakstan och även den interna utvecklingen i Ryssland.

Med tanke på hur man agerar i EU-parlamentet och hur tätt in på arbetet i EU-parlamentet Nordiska rådet är, kan vi då lita på att Socialdemokraterna inte kommer att agera likadant i just det nordiska samarbetet med tanke på hur viktigt det är att vi gemensamt står emot Ryssland för det nordiska samarbetet och för vårt bästa?

Anf. 4 HELENE BJÖRKLUND (S) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten Bengtsson för frågan. Jag vet knappt hur jag ska uttrycka mig, men ja, man kan lita på Socialdemokraterna. Och jag tror att det är väldigt många som inte håller med ledamoten Bengtsson om att Socialdemokraterna i denna situation skulle vara Rysslandsvänliga.

Det kan säkert stämma att olika ledamöter och parlamentariker före kriget har velat göra insatser för att stödja det ryska folket, den ryska kulturen eller den ryska litteraturen – eller det bistånds- och solidaritetsarbete som vi historiskt alltid har varit starka på. Men ingen ska tvivla på att vi fördömer Rysslands invasion av Ukraina och att vi gör det starkt. Jag tycker faktiskt att det är ganska småaktigt att ens lyfta detta när vi har en debatt om det nordiska samarbetet.

Anf. 5 ANGELIKA BENGTTSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag kan tycka att det är relevant med tanke på hur stort inflytande EU har över Sverige och det nordiska samarbetet.

Min fråga tillbaka till Socialdemokraternas ledamot blir: Vad har man då gjort? Jag undrar vad man har gjort för att säkerställa att man inte gör samma misstag, om man nu kallar det så – det är så jag tolkar svaret. Vad har man gjort för att säkerställa att Norden håller ihop och att Sverige håller ihop mot just Rysslands hot mot oss i väst?

Anf. 6 HELENE BJÖRKLUND (S) replik:

Fru talman! Jag tackar än en gång för frågan. Jag kan garantera Angelika Bengtsson att hon inte behöver tvivla på oss socialdemokrater.

Om jag var sverigedemokrat skulle jag dock vara riktigt orolig, för frågan bör väl vändas tillbaka: Hur agerar Sverigedemokraterna? Senast den förra mandatperioden var det en sverigedemokratisk ledamot i försvarsutskottet som var väldigt tvivelaktig när det gällde Rysslandskopplingarna, och det har ju funnits många exempel på detta. Jag skulle alltså inte vilja lyfta den frågan till en socialdemokrat i denna kammare. Nu är det dock gjort, och svaret är att ingen behöver tvivla på det socialdemokratiska engagemanget mot Rysslands agerande i dessa frågor.

Anf. 7 LORENA DELGADO VARAS (V):

Fru talman! Det nordiska samarbetet har stora möjligheter att utvecklas så att vi kan lösa gemensamma problem och dela med oss av lösningar. Vi kan dock även driva frågor i en mer internationell kontext. Här finns stor potential när det gäller klimatlösningar, energifrågor och sociala och rättsliga frågor.

Som del av det nordiska samarbetet har vi möjlighet att ta på oss ledartröjan i en rad frågor som är gemensamma och visa vägen för bland annat EU. Men för att ett sådant samarbete ska funka och vara trovärdigt krävs

det gemensamma beslut och konkreta handlingar. Vi har ett gott samarbete, men det är absolut inte fulländat.

Gränshinderfrågorna är prioriterade i det nordiska samarbetet. Tanken är att vi ska bli den mest sammansvetsade regionen i världen. Det ska vara lätt att röra sig mellan länderna, och det ska vara lätt att flytta från det ena nordiska landet till det andra utan att stöta på administrativa hinder. Det samarbetet kan inte tas för givet, och det måste konsolideras.

Vi i Vänsterpartiet delar självklart synen att Norden ska vara en integrerad region, men det måste också betyda någonting i praktiken. Därför är det viktigt att regeringen verkar för att gränserna mellan de nordiska länderna ska hållas öppna utan gränskontroller av nordiska medborgare. Vi såg konsekvenserna 2015, och vi såg konsekvenserna under pandemin.

Vi bör eftersträva målet att Norden ska vara öppet så att vi kan bo och jobba i olika länder genom att pendla. För att kunna säkerställa det under kris behöver vi vidareutveckla skattesystemet så att folk inte dubbelbeskattas, och vi behöver ett systematiskt arbete kring gränspendlarna för att värna deras jobb och familjer när vi drabbas av kriser.

Något vi bör jobba vidare med är ett gemensamt nordiskt beredskapsarbete. Vi har haft kriser, och det kommer tyvärr fler. De extrema väderförhållandena blir fler, liksom bränder, översvämningar och så vidare. Här har vi som Nordisk grön vänster lagt fram förslag om gemensamma beredskapslager, gemensam vaccinproduktion och så vidare, vilket partierna har ställt sig bakom i Nordiska rådet.

Fru talman! Det nordiska samarbetet ska leda till en positiv utveckling även utanför Norden. Vi kan visa vägen i en rad frågor. Nu senast tog Nordiska rådet fram en internationell strategi som tar upp en rad frågor som är gemensamma för Norden. Vi bör prioritera dem i de internationella samarbetena, både mellan länderna och utanför.

En sådan sak är kvinnors rättigheter, och där vill jag speciellt lyfta aborträtten. Det tas tyvärr kliv bakåt, eller åtminstone har frågan stagnerat på global nivå. Även här i Sverige börjar det nu höras röster som ifrågasätter aborträtten i dess nuvarande form. Till dessa personer och organisationer vill jag säga att vi inte kommer att backa i tiden. Vi kommer inte att gå tillbaka till tider då kvinnor fick söka sig till olagliga abortverksamheter eller försöka abortera hemma med livet som insats. Här bör Norden vara den säkra hamnen där vi stöttar organisationer som verkar i andra länder där abort har förbjudits eller aldrig legaliserats.

Ett annat viktigt område är hbtq-frågorna. Här anser vi också att vi genom Nordiska rådet kan påverka grannländer, till exempel de baltiska staterna. I dag arrangerar man gemensamma konferenser om kvinnohandel, miljöfrågor och energifrågor. Det skulle vara positivt om detta utbyte mellan de nordiska och de baltiska staterna även omfattade frågor om sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck och könskaraktäristika. Det skulle vara ett stort stöd för hbtq-rörelserna och de feministiska rörelserna där.

Nu senast lade vi från Nordisk grön vänster fram ett förslag om återuppbyggande av Ukraina. Där menar vi att vi som nordiska länder bör samkoordinera stödet till Ukraina vid återuppbyggandet, för att få till ett bättre stöd. Detta är något som samtliga partier har stöttat.

Inom den nordiska transportsektorn behöver vi satsa offensivt för att det hållbara alternativet till flyget ska vara tåget. Vi i Nordisk grön vänster vill så snart som möjligt se satsningar på höghastighetståg och nya spår

mellan de nordiska länderna för att underlätta tågresandet inom Norden och ut på den europeiska kontinenten.

Sådana investeringar tar dock tid, och därför behövs även järnvägssatsningar som gör skillnad i närtid. Det behövs bättre tågförbindelser mellan Nordens städer. Vi vill såklart i första hand koppla ihop de större städerna så att det blir lätt att röra sig mellan dem. Med små justeringar av lok, vagnar och signalsystem samt koordinerade tidtabeller och biljettsystem kan restider kapas väsentligt och resandet i Norden underlättas. Tåget måste bli förstahandsalternativet för dem som reser inom Norden och även längre ut i Europa.

Intresset för att resa med tåg har på kort tid vuxit. Det har ökat stadigt och fortsätter att öka; i dag har vi till och med problemet att folk vill resa ut i Europa på sin semester men att vi inte har tillräckligt med tågtransporter. Vi behöver en samlad nordisk politik, det vill säga ett ministerråd för infrastruktur och trafik, för att få ett ökat nordiskt tågresande.

Jag kan hålla med tidigare talare om att Arktis behöver mer utrymme. Arktis är hem åt 4 miljoner människor, däribland 40 urfolk – bland annat inuiter, samer och nentser. Arktis är också hem åt många djur som nu är i fara. Området håller dessutom vårt världsklimat i balans. När isen smälter accelererar den globala uppvärmningen, och det är oroväckande. Det är ett område vi måste skydda som ett lågspänningsområde, och det arbetet måste fortgå.

Anf. 8 ANGELIKA BENGTTSSON (SD):

Fru talman! ”Norden är fantastiskt. Det är en tydlig region, men era respektive länder sticker ändå ut.” Denna tanke har upptagit mina tankar under den senaste veckan, då jag deltagit i ett ledarskapsprogram i Riga.

Norden är inte bara en integrerad region som vi stolt har marknadsfört, utan vi har även en lång och unik historia som självständiga länder. Det skiljer oss från de baltiska länderna, som firar lika många år av frihet från Sovjet som jag själv är gammal.

Under många år har vi arbetat med samarbetet i Norden, särskilt sedan andra världskriget, då vi insåg att vår styrka ligger i att arbeta tillsammans. Det har lett till konkreta resultat såsom en gemensam passunion, införande av gemensamma miljömärkningar som svanmärkning och nyckelhålsmärkning samt en gemensam konvention mot skatteflykt. Vi har även skapat en gemensam utbildningsmarknad. Detta är bara några exempel på vad vi har uppnått genom vårt samarbete.

I dag är vi den tionde starkaste ekonomiska regionen i världen. Vår gemensamma arbetsmarknad, utbyte av utbildningsplatser och sjukvård har prövat oss men har framför allt visat på vår sammanhållning. Detta blev tydligt under 2018 när Sverige fick hjälp att släcka bränderna här och ännu mer under pandemin när vi bistod varandra med vaccin och skyddsutrustning.

Mot denna bakgrund behöver vi stärka vårt samarbete med de baltiska länderna. Dessa tre små länder i öst, som ligger närmast Ryssland, kräver att vi intensifierar samarbetet. Om vi inte gör det kommer Ryssland att fylla det tomrummet. Historien har tydligt visat oss detta, särskilt när det gäller hur Ryssland utan förbehåll attackerat Ukraina. Därför är jag stolt över att vi i Norden, tillsammans med de baltiska länderna, har visat vårt

solidariska stöd till Ukraina genom konkreta handlingar och tydliga ställningstaganden. Detta kan inte nog betonas.

Fru talman! I en tid då vår säkerhet hotas behöver vi enas och agera gemensamt. Det är precis vad vår region är – en gemensam region. Jag hoppas innerligt att vi i framtiden kan inkludera Baltikum ännu mer och framför allt tydligare i detta samarbete. Ur ett försvarspolitiskt perspektiv är det självklart att vi behöver intensifiera samarbetet. På andra sidan Finland och Baltikum har vi som sagt Ryssland.

Men Sverige som land har också mycket att bevisa gentemot de baltiska länderna den dag då vi blir medlemmar i Nato. Vi i Sverige kunde ha gjort mer på 40-talet; det var en handling som man sent kommer att glömma. Därför är det viktigt att vi visar vilka vi är och vilka värderingar vi står upp för i dagens tidsålder när vi än en gång har ett krig i Europa. En vänskap stärks när man bevisar sig själv. Som land har vi en del att bevisa, och vi får inte göra samma misstag igen.

Fru talman! Ur ett säkerhetspolitiskt perspektiv är det självklart att vi även behöver utöka samarbetet. Vår omvärld är ständigt föränderlig, och vi i Norden måste anpassa oss efter den utvecklingen. Det gör vi bäst genom att stå enade och samarbeta. En gemensam gräns skulle ha underlättat vårt arbete under de stora flyktingströmmarna 2015. En gemensam krisberedskap skulle ha underlättat vid bränderna 2018 och under pandemin, då Finland exempelvis hade gott om skyddsutrustning i lager samtidigt som Sverige hade brustit i sin beredskap och tömt sina förråd.

Det finns en reservation i Sverigedemokraternas följdmotion, reservation 9, som jag vill yrka bifall till.

Sverigedemokraterna anser att mer behöver göras i Sverige för att stärka Sveriges säkerhet och nå upp till övriga Nordens nivå när det gäller beredskap och förberedande åtgärder. Detta är särskilt viktigt i dag när vårt största hot stavas säkerhet och kommer från grannlandet Ryssland. En samlad strategi skulle generera en vinst för oss alla, både i Norden och i Baltikum.

Jag vill också betona vikten av att inte glömma N5-samarbetet mellan Norden och Baltikum, som initierades för några år sedan. Det är av yttersta vikt att detta samarbete inte faller i glömska utan i stället intensifieras.

Fru talman! Det märks att jag i dag fokuserar mycket på Norden och Baltikum. Detta beror på det nya och spända säkerhetsläge vi befinner oss i. Vi i Norden kan mycket väl marknadsföra oss som världens mest integrerade region fram till 2030, men om vi inte riktar vår uppmärksamhet mot våra närmaste grannländer har vi inget att vinna. Vad tjänar vi på att vara en stark region om våra små grannländer samtidigt saknar den styrka som behövs för att försvara sig mot den mäktiga grannen i öst? Vad har vi att vinna på en stark region om vi inte ens kan samarbeta med de likasinnade som är närmast oss?

Den politik vi bedriver i dag får inte göra oss naiva. Det är därför jag är stolt över att tillhöra det parti som driver den mest Rysslandskritiska politiken i EU-parlamentet. Även om kammaren i dag debatterar Norden i Sverige är Norden en del av Europa och EU. Sveriges agerande i EU-parlamentet speglar politiken i Sverige – delvis på gott men mest på ont, enligt Sverigedemokraterna. I förlängningen påverkar detta även det nordiska samarbetet. Därför blir det ännu viktigare att samarbetet utökas och intensifieras i vår region.

Jag ser fram emot ett starkare samarbete här i Sverige för Norden och tillsammans med de baltiska länderna.
(Applåder)

Prot. 2022/23:119
7 juni

*Nordiskt samarbete
inklusive Arktis*

I detta anförande instämde Staffan Eklöf och Ann-Christine From Utterstedt (båda SD).

Anf. 9 LORENA DELGADO VARAS (V) replik:

Fru talman! Jag vill höra från ledamoten varför Sverigedemokraterna bland annat inte ville ha med aborträtten i den internationella strategin som en av de punkter som vi vill prioritera när det gäller kvinnors rättigheter.

Anf. 10 ANGELIKA BENGTTSSON (SD) replik:

Fru talman! Det enkla svaret är att vi anser att detta är en nationell angelägenhet. För att förlänga svaret kan jag säga att vi inte ser aborträtten som hotad i Norden.

Jag är övertygad om att vi kan göra mer, men detta är en nationell angelägenhet. Jag ser inte aborträtten som hotad i Norden i dag. De nordiska länderna är ju överens om att aborträtten är viktig, och jag ser den som stark i de nordiska länderna.

Anf. 11 LORENA DELGADO VARAS (V) replik:

Fru talman! Jag vill påminna ledamoten om att detta är en internationell strategi som rör det samarbete som vi nordiska länder ska ha gentemot andra församlingar, till exempel EU, och samarbeten som vi har med bland andra de baltiska staterna.

Det handlar inte om det som vi driver nationellt eller om vilken nivå vi driver det på, utan det handlar om det nordiska samarbetet och om den internationella strategi vi för fram.

Ledamoten menar att aborträtten inte är hotad här i Sverige. Vi har dock på senare tid sett att journalister har uttryckt att man vill hota aborträtten i Sverige. Bara häromdagen stod det demonstranter på Sergels torg som menade att abort är mord. Dessa röster finns alltså även i Sverige, även om Sverigedemokraterna kanske väljer att inte höra dem.

Återigen: Varför vill man inte ha med aborträtten i den internationella strategin? Det handlar om att stötta till exempel kvinnorna i Polen, som inte längre har rätt till abort. Kvinnor där har även dött på grund av detta.

Anf. 12 ANGELIKA BENGTTSSON (SD) replik:

Fru talman! Vi vill fokusera på och prioritera annat i den internationella strategin. Partier har olika prioriteringsområden. Vänsterpartiet har bland annat abortlagen, som varken är hotad i Sverige eller övriga Norden. Det finns kanske en liten klick människor som tycker annorlunda, men den är i minoritet och långt ifrån att få majoritet.

Vi väljer som sagt att fokusera på annat, nämligen en internationell strategi för en bättre integrerad region när det gäller arbetsmarknad och sjukvård – den sjukvård där aborterna utförs. Här väljer vi att lägga vår energi.

Som politiker prioriterar man olika områden, och vi prioriterar sådant som vi anser vara mer angeläget.

Anf. 13 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Fru talman! Dagens första talare har redan refererat till vår nationalsång, och redan när den skrevs 1844, mer än 100 år innan Nordiska rådet bildades, var vi nordister. Frågan är dock hur djupt rotad nordismen är hos den stora allmänheten, men det är ett annat kapitel.

Alla här lovordar nog statsministrarnas vision om att Norden ska bli världens mest hållbara och integrerade region till 2030. Frågan är om vi når dit med den fart vi har i dag. Förra sommaren var mitt utskott i Nordiska rådet på sommarmöte på Åland, och där talade den tidigare finländske ministern Jan-Erik Enestam. Han var tydlig med att vi med nuvarande fart inte kommer att nå visionen och att vi måste växla upp.

Hur ska vi då göra för att Nordiska rådet ska bli en starkare kraft och mer relevant? Jag tror att vi måste fokusera på de frågor som rör människors vardag. Förra veckan var jag några dagar på Island på möte med Gränshinderrådet. Där var även samarbetsministrarna samlade, inklusive statsrådet Jessika Roswall, och ministrarna var väldigt nöjda med mötet. Vi hade även ett mycket konstruktivt möte med Gränshinderrådet, och det finns vägar framåt för att växla upp arbetet med att montera ned gränshinder, vilket är oerhört viktigt.

Hur ska vi växla upp på ett politiskt plan? Under pandemin strävade våra samarbetsministrar på, och jag skröt ofta i talarstolen om Sveriges socialdemokratiska samarbetsminister. Hon gjorde ett jättebra jobb, men där tog det stopp. Så hur kan våra samarbetsministrar få högre status och deras arbete mer genomslag? Först när utrikesministrar och statsministrar kom in hände det mer. Vi har samarbetsministrar som gör ett bra jobb, men hur ska Jessika Roswall och hennes kollegor få mer mandat? Det vore bra att hitta en gemensam nordisk lösning på det.

Jag tror att en av förklaringarna är bristande förståelse, vilket jag nämnt i varenda kammardebatt om det nordiska samarbetet. Vi måste få en högre förståelse för hur det är att leva och verka i en gränsregion. Jag har full förståelse för att man inte förstår detta om man inte bor och verkar där. Självfallet beror det på geografin, men på landgränsen till Norge och Finland lever vi som att gränsen inte finns, vilket man måste förstå. För mig att passera gränsen till Norge är som för en stockholmare att gå från östra till västra sidan av Drottninggatan eller från Helgeandsholmen till Gamla stan. Det är precis lika naturligt. Vi lever som sagt som att gränsen inte finns.

Varje gång jag badar där hemma simmar jag över till Norge, för gränsen går i älven. I Värmland kan bostadshuset ligga i Sverige men uthuset i Norge. Det ställde till det lite under kriget, men de som minns säger att det var lättare att passera gränsen legalt under kriget än under pandemin. Ett hus kan ligga i Sverige, men man måste köra via Norge för att ta sig till huset. För en del norrmän ligger närmaste affär i Sverige. Under skogsbränderna 2018 fick vi hjälp från Europa. Vid skogsbranden i min region kom förstärkningen från Norge eftersom det var närmast.

Man måste förstå hur tätt sammanvävda vi är, och först när den stora massan har förstått det kan vi växla upp.

Arbetet med transporter har nämnts tidigare, och Nordiska rådet har jobbat för ett transportministerråd. De nordiska infrastrukturministrarna samlades i norska Fredrikstad i november, och de antog en deklaration för

att ta detta arbete vidare. Det måste dock stärkas ännu mer, för mobiliteten över gränserna är hela avgörande.

Fru talman! Vi hörde tidigare att Norden är världens tionde största ekonomi, vilket visar vilken kraft vi har. Men då måste vi få de verktyg som behövs för att vi ska kunna använda oss av denna kraft. Samtidigt måste vi våga ställa de svåra frågorna och öppna Pandoras ask.

Det handlar bland annat om det nordiska skatteavtalet. Jag har förstått av flera finansministrar att det är något de bävar för. Men de vardagsnära frågorna är avgörande, och det vi hör mest om är just skatt på arbete och pension. Jobb, studier, mobilitet och sociala relationer är tveklöst jätteviktiga, men nu när det inte längre är krisläge återkommer frågan om att det saknas enhetlighet i beskattningen och att folk känner sig orättvist behandlade. Här måste vi komma vidare, och i mitt utskott i Nordiska rådet jobbar vi särskilt med att lyfta fram skatteavtalet för att Norden ska få en större enhetlighet och något som upplevs som mer rättvist.

Fru talman! I dagens betänkande står det: ”Utskottet noterar att det i mandatet tydliggörs att Gränshinderrådet i kristider ska bidra till ett bättre kunskapsunderlag för en mer effektiv nordisk samordning i fråga om mobilitetsproblem genom att uppmärksamma regeringar, relevanta ministerråd och sektorer på problem som uppstår samt stå till förfogande för att finna lösningar. Utskottet uppmärksammar vidare att kopplingen till den politiska nivån blivit tydligare, vilket under det gångna året bl.a. ledde till flera kontakter mellan företrädare för Gränshinderrådet och samarbetsministrarna. Utskottet anser fortsatt att de nordiska länderna måste ha en dialog innan beslut fattas om att stänga gränser och att länderna också måste uttömma alla andra alternativ innan gränser stängs. De nordiska länderna bör tillsammans ta ansvar för de konsekvenser som en gränsstängning innebär, vilket är det som Sverige föreslagit i den s.k. samverkansmodellen.”

Det är väl och bra, fru talman, men vi borde ju komma dit att vi inte stänger några gränser inom Norden. Vi ska vara så tajt hopsvetsade att det helt enkelt är uteslutet. Det är dit vi måste komma.

Nu håller vi också på att se över Helsingforsavtalet, alltså Nordiska rådets grundlag. Vi kanske kan komma vidare även i den frågan för att göra oss ännu tätare sammanknutna.

På det senaste mötet med delegationen här i Sverige hade vi besök av de nordiska institutionerna. De hade ett kalendarium över när stora, viktiga, avgörande händelser hade skett i det nordiska samarbetet. Den senaste var på 1970-talet. Det är 50 år sedan. Det är verkligen dags att växla upp och komma vidare, fru talman!

Jag yrkar bifall till förslagen i betänkandet.

Anf. 14 CATARINA DEREMAR (C):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation nummer 2 i utrikesutskottets betänkande 5. Jag vill också passa på att tacka Socialdemokraterna för deras stöd till Centerpartiets reservation nummer 3.

Vad kan passa bättre, fru talman, än att dagen efter Sveriges 500-årskalas ha en debatt om Norden och arktiska frågor? Vi har mycket gemensamt med våra nordiska grannländer, inte minst våra långa traditioner av att leva i demokratier, våra folkrörelser, den fria rörligheten och passfriheten. Det är nog vår största tillgång.

Nordiska rådet, Nordiska ministerrådet och Helsingforsavtalet innebär att vi har en ordentlig och viktig plattform för det nordiska samarbetet. Det är också av stor vikt att vi arbetar för att göra nordisk nytta för alla invånare för att tillsammans på ett bättre sätt möta framtida utmaningar. Det blev tydligt under pandemin att det finns många sköra trådar i samarbetet. Det är skörare än vad jag hade känslan av innan pandemin slog till på allvar.

Fru talman! Sommaren 2022 gjorde jag en resa till Norrbotten, och där besökte jag gränsstäderna Haparanda och Tornio. Det blev väldigt påtagligt att tiden med stängda gränser påverkat människors vardag och liv. Det finns flera exempel i andra gränsområden. Talaren före mig, Kjell-Arne Ottosson, berörde också detta. Det här behöver ses över genom en samnordisk utredning som utvärderar hur gränshinder kan motverkas och hur stängda gränser i Norden kan förhindras.

Fru talman! På Vestlandet i Norge kan man besöka Fjaler kommun, och där finns United World College – en alldeles fantastisk plats på jorden. Jag besökte skolan för några veckor sedan tillsammans med min norska riksdagskollega Kathrine Kleveland. Dit kommer ungdomar från hela världen. Just i år är de från 51 länder. Skolan har cirka 200 elever. När den startades för cirka 25 år sedan tog alla nordiska länder ansvar, inte minst Norge och Sverige. Skolan bygger på våra nordiska värderingar, vårt nordiska arv och den nordiska modellen.

Liknande skolor finns på ett femtontal platser i världen. Den första startade i Wales. I Fjaler har nu 2 400 elever gått ut, och givetvis blir de goda ambassadörer för Norden. Det är ingen tvekan om att alla dessa elever kommer att arbeta för en bättre värld för oss alla.

Nu har dessvärre vår svenska regering bestämt att detta inte är värt att satsa pengar på. Det är beklagligt, och även om det är biståndsministerns ansvarsområde är jag nyfiken nu när vi har Nordenministern på plats. Vad är anledningen till detta? Vad kan det bero på? Jag förväntar mig att regeringen tänker om här. Visionen är att Norden ska vara världens mest integrerade region, och därför anser jag att det är att gå i motsatt riktning att dra undan dessa pengar.

Under 2019 enades Nordiska ministerrådet om visionen att Norden ska vara den mest integrerade och klimatsmarta regionen i världen 2030. Det är en vision som förpliktar. Såväl Nordiska ministerrådet som Nordiska rådet och enskilda medlemmar måste aktivt bidra till att dessa målsättningar kan bli verklighet.

Som led i visionsarbetet görs många satsningar för ett grönare Norden. Det är bra och viktigt. Samtidigt måste såväl den svenska regeringen som Nordiska ministerrådet fullt ut ta ansvar för visionens löften om den nordiska integrationen. Tyvärr finns oroväckande tendenser till att kultur- och utbildningssektorerna nedprioriteras. Därför kan det inte nog understrykas hur viktiga dessa sektorer är för att Norden ska bli den mest integrerade regionen.

Genom kultursamarbeten och genom att barn och unga möts över nationsgränserna stärks banden mellan våra nordiska länder på ett mycket konkret sätt. Därför har vi i Mittengruppen i Nordiska rådet också lagt fram förslag om att utveckla samverkan för utveckling av unga musiktalanger, till exempel. Men det är som sagt oroande att det ofta är just utbildning och kultur som får finansiera utveckling på andra områden inom Nor-

diska rådet. Det måste man komma till rätta med. Länderna måste fundera på finansieringen i stort när det gäller det nordiska samarbetet.

Fru talman! Jag tror på ett utvecklat samarbete med våra nordiska grannar. Flera talare har här varit inne på behovet av ett ministerråd för transportfrågor för att underlätta samplanering av infrastrukturprojekt som skulle göra nordisk nytta på riktigt. Olyckligtvis verkar nuvarande regering ha övertagit den tidigare regeringens ståndpunkt, men tillsammans måste vi komma framåt i denna fråga.

Till sist, fru talman: Tillsammans kan vi vara en stark röst för fria demokratier och nordiska värderingar. Det har visat sig vara viktigt, inte minst med tanke på erfarenheterna från pandemin och i den rådande situationen med krig i vårt närområde. Rysslands orättfärdiga invasion av Ukraina gör att vi i Norden kommer ännu närmare varandra. Vi kommer gemensamt att behöva hjälpa Ukraina under lång tid framöver, både i det pågående kriget och den dagen Ukraina ska återuppbyggas. Redan nu pågår många samtal, och konkret arbete görs för att rädda exempelvis kulturarv. Här behöver mer samordnas i Norden för att vi ska kunna nyttja våra resurser gemensamt och göra den bästa nyttan.

Vad gäller de arktiska frågorna lämnar jag dem till min kollega Anna Lasses.

Anf. 15 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! I dessa polariserade tider vill jag – utan att skämta – säga att det är härligt att höra att vi i den här debatten om nordiskt samarbete om Arktis är ganska samstämmiga. Jag tycker också att det karakteriserar samarbetet i Norden, och det är därför det är en sådan otroligt stark plattform.

Fru talman! Både fru talmannen och jag själv sitter i utrikesutskottet och reser mycket i världen. Vi får se olika kulturer och träffa människor i olika sociala sammanhang. Vi får också träffa politiker och makthavare från olika delar av världen.

Oavsett om jag landar i Stockholm eller Köpenhamn när jag kommer hem eller om jag mellanlandar i Finland eller i Oslo tänker jag alltid att det känns som att komma hem. Hela Norden känns som att komma hem. Den känslan tror jag att många delar. Vi som bor i de här länderna har en samhörighet. Det är en samhörighet som också gör att politiken som syftar till att knyta oss närmare varandra är enklare att genomföra. Samhörigheten gör att vår politik för att knyta samman till exempel arbetsmarknaden eller näringslivet blir ganska enkel att genomföra.

Jag tror att det finns ett starkt folkligt stöd för ett mycket djupare nordiskt samarbete. Det jobbar Liberalerna för. Och jag tror att det finns ett starkt folkligt motstånd mot motsatsen. Jag tror att många som stöter på byråkratiska hinder när de ska arbeta, studera eller ägna sig åt till exempel företagande i något av de andra länderna tycker att det är märkligt att det över huvud taget finns några hinder kvar. Vi är nämligen i mångt och mycket ett och samma. Vi är sammanknutna värderingsmässigt och ekonomiskt. Det gäller även utrikespolitiken och alla delar som gör det viktigt att hålla samman.

Fru talman! Även i de här sammanhangen diskuterar vi såklart gärna miljö och klimat och livsmedel. Notera att även om klimatfrågan såklart är global slår konsekvenserna av klimatförändringarna ganska ofta lokalt

och regionalt. Utsläppen och uppvärmningen är självklart globala, men konsekvenserna, exempelvis torka, översvämningar, skogsbränder och andra saker, är ofta lokala och regionala.

Vid den typen av problem blir samarbete extra viktigt. Det kan handla om att släcka skogsbränder. Det kan också handla om att skördar slås ut och att vi måste få livsmedel från någon annanstans. Det finns goda skäl att hela tiden se till att de sammanhangen blir bredare. Att vi är många och blir större, att fler blir integrerade med varandra, skapar nämligen resiliens också när läget är svårt.

Fru talman! När det gäller innovation, näring och för den delen hela arbetsmarknaden – jobbskapande – är det att vara många också en kritisk del. Innovation kan inte bara handla om att Sverige ska vara först. Det är inte så det fungerar när det gäller innovation. Många människor på olika ställen försöker lösa liknande problem, och den som hittat på den bästa lösningen kommer att få ett framgångsrikt företag och entreprenörskap kring den lösningen. Det är innovation. Man skapar en lösning på ett problem som finns. Det gynnas av att så många som möjligt, många olika företag och entreprenörer, innovativa människor – oavsett i vilket sammanhang man verkar – försöker lösa samma problem och att den person som hittat på den bästa lösningen faktiskt får lyckas.

Konkurrensen är viktig, och det är viktigt att de som inte har kommit på den bästa lösningen inte kan fortsätta utan får göra något annat. Men det är också viktigt att den som kommit på den bästa lösningen får en så stor marknad och ett så stort område som möjligt att sprida det på. Då är det nordiska samarbetet, med mindre byråkrati och med förenklingar och så vidare, otroligt viktigt för att skapa mångfald.

Fru talman! Säkerhetspolitiken går inte att komma runt. Det är såklart den viktigaste biten i det försämrade säkerhetspolitiska läge som vi befinner oss – jag ska tala lite om Arktis också snart. Vår stora, nästan granne i öst är i detta nu ett direkt hot mot både Sverige och alla andra nordiska länder. Det är klart att de säkerhetspolitiska svar som de nordiska länderna kan ha tillsammans är otroligt viktiga. Det är bara tillsammans vi kan bygga säkerhet, och det är bara tillsammans vi kan se till att höja trösklarna så mycket att vi inte får se ett angrepp också mot Sverige.

Fru talman! Arktis, som också behandlas i betänkandet, är speciellt. Där har vi våra närmaste vänner och våra närmaste allierade, såklart de nordiska länderna men till exempel också Kanada. Men i Arktis finns också våra värsta fiender. I Arktis finns Ryssland, som utgör det största hotet här och nu mot Sverige och mot demokratin. Och i Arktis finns Kina, som vill ta större plats. De vill komma in och försöker hela tiden ta resurser och flytta fram de militära positionerna i området.

Kina är också förmodligen det största hotet mot frihet och demokrati i världen globalt någonsin. Kina är världens värsta diktatur och ett land som inte skyr några medel för att påverka andra länder. Det är helt enkelt den största fienden mot friheten och demokratin. Det är ett land som man helst inte ska ha särskilt mycket att göra med alls. De pressar på också i Arktis.

Det är viktigt att de nordiska länderna håller samman även i det arktiska samarbetet och med andra i Arktis som delar våra värderingar. Men vi ska komma ihåg att dynamiken är speciell. Vi har både våra närmaste vänner och våra värsta fiender i samma del av världen.

Fru talman! Vi ska också komma ihåg att värna möjligheterna att leva och verka, att ha företag och att blomstra i Arktis. Synen på hur den delen av världen ser ut skiljer sig åt lite mellan olika länder. Någon från Kanada tänker sig mil efter mil utan knappt någon människa alls. Men vi har ju städer i Arktis. Det är klart att det gör att det finns lite olika synsätt. Jag tror att det är viktigt att vi från svensk och nordisk sida värnar de bitar som är speciella för oss. Man ska kunna leva, bo och verka och ha ett blomstrande liv också i Arktis.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 16 EMMA BERGINGER (MP):

Fru talman! Det nordiska samarbetet är viktigare än någonsin. När världen är orolig och konfliktfylld behöver samarbetet med länder där vi finner en gemenskap i fråga om öppenhet, demokrati, jämställdhet och värdet av rättsstatsprincipen samt mänskliga rättigheter förstärkas. När klimatförändringar och miljöförstöring hotar kan vi genom gemensamma ansträngningar skala upp arbetet för att möta utmaningarna. Våra länder ligger i framkant när det gäller dessa frågor. Tillsammans blir vi starkare.

Vi kan dock inte ta vårt goda nordiska samarbete och sammanhållningen för givna. Genom att ständigt arbeta för att förbättra relationerna, hitta samarbetsområden som ger våra länder nytta och uppmuntra och stödja våra medborgares, inte minst de ungas, möjligheter att få utbyte av såväl kultur som studier och arbetstillfällen håller vi det nordiska samarbetet gott och starkt.

I våra nordiska grannar finner vi både likheter och särprägel. I gränsområden kan det i bästa fall skapas regional samhörighet som bygger på att man kan bo och arbeta, studera och ta del av kultur på båda sidorna av gränsen. Jag har under större delen av mitt vuxna liv bott i en sådan region, Öresundsregionen. Där är närheten mellan länderna påtaglig; regionalstågsresan mellan centrala Malmö och Köpenhamn, det som kallas Öresundståget, tar lite drygt en halvtimme. Det är kortare tid än det tar att resa från ytterkanten av Stockholm in till innerstaden.

Men samhörigheten sätts på prov av gränshinder. Oavsett om det handlar om id-kontroller eller skatteregler som försvårar livet för gränspendlarna behöver lösningar hittas. Jag är glad att de sista inreserestriktionerna med anledning av covid-19 till sist upphörde under 2022. Jag hoppas därför att arbetet med att undanröja gränshinder av ordinarie art tar fart nu när pandemin slutligen är över.

Fru talman! För att underlätta integrationen mellan våra länder skulle vi också behöva se ett bättre samarbete och en bättre samordning på infrastrukturområdet.

Miljöpartiet har varit drivande för att bygga snabbare tågförbindelser såväl mellan Oslo och Stockholm som mellan Stockholm och Köpenhamn. Sedan regeringen har skrotat projektet om nya stambanor riskerar vi i stället att se att järnvägen korkar igen fullständigt när tågtransporterna från Tyskland genom Danmark ökar efter att Fehmarn Bält-förbindelsen öppnats.

Riksdagen har tidigare tillkännagivit att regeringen bör verka för ett ministerråd för trafik-, transport- och infrastrukturfrågor. Dessvärre har detta inte blivit verklighet. I stället har det efter transportministermötet i Fredrikstad i november i fjol uttalats att ministrarna ska fortsätta arbetet

inom ramen för befintliga samarbetsformer. Utskottet finner inte anledning att redan nu ge ett nytt tillkännagivande om att inrätta ett ministerråd för infrastruktur- och transportfrågor. Jag tycker dock att det är en viktig fråga att hålla ögonen på framåt, och jag är inte främmande för att återkomma i den.

Fru talman! Såväl pandemin som Rysslands invasion av Ukraina har påmint oss om behovet av att samarbeta mer inom försvar och krisberedskap. Miljöpartiet står bakom att Sverige behöver bygga säkerhet med andra länder, särskilt tillsammans med våra nordiska och baltiska grannländer. Här är Nordefco viktigt, och jag ser fram emot den uppdatering av Nordefcos Vision 2025 som de nordiska försvarsministrarna har beslutat om.

Som min kollega Rasmus Ling poängterade i Nordendebatten förra året har Miljöpartiet visserligen varit kritiskt till ett svenskt Natomedlemskap för Sverige, men vi ser såklart att det kan komma samarbetsmässiga fördelar när alla nordiska länder ingår i samma försvarsallians.

Men det är viktigt att säga att det även inom området civilt försvar och krisberedskap finns en nordisk nytta av samarbete. Exempelvis har Sverige mycket att lära av Finland när det gäller beredskap och lagerhållning. Med klimatförändringarna kommer högst sannolikt antalet fredstida kriser att öka när skyfall, översvämningar, värmeböljor, torka och skogsbränder drabbar. Där behövs det nordiska samarbetet.

Särskilt kännbara riskerar konsekvenserna av ett förändrat klimat att bli i Arktis. Den globala uppvärmningen har drabbat Arktis och dess invånare särskilt hårt. Klimat- och miljöförändringarna är dramatiska i området. Isen smälter, vilket påverkar den biologiska mångfalden och levnadsvillkoren för befolkningen i regionen. Urfolken är särskilt utsatta, i synnerhet eftersom de ofta inte äger marken de brukar. Det minskade istäcket skapar därtill nya förutsättningar för att nyttja naturresurser i området, och nya farleder för sjöfart blir möjliga. Intresset för regionen har därför ökat hos såväl arktiska som icke-arktiska stater i takt med att isen smälter.

Det är alltså inte bara så som utskottet uttrycker att ”klimatförändringarna i Arktis har bidragit till ett ökat omvärldsintresse för regionen”, vilket i och för sig stämmer. Men utskottet fortsätter: ”Utskottet välkomnar möjligheterna som detta ger att mobilisera ett ökat engagemang för att hantera klimatförändringarnas konsekvenser i Arktis.” Det vore såklart väldigt positivt om vi kan få ett ökat engagemang för att hantera klimatförändringarna, men det är inte bara det som står på spel. Arktis har blivit ett område där stormaktsrivaliteten utspelas, och en ökad militär närvaro och aktivitet i regionen får säkerhetspolitiska konsekvenser.

Sverige är ett arktiskt land och ingår därför i Arktiska rådet. Därför har vi ett särskilt ansvar att bidra till ett konstruktivt internationellt samarbete i den arktiska regionen. Det arktiska samarbetet har utmanats som en konsekvens av Rysslands olagliga anfallskrig i Ukraina. Det är positivt att Norge nu har kunnat ta över som ordförandeland i Nordiska rådet. Sverige måste fortsatt arbeta för en stabil, fredlig och hållbar utveckling i regionen. Därför är det viktigt med väl fungerande internationella samarbeten och fortsatt och förstärkt dialog med arktiska och icke-arktiska aktörer i regionen.

Fru talman! Det är också av stor vikt att de globala målen för hållbar utveckling inom Agenda 2030 nås även i Arktis, och i det arbetet måste

Sverige vara pådrivande. Den fossila eran måste ta slut, och utvinning av fossil energi i området ska inte få förekomma. De största oupptäckta olje- och gasreserverna i Arktis bedöms finnas inom kuststaternas kontinentalsocklar. Eftersom världen befinner sig i en klimatkris är det av yttersta vikt att dessa fossila naturtillgångar inte exploateras. Att i stället snabbt minska utsläppen av växthusgaser såväl i Sverige som globalt är avgörande för att dämpa klimatförändringarna. Det är en fråga av existentiell karaktär, inte minst för Arktis.

Fru talman! Jag yrkar bifall till Miljöpartiets reservation 13 i fråga om Arktis och i övrigt bifall till betänkandet.

Anf. 17 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M):

Fru talman! Låt mig börja med att uttrycka min och regeringens djupaste sympatier med det ukrainska folket efter förstörelsen av vattenkraftverket Kachovka i Chersonregionen i går som åsamkat otroligt många människor och hela samhällen enorm skada. Attacken innebär en helt ny nivå av förstörelse från rysk sida, och det råder inget tvivel om att de ansvariga ska ställas till svars för detta och för de många andra krigsförbrytelser som begåtts sedan kriget inleddes.

Det har gått snart ett år och en vår sedan Ryssland inledde sin aggression mot Ukraina. Denna aggression innebar ett gränslöst förakt för folk-rätten, för FN-stadgans mest grundläggande regler och principer, för den europeiska säkerhetsordningen och för varje människas rätt att leva i fred och frihet.

Detta nya osäkra omvärldsläge understryker vikten av att demokratiska stater samlas och samarbetar. Det finska och förestående svenska Nato-medlemskapet är ett historiskt steg i den fortsatta riktningen. Det gör vårt samarbete i närområdet mer angeläget än på mycket länge.

Det nordiska samarbetet vilar på en solid grund med vår gemensamma historia, vårt kulturarv, den geografiska närheten, språkförståelsen och de starka ekonomiska och folkliga banden. Denna gemenskap bygger vårt samarbete starkt. Därför har den här regeringen det nordiska samarbetet högt upp på dagordningen, inte som en enskild företeelse utan som en integrerad del av politiken.

I regeringsförklaringen i höstas framhöll statsministern att ett närmare och starkare nordiskt samarbete är avgörande, såväl för vår regions samlade inflytande i EU som för vårt eget bidrag till säkerhet inom ramen för det kommande Natomedlemskapet. I den utrikespolitiska deklARATIONEN i februari betonade utrikesministern bland annat det fortsatta arbetet med visionen att Norden ska bli världens mest hållbara och integrerade region, liksom avsikten att ambitiöst förbereda såväl det ordförandeskap som vi har nästa år i Nordiska ministerrådet som det informella utrikes- och säkerhetspolitiska samarbetet i N5 och NB8.

Fru talman! I dag är jag här för att tala om det nordiska samarbetet med utgångspunkt i den skrivelse som regeringen lämnade till riksdagen den 20 mars. Skrivelsen redogör för verksamhetsåret 2022, med fokus på Nordiska ministerrådet. Jag tänkte göra några korta nedslag i året som gått, men också blicka framåt och tala om hur vi bygger det nordiska samarbetet ännu starkare.

Visionen för 2030 ligger fast, som många av er redan har sagt. Regeringen tillsammans med de nordiska länderna är överens om att de tre strategiska prioriteringarna, det vill säga ett grönt, ett konkurrenskraftigt och ett socialt hållbart Norden fortsatt ska vara styrande för ministerrådets verksamhet.

Förra året genomfördes en halvtidsutvärdering av den handlingsplan som finns för visionsarbetet 2021–2024. Den visade på konkreta resultat och effekter i form av gemensamma lösningar och plattformar för nordisk samverkan, högaktuella rapporter och analyser och ett ökat fokus på klimat och den gröna omställningen. Men den visade också på behovet av att ytterligare stärka det tvärsektoriella samarbetet, inte minst vad gäller miljö och klimat och behovet av att stärka samarbetet med näringslivet i den gröna omställningen och utöka satsningarna för att främja mobilitet och integration, bland annat genom digitala lösningar.

Under det svenska ordförandeskapet nästa år kommer regeringen att prioritera det fortsatta arbetet med att förverkliga den här visionen. Det innebär att vi kommer att behöva prioritera. Resurserna är begränsade och behöver fokuseras där de ger mest effekt och bidrar till målen.

Agendan för arbetet framåt är bred. Vi behöver identifiera och vidareutveckla insatser som bidrar till att stimulera gröna lösningar och biologisk mångfald och som främjar vår konkurrenskraft och ökar mobiliteten inom Norden. Vi behöver stärka vårt samarbete internationellt och inom EU. De nordiska länderna ska vara en stark och tydlig röst i internationella sammanhang, till exempel i förhandlingarna om ett nytt globalt avtal mot plastföroreningar.

Jag vill också lyfta upp samarbetet inom transportområdet som centralt för att de nordiska länderna genom innovation ska klara den gröna omställningen. När de nordiska transportministrarna möttes i Fredrikstad i november förra året beslutade de att öka samarbetet för att främja innovativa lösningar inom teknologier med inga eller låga utsläpp.

Om detta råder samsyn, vilket tydligt framkom då jag i förra veckan träffade mina ministerkollegor i Reykholt på Island. Som samarbetsministrar har vi en gemensam uppgift i att driva på Nordiska ministerrådets samlade arbete.

Fru talman! En viktig fråga i arbetet framåt är att dra lärdomar från den ansträngda situation som rådde under pandemin i syfte att stärka vår kris-samverkan. Det pågår ett brett arbete både inom och utanför ministerrådets strukturer för Norden för att Norden ska stå bättre rustat inför framtida kriser. Exempelvis ska de analyser som togs fram på en rad olika områden följas upp i syfte att identifiera och åtgärda brister.

Låt mig ge några exempel.

Inom Hagasamarbetet, där Sverige är ordförande i år, fortsätter arbetet för att stärka och fördjupa de nordiska ländernas förmåga att motstå och hantera allvarliga olyckor och kriser som kan drabba ett eller flera länder i Norden. Arbetet har intensifierats efter pandemin och Rysslands aggression mot Ukraina.

Inom den sociala sektorn och hälsosektorn tittar vi på hur infrastrukturen för delning av hälsodata kan förbättras mellan de nordiska länderna. Vi tittar också på frågor kopplade till nordisk kapacitet för vaccinationsproduktion.

För mig som Nordenminister och för mina kollegor handlar det bland annat om att följa upp den deklaration som antogs förra året i Halden och ta ansvar för att särskilt lyfta det nordiska och gränsregionala perspektivet i våra respektive regeringar.

Fru talman! Att förenkla mobiliteten i Norden och motverka gränshinder är av yttersta vikt. Det ska vara enkelt att leva, arbeta och driva företag i hela Norden och över gränserna, vilket är en central del av visionen och en målsättning som behöver ständigt arbete. I områden där tilliten skadats är det viktigt att arbeta för att återskapa den. Såväl mentala som praktiska gränshinder måste förebyggas och åtgärdas.

Jag vill ta gränshinderarbetet vidare och sätta fokus på frågor som gör störst skillnad för de företag och människor som bor vid och verkar över de nordiska gränserna. Som flera ledamöter varit inne på handlar det ofta om frågor kopplade till skatter, sociala förmåner och digitala lösningar.

Att besöka gränsregioner och lyssna till de människor som dagligen berörs av dessa frågor är en central del i detta arbete. Jag besökte Köpenhamn och Öresundsregionen i januari. Tillsammans med min nya danska kollega träffade jag regionala aktörer, bland annat arbetsgruppen Greater Copenhagen Task Force.

Vi var eniga om att arbetet med gränshinder bör prioriteras och effektiviseras på alla nivåer – nationellt, bilateralt och i det nordiska samarbete – men också att politiken inte kan göra allt. Även näringslivet har en viktig roll i att undanröja eller mildra gränshinder. Vi enades om att följa upp med ytterligare möten framgent för att uppdatera varandra om hur arbetet går.

Jag kommer under hösten att fortsätta besöka gränsregioner i olika delar av landet. Jag tittar på Kjell-Arne Ottosson: Jag kommer självklart att besöka gränsregionen mot Norge inom kort.

Att undanröja och förebygga gränshinder är inte bara viktigt ur ett principiellt perspektiv, utan Sverige har också ett egenintresse i detta. Det gäller inte bara för att vi är geografiskt mest berörda, utan också för att vår befolkning är den befolkning som är mest rörliga över gränserna.

Nordiska ministerrådets gränshinderråd spelar en viktig roll för att skapa förutsättningar för en integrerad region och har bidragit till att riva många konkreta gränshinder.

Vid mötet på Island i förra veckan genomfördes ett gemensamt möte mellan Nordenministrarna och Gränshinderrådet. Det finns en gemensam syn på hur angeläget det är att fortsätta lösa de problem som uppstår och på behovet av att ständigt utveckla och effektivisera arbetet. Här kan vi göra mer eller växla upp, som någon sa tidigare i debatten.

Fru talman! Låt mig avslutningsvis konstatera att Norden är ledande när det gäller näringsfrihet, innovation och konkurrenskraft. Som helhet betraktad skulle regionen kunna ingå i G20, vilket är ett annat sätt att mäta. Vi har en enorm potential att genom våra ledande företag, industrier och innovationskluster gå före i den gröna omställningen som ett led i att öka vår konkurrenskraft och svara upp mot våra medborgares förväntningar om ett mer integrerat Norden.

Regeringen kommer framöver att ge hög prioritet till samarbetet i närområdet och verka för ett närmare och starkare nordiskt och nordiskt-baltiskt samarbete. Vi kommer under ordförandeskapet att på olika sätt

uppmärksamma att den nordiska gemensamma arbetsmarknaden, som är en hörnsten i det nordiska integrationsarbetet, firar 70 år.

Inom ramen för ordförandeskapen i N5 och NB8 kommer det säkerhetspolitiska samarbetet att ges särskild uppmärksamhet liksom det fortsatta stödet till Ukraina.

Fru talman! I går firade vi Sveriges nationaldag, och i måndags firade Danmark sin grundlagsdag. På fredag är det Ålands självstyrelsedag. Veckan därpå har turen kommit till Island, därefter Grönland och Färöarna. Året inleds med Norge och avslutas med Finland.

Vi har alla mycket att fira: våra demokratier, vår frihet och vårt välstånd. Vi har en egen och gemensam historia, en egen och gemensam kultur och framför allt en gemensam strävan mot ett ännu närmare nordiskt samarbete.

Jag vill avsluta med att tacka Nordiska rådets svenska delegation för ett mycket gott samarbete. Precis som Joar Forssell sa känns det tryggt med en sådan samstämmig debatt. Jag ser fram emot det fortsatta arbetet. (Applåder)

Anf. 18 ANGELIKA BENGTTSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag har ett medskick och en fråga till statsrådet och börjar med medskicket.

Jag talade inte särskilt mycket om Arktis och den arktiska regionen i mitt anförande. Jag ber dock ministern att uppmärksamma regionen så mycket som möjligt, inte minst med tanke på att Sverige står värd för den stora konferensen i mars, vilket Alexandra Anstrell tog upp i sitt anförande.

Många i Sverige tänker inte på att vi bor i en arktisk region. Som skåning tänker man väldigt sällan på det. Detta är något vi alla måste bli bättre på att uppmärksamma. Detta är mitt medskick.

Nu till min fråga. I vår reservation 9 om utlandspolitik, säkerhet och krisberedskap tar vi upp att vi har mycket att lära av våra grannländer, vilket jag även tog upp i mitt anförande. Det gäller inte minst efter pandemin och de kriser som vi precis har gått igenom. Det finns en grupp för strategisk samordning som i dag ligger under Justitiedepartementet och inrikesministern, men vi vill att den flyttas till Statsrådsberedningen. När man hamnar i en kris måste man snabbt kunna initiera, få igenom och framför allt synkronisera myndighetsarbetet.

Är detta något som statsrådet Roswall kommer att titta närmare på? Om det är något vi har lärt oss, inte minst efter pandemin, är det att synkronisering, dialog i myndighetsarbetet och ny lagstiftning är otroligt viktigt. Det här har orsakat sår i våra respektive länder. Är statsrådet beredd att titta på frågan?

Anf. 19 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M) replik:

Fru talman! Jag tackar för frågan.

Jag börjar med medskicket, som jag självklart tar med mig, och tillåter mig att göra en reflektion. Jag håller med om betydelsen av att vi påminns om det samarbete som finns om Arktis och ser med oro på hur det har utvecklats. Jag tror att det finns en samsyn om det bland de ledamöter som närvarar i kammaren i dag.

Jag vill utvidga det hela lite grann. Kjell-Arne Ottosson hade en viktig poäng om förståelsen för de nordiska frågorna. Jag tackar honom för att han vill ge Nordenministrar, oavsett färg, starkare stöd. Frågan om hur vi kan lyfta fram det nordiska samarbetet är nog något som många av oss brottas med. Det handlar mycket om förståelsen för dessa frågor. Jag tar med mig det.

Även frågan om krissamverkan tar jag med mig; jag är självklart inte på något sätt omöjlig. Det har gjorts en hel del utvärderingar efter pandemin om vad vi gjorde för fel och hur vi kan lära oss av det. Vi vet inte hur nästa kris kommer att se ut. Hur ska vi ha rätt beredskap? Vad händer i fråga om bränder? Det finns mycket vi behöver titta vidare på.

Statsrådet Carl-Oskar Bohlin har det yttersta ansvaret för dessa frågor, bland annat för krisberedskap.

Detta arbete är något som pågår ständigt. Det finns för övrigt många samarbeten inom krisberedskapsområdet, bland annat Hagasamarbetet. Arbetet pågår som sagt hela tiden, men jag är också beredd att titta på nya delar.

Anf. 20 ANGELIKA BENGTSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar för svaret. Det låter verkligen glädjande. Vår tanke är ju att arbetet ska komma på plats snabbt när man slås av en ny kris. Är det någonting vi vet är det att en sådan kommer att komma, men vi vet inte när. Det gläder mig att ministern är beredd att titta på frågan, för den är otroligt viktig.

Anf. 21 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M) replik:

Fru talman! Jag tackar återigen för frågan. Men jag tycker också att vi ska påminna oss om att vi inom många delar har ett gott samarbete som är på plats snabbt. Vi har goda relationer. Som någon annan sa här i talarstolen tidigare i dag är vi hemma med varandra. Jag tror att det underlättar för att se till att snabb hjälp kommer på plats när det är kris.

Anf. 22 STAFFAN EKLÖF (SD):

Fru talman! I årets Nordendebatt står vi sverigedemokrater självfallet bakom samtliga våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 9, som syftar till bättre samarbete vid kris samt större säkerhet.

I går firade Sverige 500 år av självständighet. När Gustav Vasa valdes till kung över Sverige markerade det slutet på en tid av ofrihet. Det markerade också början på 500 år av obruten självständighet. Vi har våra förfäder att tacka för vår självständighet och frihet, och vi är skyldiga våra barn att försvara desamma. Vi är svenskar, ett fritt folk, och så ska det förbli!

Efter århundraden av krig samarbetar i dag Norden frivilligt och fredligt i Nordensamarbetet. En av de största styrkorna med Nordensamarbetet är just denna frivillighet. Ingen nation tvingar en annan nation till något. Trots det går Nordensamarbetet längre än EU-samarbetet i vissa avseenden. Jag anser att det kan stå som modell för en förändring av EU-samarbetet. EU-samarbetet måste nämligen reformeras. Det har redan tagit en stor del av den självständighet som våra förfäder gav oss.

Helsingforsavtalet, som ligger till grund för Nordensamarbetet, är uppe för revidering. Jag vill redan nu understryka att frivilligheten inte får röras. Om någon får för sig att tvingande beslut och majoritetsbeslut är att föredra för att det skulle göra samarbetet effektivare – snälla, tänk om! Då förstör man samarbetets väsen. Varje nation måste vara fri att fatta sina egna beslut. Det är en av grundpelarna som håller upp Norden som region.

Fru talman! Kina är världens största utsläppare och släpper redan ut mer än EU per capita och betydligt mer än Sverige. Kina har en gräddfil i Parisavtalet och får fortsätta att öka sina utsläpp. Det motiveras ibland med ett resonemang om rättvisa och en rätt att få släppa ut koldioxid, och det hänvisas ibland till historiska utsläpp. Saken är den att Kina är på väg att med raketfart gå om EU även i historiska utsläpp per capita. Om några år korsas kurvorna. Att Sverige och Norden har gått före har ännu inte haft någon påverkan, vad man säkert kan veta, och det kommer inte heller att påverka fattiga länder och diktaturer – för att de inte kan respektive inte vill.

Varje klimatpolitik måste för att vara effektiv ha fokus på att minska de stora utsläppsländernas utsläpp. Nordiska ministerrådet gav två forskare i uppdrag att svara på frågan hur Norden bäst kan bidra till att förbättra det globala klimatet. Deras svar blev att Norden bäst gör det genom teknikutveckling och teknikspridning, alltså inte genom att agera föredöme. Jag uppmanar därför regeringen och Nordiska ministerrådet att noga analysera de klimatåtgärder som vidtas inom Nordensamarbetet och att fundera på hur åtgärder kan vidtas för att minska de stora utsläppsländernas utsläpp i stället för att fokusera alltför snävt på Nordens utsläpp.

Fru talman! Nordensamarbetet bedrivs ganska mycket i stuprör, vilket gör att åtgärdernas påverkan på samtliga värden inte beaktas fullt ut. Det kan till exempel röra beslut som ökar konkurrenskraften men kanske inte beaktar miljövärden fullt ut och miljöbeslut som kanske inte beaktar konkurrenskraften fullt ut. Allt oftare pratas om hållbarhet när man avser endast miljömässig hållbarhet. Men det står i strid med tanken om hållbarhet. En hållbar utveckling är definitionsmässigt just en utveckling som sker i balans mellan alla viktiga värden – i linje med konservativa idéer. Det är troligen därför man kan få uppslutning bakom hållbarhetstanken. Uttryckligen brukar miljömässig, ekonomisk och social hållbarhet nämnas som delar av hållbarhet.

Nordiska ministerrådet har antagit en vision för Norden om att bli världens mest hållbara region. Det är bra. Vi anser att regeringen bör verka för en översyn av samtliga projekt inom Nordiska ministerrådets och Nordiska rådets områden som görs för förbättrad hållbarhet. Översynen bör syfta till att se till att minst följande tre aspekter av hållbarhet beaktas och balanseras: miljömässig, social och ekonomisk hållbarhet. Helst bör även kulturell hållbarhet beaktas och ingå i avvägningarna.
(Applåder)

Anf. 23 HELÉNE BJÖRKLUND (S) replik:

Fru talman! I ledamoten Eklöfs anförande reagerade jag på några saker som jag skulle vilja fråga om.

Du sa bland annat att Norden i vissa frågor går längre och fortare fram än övriga Europa. Du nämnde även Kina. Jag undrar vilka frågor du tänker på. Du nämnde klimatet, men är det även andra frågor? Du får gärna

utveckla lite vad det är du menar med att Norden går längre. Jag uppfattade det som att det inte skulle vara positivt. Tycker du att det är positivt att Norden går längre, och vilka frågor är det du tänker på? Utveckla gärna dina svar!

Prot. 2022/23:119
7 juni

*Nordiskt samarbete
inklusive Arktis*

Anf. 24 STAFFAN EKLÖF (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten för frågorna. Nordensamarbetet är ofta bättre än EU-samarbetet på så sätt att det går längre i de bitar där vi vill att det ska gå längre. Man kan ta rörligheten över gränser, företagande över gränser och anställningar över gränser som exempel. Där går vi längre än EU, och det fungerar bättre. Detta är klart positivt. Poängen är att vi har åstadkommit det genom frivillighet. Det här visar kraften i frivilligheten och hur mycket den är värd för det samarbete vi har inom Norden. Därmed är det väldigt viktigt att inte förändra samarbetet genom att göra det mindre frivilligt.

Anf. 25 HELÉNE BJÖRKLUND (S) replik:

Fru talman! Jag uppfattade ändå att ledamoten menade att det är dåligt om det är så att Norden har högre klimatkrav än övriga Europa.

Jag hörde så sent som denna morgon, i alla nyhetskanaler som jag lyssnade på, att Sverige nu har tappat så mycket i klimatarbetet att vi inte har några chanser att nå våra mål men att vi kommer att behöva göra det ändå eftersom EU har högre mål än vad Sverige har. Jag undrar hur ledamoten ser på det.

Ledamoten nämnde också visionen att Norden ska vara världens mest hållbara region 2030. Som jag uppfattade det ifrågasattes den visionen. Min fråga är: Delar Sverigedemokraterna inte längre den ambitionen?

Anf. 26 STAFFAN EKLÖF (SD) replik:

Fru talman! Mitt huvudanförande hade tre separata delar; det kanske var otydligt. I första replikrundan med Heléne Björklund avhandlade vi den första av dessa delar. Nu kommer vi till den andra delen, som gällde klimatet. Det är problematiskt om man har ett alltför snävt fokus på Nordens och Sveriges utsläpp, med tanke på att det inte är effektivt.

Vi ser att när EU minskar sina utsläpp ökar Kina med det dubbla. En klimatpolitik som inte tar hänsyn till Kinas utsläpp är dömd att misslyckas. För effektivitetens skull och för att vi ska lyckas med klimatet måste vi föra en politik som minskar utsläppen i andra länder och inte minst i Kina.

Enligt forskarna och vad vi har ansett i många år går det delvis genom teknikutveckling och teknikspridning. Vi kan inte tvinga Kina till någonting. Det handlar om att med ny teknik, som vi hittar på här i Norden, göra det möjligt att minska den fossila användningen.

Är det så att vi kan producera energiteknik som är lika billig eller till och med billigare än fossil energiteknik kommer alla att vilja ha det. Då får man automatiskt en global utväxling.

Det är inte det enda sättet. Det finns säkert andra sätt vi kan komma på. Men vi måste alltid ha i fokus att vår politik ska minska den globala belastningen och inte bara Nordens belastning. Det kommer att göra att vi lyckas, annars inte.

Anf. 27 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag blir som talman väldigt glad när jag noterar att ledamöter talar via talmannen och inte direkt till varandra i form av du och dig. Det följer den traditionella ordning vi har i kammaren.

Anf. 28 ANNA LASSES (C):

Fru talman! Det finns både fördelar och nackdelar med att stå nästan sist på talarlistan. Väldigt mycket klokt är redan sagt, och man vill ju helst inte upprepa det som sägs. Men kanske kan man addera någonting.

Jag kan konstatera att det är skönt, som någon tidigare var inne på, att vara uppe i debatt i en fråga där vi är relativt eniga, nämligen hur otroligt avgörande det nordiska samarbetet är.

Sedan kan vi naturligtvis ha lite olika syn på exakt vad som ska göras. Exempelvis vill Centerpartiet att vi ska se över Helsingforsavtalet i en absolut lugn takt. Dock behöver det ändå ses över, med tanke på den utveckling som sker. Vi skulle också gärna se ett ministerråd för trafik, transporter och infrastruktur. Men den frågan har också berörts tidigare.

Alla har också lyft upp den fria rörligheten och att man ska ta bort gränshinder. Flera har lyft upp arbetet med jämställdhet inom Norden men också en gemensam hållning utåt. Här vill jag nog ändå verkligen betona att vi från Centerpartiet tycker att det är en otroligt viktig fråga. Även abortfrågan, som var uppe tidigare, kan inte ses som en nationell fråga. Det är definitivt någonting som vi behöver driva gemensamt i hela världen.

I den värld som vi lever i står klimatfrågan och säkerhetsfrågan absolut högst på agendan. I det sammanhanget behöver vi som bor häruppe och egentligen över huvud taget i hela världen se till Arktis som det oerhört viktiga område som det är när det gäller både klimat och säkerhet.

Därför tycker vi att Nordiska rådet och dess ministerråd behöver prioritera den frågan, vilket naturligtvis görs, i ännu högre grad för att det ska bli en hållbar utveckling i den arktiska regionen. Det behöver samordnas med Arktiska rådet i den fortsatta utvecklingen. Med tanke på utvecklingen behöver särskilt fokus vara på de säkerhetspolitiska frågorna men också de klimatpolitiska frågorna.

Jag vill därför yrka bifall till vår reservation nummer 12.

Anf. 29 VICTORIA TIBLOM (SD):

Fru talman! Våra nordiska språk är en fascinerande värld. Samtidigt som det finns likheter mellan språken finns det även olikheter och många unika egenskaper. Vårt språkliga arv fånglar både forskare och entusiaster. Flera av de nordiska språken är nära besläktade och förstås relativt lätt av invånare i andra nordiska länder, vilket är unikt.

De nordiska språken, även kända som de nordgermanska språken, är en grupp nära besläktade språk som talas i Danmark, Norge, Sverige, Island och Färöarna. I vårt grannland Finland tillhör det finska språket den uraliska språkstammen och inte den nordgermanska.

Även om de nordiska språken delar ett gemensamt ursprung har varje språk sina egna särdrag. Det gör studiet av nordiska språk till ett spännande och mångsidigt område. Från de rytmiska tonerna i danskan till den melodiosa rytmen i svenska har varje språk sin egna fångslande charm. Att utforska de nordiska språken gör att vi kan uppskatta den rika mångfalden

av mänsklig kommunikation och det bestående arvet från den fornnordiska civilisationen.

Fru talman! En fundamental faktor för att de nordiska länderna över huvud taget är så nära sammanbundna är vår förmåga att kommunicera med varandra. Språkförståelsen och möjligheten att kommunicera med varandra på de nordiska språken är en nyckelfaktor i den nordiska gemenskapen och det nordiska samarbetet.

En stark språkförståelse fungerar som smörjmedel för vår gemensamma kommunikation och minskar transportkostnader inom handel samtidigt som den bidrar till arbetsmarknadernas integration och det kultur- och utbildningspolitiska samarbetet.

Att Nordiska rådet uppmanar och uppmuntrar till kommunikation på de nordiska språken under våra gemensamma sessioner och sammanträden är mycket positivt. Det bidrar till att stärka språkförståelsen mellan parlamentarikerna. Sedan länge är skandinaviskan etablerad som arbetspråk.

Vi sverigedemokrater ser betydelsen av att skandinaviskan har en fortsatt stark ställning. Men vi menar samtidigt att den uppgörelse som gjordes för att stärka finskans och isländskans ställning är viktig, inte minst symboliskt.

Att sträva efter ett gemensamt arbetspråk underlättar och har många fördelar. Förbättringar måste också göras för att finska och isländska språkets ställning ska kunna hanteras på liknande villkor, utan att det innebär ett närmande till engelskan som arbetspråk.

Fru talman! Det är viktigt att vi gör vårt yttersta för att bevara våra olika språk. Vi behöver också arbeta mer med språkförståelse för att underlätta för oss i Norden att leva och arbeta i de övriga nordiska länderna. Exempelvis är utbytesplatser i Norden en viktig faktor.

Tillsammans är vi en av världens tio största ekonomier och den femte största i Europa. Om vi ska kunna fortsätta att utvecklas och växa behöver vi också underlätta samarbetet oss emellan på allra bästa sätt.

Anf. 30 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD):

Fru talman! Norden är ett starkt varumärke i världen och ses som en politiskt stabil region med långvarig demokrati. Dessa värden är inte självklara och måste därför aktivt värnas. Att migrationspolitiken är ansvarsfull är därför direkt avgörande för Nordens framtid.

Sverigedemokraterna är kritiska till beslutet att genomföra Nordiska ministerrådets samarbetsprogram på integrationsområdet. I det nordiska samarbetet saknas tyvärr tydliga riktlinjer om invandrarens eget ansvar och vilja att bli integrerad i majoritetssamhället.

Vi delar dock Nordiska ministerrådets bedömning att utbildning och arbete är två av nyckelförutsättningarna för en framgångsrik integrationsprocess. Att se till att invandrare har digital kompetens och språkförståelse är avgörande, liksom att arbeta för icke-diskriminering och jämlikhet och mot en framväxande hederskultur.

Integration kan dock och ska heller inte bara ske genom samhällets omsorg utan förutsätter ett individuellt ansvar för att anpassa sig och bli en del av det nya landet och i det här fallet också regionen Norden.

En okontrollerad och ansvarslös invandringspolitik har också bidragit till att goda arbetsvillkor enligt den svenska modellen utmanas då en ny svartarbetande sektor vuxit fram. Vi anser att de nordiska länderna behöver ta ett samlat grepp om den svarta sektorn och genomföra en genomlysning och rapportering av tillstånden på arbetsmarknaden, särskilt när det gäller arbetsplatser och sektorer med en stor andel otrygga anställningar med låga löner.

Fru talman! För att uppnå målet att vara världens mest integrerade region behöver vi samordna oss och stärka beredskapen. Av pandemin har vi lärt oss att det behöver finnas förberedda regelverk som underlättar samarbetet oss nordiska länder emellan och motverkar exempelvis gränshinder.

Därför föreslår vi att det inrättas en gemensam nordisk krismekanism som ska vara beredd att omgående träda i kraft vid samhällskriser. Den ska bland annat innefatta ett särskilt nordiskt inresebevis som möjliggör gränspendlares frihet att driva sitt företag och gör det möjligt för anställda att komma till sin arbetsplats trots pandemi och allmänna restriktioner.

Avslutningsvis vill jag också nämna området vård och omsorg. För att kunna möta det vård- och omsorgsbehov som finns föreslår vi att de nordiska länderna först inrättar en nationell samordning av resurser för att sedan gemensamt kartlägga det totala resursbehovet. Det skulle kunna öppna för att våra nordiska länder ges möjlighet att avlasta varandra om det under vissa tidsperioder uppstår ett ökat tryck på vårdresurserna i något av länderna.

Vi bör också se över om vi kan standardisera och harmonisera regelverket för privata vård- och omsorgsaktörer så att de utan hinder och vid behov kan verka över hela Norden.

(Applåder)

Anf. 31 HELÉNE BJÖRKLUND (S) replik:

Fru talman och ledamoten From Utterstedt! Jag har bara en kort fråga, som jag ställde till en ledamot som talade tidigare här men utan att få svar. Nu nämnde också ledamoten From Utterstedt visionen för Norden, det vill säga att vi ska vara världens mest integrerade och hållbara region. Men hon nämnde bara halva visionen – att det ska vara världens mest integrerade region.

Jag upprepar därför den fråga som jag ställde till den sverigedemokrat som talade tidigare: Delar inte Sverigedemokraterna längre visionen? Det nämndes ju här i ett tidigare anförande att Sverigedemokraterna vill att visionen ska utvärderas och möjligen omprövas. Min enkla fråga är alltså: Delar inte Sverigedemokraterna längre visionen för Norden?

Anf. 32 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för frågan! Om ledamoten – liksom övriga kammaren och talmannen – var uppmärksam vet hon att det jag pratade om i mitt anförande var integrationen. Vi i Norden måste föra migrationspolitiken tillsammans, och inte på det sätt som Sverige hittills har fört den. Det vi måste komma fram till är att övriga Norden inte tar efter Sverige på något sätt.

Tidigare regeringar har varit extremt naiva och i princip hållit Sveriges gränser helt öppna. Det har bidragit till att arbetskraftskriminaliteten, till exempel, i vårt land har ökat. Dit vill vi inte att övriga Norden ska komma. Det gäller också hederskulturen, som har vuxit fram i Sverige – en hederskultur som vi inte vill ha i vårt land. Vi vill inte att den ska vara en del av vår kultur över huvud taget; det är en främmande kultur som inte hör hemma hos oss.

Anf. 33 HELÉNE BJÖRKLUND (S) replik:

Fru talman! Jag uppfattade att ledamotens inlägg handlade om flyktingar. Men min fråga är om Sverigedemokraterna anser att Norden ska vara världens mest hållbara region, som vi säger i vår gemensamma vision.

Anf. 34 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för att du vill ha ytterligare förtydliganden! Jag vet inte om jag kommer att kunna göra ledamoten nöjd med mitt inlägg. Vi är som sagt två olika partier, och det är väl för väl!

Jag kan inte svara på något annat sätt i det här inlägget än att det vi vill med Norden och med visionen exempelvis är detta: För att Norden ska bli en väl integrerad region måste vi ha en ansvarsfull och klok invandringspolitik. Det var det jag tog upp i mitt inlägg, och jag tror att det har framgått för ledamoten.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 15.)

§ 7 En fortsatt stärkt arbetslöshetsförsäkring

*En fortsatt stärkt
arbetslöshetsförsäkring*

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2022/23:AU10
En fortsatt stärkt arbetslöshetsförsäkring (prop. 2022/23:85)
föredrogs.

Anf. 35 MAGNUS PERSSON (SD):

Fru talman! Arbetslöshetsförsäkringen är en omställningsförsäkring för både individ och samhälle. Den håller köpkraften uppe så att inte lågkonjunkturer fördjupas och förlängs. Att försämra löntagarnas trygghet när det varnas för en lågkonjunktur är fel väg att gå.

Vi är glada för att Sverigedemokraterna tillsammans med regeringen har enats om en fortsatt stärkt arbetslöshetsförsäkring. Det innebär bland annat att man kan fokusera på att söka nytt jobb i stället för att oroa sig över sin privatekonomi när man blir arbetslös. Man kanske vågar byta jobb när man vet att ens ekonomi går ihop även om man skulle förlora provanställningen eller om man är sist in och inte finns med på arbetsgivarens undantagslista vid uppsägningar. Hyresvärden eller banken kan kräva att man är medlem i en a-kassa för att man ska få ett hyreskontrakt eller ett lån till en bostad.

År 1997 blev jag själv varslad. Jag hade just köpt en villa, och vi hade fått vårt första barn. Jag tror att sonen var sju månader. Varslet trädde i kraft, och jag fick gå hem från mitt jobb. Min fru jobbade halvtid i en affär.

Utan en stark a-kassa hade jag fått lämna mitt hus efter att ha bott där i bara ett år. Jag hade helt enkelt inte haft råd att bo kvar.

För mig är a-kassan väldigt viktig. Om man någon gång har varit där i sitt liv och förstått vad det innebär att bli arbetslös tror jag att man resonerar annorlunda i denna fråga än man annars hade gjort. Det är ganska lätt för unga personer som sitter här i kammaren och aldrig har fått lite skit under naglarna eller varit i den situationen att tycka att a-kassan är ett bidrag och ska behandlas som ett sådant. Men så är det inte. A-kassan är definitivt inte ett bidrag, utan det är en omställningsförsäkring för svenska löntagare som man även bidrar till själv.

A-kassan är alltså en viktig fråga för Sverigedemokraterna, och detta är ännu ett vallöfte vi fick igenom via förhandlingar i Tidöavtalet.

Fru talman! Jag ska inte bli långrandig här i dag, men jag måste ändå kommentera det andra regeringsalternativet och deras syn på förslaget. Vi kan se att det spretar, och det spretar väldigt tydligt, åt alla håll.

Ett parti vill sänka a-kassan och helst avveckla både den och den svenska modellen. Där är det fri arbetskraftsinvandring och lönedumpning som gäller.

Ett annat parti vill höja a-kassan och minska kraven och tyvärr likställa den med övriga bidrag, vilket kraftigt skulle försvaga a-kassans legitimitet.

Ett tredje parti bryr sig inte så mycket om arbetsmarknadspolitiken och a-kassan över huvud taget utan säljer i vanlig ordning ut arbetsmarknadspolitiken till högstbjudande. Det har vi sett tidigare år. Först var det till Reinfeldt och Löfven, och nu är det till Andersson.

Fru talman! Det fjärde och största partiet säger alltid att all bra politik som genomförs egentligen är deras politik, trots att man inte gjorde någonting på åtta år förutom att försämra LAS och bidra starkt till EU:s process med att via den sociala pelaren systematiskt avveckla den svenska arbetsmarknadsmodellen. I vanlig ordning ger man bort allt enbart för makten, då posterna i Regeringskansliet överskuggar allt annat. Det är något vi sett och hört flera gånger i den här kammaren.

Detta, fru talman, visar att Tidöpartierna kan och kommer att komma fram till lösningar likt uppgörelsen om a-kassan, då vi i grunden delar synen på Sveriges problem, en syn som tyvärr det andra regeringsalternativet helt saknar.

Jag yrkar därmed bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på motionerna.

Anf. 36 CICZIE WEIDBY (V):

Fru talman! I det gamla bondesamhället var arbetslöshet en helt okänd företeelse. Det fanns arbete till alla, och det var sådant som missväxt, torka, sjukdomar, olyckshändelser och krig som gjorde tillvaron osäker.

I slutet av 1800-talet blev Sverige på allvar industrialiserat. Stålverk, massafabriker, mekaniska verkstäder, spinnerier och många andra industrier grundades. Därmed började man såklart också anställa industriarbetare som fick lön för sitt arbete, och det var först då man också kunde bli arbetslös.

Även om lönerna var låga innebar ändå en anställning att man hade pengar till mat, boende och kläder. Men när anställningen upphörde och arbetaren blev arbetslös försvann också den ekonomiska tryggheten. Det fanns en fattigvård, men kraven för att kunna få hjälp var hårda och

ersättningen, om man över huvud taget fick någon, minimal. Att tvingas gå till fattigvården upplevdes också av många som väldigt förnedrande.

För att stärka sin ställning gentemot arbetsgivarna började de anställda runt om i Europa bilda fackföreningar under 1800-talets andra hälft.

Grundtanken med a-kassan är att människor som står utan arbete ska få ett tillräckligt stöd för att aktivt kunna söka sig en ny sysselsättning. Genom att betala in en avgift till sin a-kassa under tiden man arbetar får man möjlighet till a-kassa om man skulle bli arbetslös. För löntagarna som kollektivt bidrar försäkringen till att förhindra underbudskonkurrens och att upprätthålla löner på en anständig nivå under tider av hög arbetslöshet.

Arbetslöshetsförsäkringen har även en viktig roll i samhällsekonomin. Den dämpar konjunkturedgångar, förbättrar arbetsmarknadens funktionssätt, har en positiv effekt på produktiviteten, ökar arbetskraftsutbudet och bidrar till ökad jämlikhet.

För att den som förlorar jobbet ska kunna få goda möjligheter att antingen ställa om eller hitta ett jobb som motsvarar ens kompetens behöver a-kassan ge en rimlig ersättning. 80 procent av inkomsten är en rimlig nivå för att säkra inkomsttryggheten och omställningsförmågan för individen.

Under den borgerliga regeringen 2006–2014 raserades målmedvetet och strategiskt många viktiga delar av arbetslöshetsförsäkringen. Villkoren för att kvalificera sig skärptes, ersättningsnivåerna sänktes och höjda och differentierade avgifter infördes. Som en följd av dessa kraftiga försämringar ställdes en stor grupp löntagare utanför försäkringen.

Åren 2014–2018 genomförde Vänsterpartiet tillsammans med regeringen vissa förbättringar i a-kassan. Bland annat höjde vi ersättningsnivåerna, en ny deltidsbegränsningsregel infördes och antalet karensdagar minskades.

Fru talman! Under pandemin genomförde den dåvarande regeringen flera tillfälliga förstärkningar av a-kassan. Ersättningsnivåerna höjdes, och arbetsvillkoret justerades så att fler kunde kvalificera sig för ersättning. Det var nödvändiga och viktiga förstärkningar som Vänsterpartiet drev på och välkomnade.

Nu föreslår alltså den här regeringen att de tillfälliga bestämmelser i lagen som infördes under pandemin ska gälla tills vidare och beskriver förslaget som ”en fortsatt stärkt arbetslöshetsförsäkring”. Förvisso innebär det en förbättring jämfört med läget innan pandemin, men arbetslöshetsförsäkringen behöver såklart förbättras ytterligare. De tillfälliga förstärkningar man tillfört innebär att det fortfarande är knappt fyra av tio heltidsarbetande som faktiskt får 80 procent av sin tidigare lön i ersättning. Förslaget borde alltså egentligen beskrivas som ”en något förbättrad arbetslöshetsförsäkring i behov av ytterligare förbättringar”.

För att försäkringen ska förbättras krävs en del förändringar vad gäller kvalificerings- och ersättningsvillkoren. När det gäller arbetsvillkoret i lagen anser jag att fler löntagare ska och måste ges möjlighet att uppfylla villkoret och därmed kvalificera sig. I likhet med LO tycker jag att kravet på arbetad tid är alldeles för högt satt och att arbetsvillkoret bör sänkas till 40 timmar i månaden. Ett sådant villkor skulle göra det mycket mer attraktivt för dem som arbetar i något slags begränsad omfattning att gå med i en arbetslöshetskassa.

När det gäller karensvillkoret delar jag också LO:s uppfattning att karensdagarna bör slopas helt. Den grundläggande självriskan i en ersättningsnivå som redan från början är under 100 procent, i kombination med ett tak för ersättningen och en successiv nedtrappning av ersättningsnivån över tid, ger redan som det är tydliga incitament för den enskilde att undvika arbetslöshet, om det nu var någon som trodde att man medvetet gjorde sig av med sitt jobb för att leva på en ersättning. Det behövs inget ytterligare självriskavdrag för det.

Avslutningsvis, fru talman, tycker jag inte att det räcker med att permanenta de förbättringar som infördes under pandemin. Det räcker inte heller med att, som slottspartierna enades om i sin budgetproposition för 2023, permanenta de ersättningsnivåerna i a-kassan. För att återupprätta en arbetslöshetsförsäkring som är värd namnet och som faktiskt är en inkomstförsäkring för fler löntagare krävs ännu fler förbättringar.

Vänsterpartiets mål är att 80 procent av löntagarna ska få 80 procent av sin tidigare lön vid arbetslöshet. Vi vill därför höja den högsta dagpenningen och grundbeloppet. Vi vill indexera ersättningsbeloppen till löneutvecklingen. Vi vill höja ersättningsnivån till 80 procent för hela ersättningsperioden samt för tiden med aktivitetsstöd. Vi vill också förbättra kvalificerings- och ersättningsvillkoren, avskaffa karensdagarna i a-kassan och återinföra studerandevillkoret.

Med det vill jag yrka bifall till Vänsterpartiets reservation nummer 2.

Anf. 37 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Fru talman! Som oppositionspolitiker kan man när vissa propositioner presenteras känna en viss besvikelse. Man kan gå till kammaren med en känsla av indignation, uppgivenhet och ibland frustration. Känslan är ibland att det här politiska förslaget tar Sverige i fel riktning. Det gör Sverige till ett sämre land att leva i. Det är ett politiskt förslag som inte gynnar de breda folklagren och som inte gör Sverige till ett bättre land för alla de människor som arbetar hårt dag ut och dag in.

Men, fru talman, sådan är inte känslan i dag. Den proposition som nu har lagts på riksdagens bord är nämligen en proposition som ser till att bra politiska förslag blir genomförda. Den här propositionen ser till att de tillfälliga förstärkningar av a-kassan som genomfördes av den förra socialdemokratiska regeringen blir permanenta. Det är bra. Det är bra för svenska löntagare som blir av med sitt arbete. Det är bra för svenska löntagare som är medlemmar i a-kassan att veta att ett av värnen är starkt.

Målen med arbetslöshetsförsäkringen är flera. Först och främst: I ett anständigt samhälle tvingar vi inte folk till fattigstugan när de förlorar sitt arbete. Vi hänvisar inte människor till rännstenen när de skiljs från sitt arbete. Vi låter inte människor dagen efter arbetslöshetens inträde sälja sina tillgångar för att klara uppehållet. Nej, vi skapar trygghetssystem. Arbetslöshetsförsäkringen, a-kassan, är ett sådant.

Vidare ser vi till att vi genom a-kassan inte skapar ett läge där människor rusar till första bästa jobb till lägsta lön. Vi ser till att kompetensen kan hamna där den behövs mest. Människor kan gå till det jobb där de gör mest nytta, och lönerna kan hållas på goda och rimliga nivåer. Det är viktigt. Det är viktigt för löntagarnas intressen, och det är viktigt för att inte låta makten i alltför stor utsträckning skjutas över till arbetsgivarnas sida.

Fru talman! När pandemin slog till mot Sverige – ja, mot hela världen – var det angeläget att a-kassan stärktes och att villkoren för att få ersättning från a-kassan lättades. Alternativet hade varit att människor kunnat skickas ut i fattigdom och misär. I den hälsokris som också blev en ekonomisk kris var riskerna många. Hotet om en svår ekonomisk kris var i allra högsta grad reellt. Den förra socialdemokratiska regeringen reagerade resolut och tydligt. Det som gjordes räddade människor från fattigdom och från oro och ångest. Den förra socialdemokratiska regeringen såg till att om ditt arbete försvann skulle samhället finnas där för dig.

Det brukar inte ligga i sakens natur att en regering som består av tre så kallade borgerliga partier förstärker a-kassan. Att denna regering väljer att trots allt göra detta är glädjande. Det finns många skrivningar i den promemoria som ligger till grund för propositionen som inte kan beskrivas som annat än positiva. Promemorian välkomnar att fler kan få ta del av a-kassan. Det talas också om vikten av att stärka den ekonomiska tryggheten för dem som blivit arbetslösa genom att lättnaderna i karensvillkoret ska fortsätta gälla. Det är helt enkelt bra socialdemokratisk politik som regeringen nu driver igenom.

Fru talman! A-kassan inrättades genom lagstiftning av Sveriges riksdag år 1935. Sedan dess har den varit ett viktigt fundament i det svenska trygghetssystemet. Som tidigare nämnts ger a-kassan ekonomisk trygghet till den som blir arbetslös. Den gör att den arbetslöse inte i desperation tar första bästa jobb till lägsta möjliga lön för att kunna sätta mat på bordet till sina barn. Den minskar risken för att ingenjörer, kirurger och lärare ska ta jobb som kräver låga kvalifikationer med låga löner och osäkra arbetsvillkor. Det är en viktig aspekt i den tid vi lever i. I Sverige har vi inte råd att låta kompetens gå till spillo.

År 1935 var förutsättningarna givetvis inte exakt sådana som de är i dag, men paralleller finns. Arbetslösheten låg 1935 på ett årsmedeltal om 15 procent – betydligt högre än i dag. Men för socialdemokratin var målsättningen tydlig – då som nu. Sveriges löntagare behövde en arbetslöshetsförsäkring för att inte hamna i fattigdom, för att det inte skulle skapas en låglönekonkurrens och för att kompetensen skulle hamna där den skulle hamna. Detta var en viktig pusselbit i Per Albin Hanssons vision om ett samhälle där det inte finns några privilegierade eller tillbakasatta, inga kelgrisar och inga styvbarn.

En annan viktig faktor som förtjänar att nämnas i denna kammare är a-kassans roll som konjunkturstabilisator. Om ett stort antal människor blir arbetslösa och därmed kastas ut i ekonomisk osäkerhet och i förlängningen fattigdom är det orimligt att tänka att det inte skulle få konsekvenser för konjunkturen. Att vi underlättar för fler att gå med i a-kassan och att få ekonomiskt stöd därifrån är således viktigt för hela samhällsekonomin. Det handlar inte om något slags välgörenhet. Det handlar om att se till att en ekonomisk kris inte förvärras.

Under de senaste månaderna har vi sett en politisk utveckling där barnen får ta allt större del av konsekvenserna när den ekonomiska situationen för landets hushåll blir tuffare. Skolkökspersonal vittnar om att barn åter mer på måndagar och fredagar. Ensamstående föräldrar har svårt att ha råd med näringsriktig mat till sina barn, och avgifter till föreningar och fritidsaktiviteter sparas det in på. Arbetsförmedlingen och regeringen spår båda en högre arbetslöshet i höst. Det är ytterligare ett skäl till att a-kassan

behöver vara tillgänglig för fler. Vid höjd arbetslöshet riskerar Sveriges barn och unga att få bära en ännu större del av konsekvenserna än vad de gör i dag. Vi behöver därför se till att det finns, precis som propositionen heter, en fortsatt stärkt arbetslöshetsförsäkring.

Det är nu upp till bevis för regeringen. Vilken linje väljer regeringen för a-kassan? Är det den nuvarande linjen, med möjliggörande för fler att ta del av a-kassan och kanske med högre taknivåer som gör att fler får ut mer av sin lön? Eller är dagens proposition ett undantag som längre fram i mandatperioden kommer att visa sig vara det enda som gjordes för att stärka a-kassan? Som riksdagens största oppositionsparti kommer vi att bevaka regeringens arbete noga. Våra ambitioner för a-kassan är höga. Vi kommer att ha anledning att ses i denna kammare igen om vi plötsligt skulle bevittna en politisk linje som går stick i stäv med dagens förslag.

Fru talman! Ambitionerna för a-kassan behöver som sagt vara höga. Denna kammare kan inte efter dagens beslut resa sig upp, slå ihop händerna och konstatera att uppgiften är slutförd. Vi som folkvalda behöver fortsätta arbeta med att göra a-kassan bättre, starkare och tillgänglig för fler. Det är socialdemokratiens fasta övertygelse. Det är också därför vi har ett särskilt yttrande med anledning av den proposition vi behandlar i dag. Vi välkomnar förslaget, men vi är inte klara. Vi har högre ambitioner för a-kassan.

Fru talman! Vad innebär då högre ambitioner för a-kassan? Fler behöver omfattas av den trygghet som a-kassan ger. Fler behöver få ut 80 procent av sin lön vid arbetslöshet. Och a-kassan behöver fortsätta utvecklas så att omställningen från arbetslöshet till ett nytt arbete blir så smärtfri som möjligt, särskilt i en tid då vi riskerar att möta en växande arbetslöshet och där kompetensförsörjningen blir ett allt större problem. Varken den enskilda individen eller vi som samhälle har råd med att människor tar första bästa jobb till lägsta möjliga lön.

Det må inte vara år 1935. Vi har inte en ekonomisk depression som plågar världen och en arbetslöshet på 15 procent, men behovet av en stärkt arbetslöshetsförsäkring är viktigt även i dag. Vi har människor som även i dag riskerar att kastas ut i fattigdom vid arbetslöshet och som riskerar att behöva ta första bästa jobb till lägsta lön. Vi har också en situation där en snabbt stigande arbetslöshet riskerar att förvärra en redan annalkande lågkonjunktur.

Vi socialdemokrater välkomnar dagens förslag från regeringen på a-kassans område. Låt oss hoppas att det inte är sista gången som en socialdemokrat yttrar den meningen i riksdagens kammare under denna mandatperiod. Skulle regeringen ge sig in på en plötslig kursändring kan regeringen räkna med att den socialdemokratiska oppositionens respons kommer att vara allt annat än positiv.

(Applåder)

Anf. 38 CICZIE WEIDBY (V) replik:

Fru talman! Tack så mycket, Adrian Magnusson, för ett jätteeldigt och vackert socialdemokratiskt anförande! Jag tänkte att jag skulle låta Adrian Magnusson berätta för sina medlemmar och väljare och för LO vad det är som gör att Socialdemokraterna bara skriver ett särskilt yttrande. De pratar ganska fint kring dessa saker och säger att fler ska kvalificera sig till a-kassan, att detta minsann inte är ett bidrag, att det är en omställnings-

ersättning och att man ska ha högre ersättning. Hur kommer det sig att Adrian Magnusson och Socialdemokraterna skriver ett särskilt yttrande i stället för att faktiskt reservera sig mot förslaget och yrka på en bättre och förstärkt a-kassa?

Prot. 2022/23:119
7 juni

*En fortsatt stärkt
arbetslöshetsförsäkring*

Anf. 39 ADRIAN MAGNUSSON (S) replik:

Fru talman! Som jag sa i mitt anförande är våra ambitioner för a-kassan höga, och de kommer fortsatt att vara höga under hela mandatperioden. Jag har också läst LO:s yttrande. Det finns mycket där som är mycket intressant att ta del av – givetvis är det så.

För socialdemokratin är det viktigt att politiken hänger ihop, att det vi säger här i kammaren har täckning i det vi föreslår när det gäller budgeten, till exempel. Och i det läge vi befinner oss i nu är det denna politik vi har ekonomisk täckning för.

Men vi har höga ambitioner. Det sa jag flera gånger, och jag kan säga det flera gånger till. Vi kommer att återkomma med förslag inom a-kassans område om exakt hur vi vill stärka a-kassan. Jag tror att jag och ledamoten är överens om att vi behöver få in fler i a-kassan. Vi behöver se till att fler får ut 80 procent av sin lön.

Anf. 40 CICZIE WEIDBY (V) replik:

Fru talman! Vänsterpartiet tycker sig få täckning för det i sin budget, eftersom Vänsterpartiet tycker att det här är en riktigt viktig och avgörande fråga för att människor inte ska bli fattiga och för att vi inte ska få ett Fattigsverige.

Det är verkligen vackert med högre ambitioner, men jag tror faktiskt att det är ännu bättre att omsätta det i politisk handling och visa politisk handlingskraft som på riktigt kan innebära förändring och inte bara är borgerlig-ish och socialdemokratisk-ish.

Jag tackar så mycket för att Adrian Magnusson har berättat om sina ambitioner, och jag ser fram emot att det också ska bli handling.

Anf. 41 ADRIAN MAGNUSSON (S) replik:

Fru talman! Jag vet inte om ledamoten menade så, men jag vänder mig emot beskrivningen att det här skulle vara borgerlig-ish politik. Det tycker jag faktiskt inte, så det vill jag ändå markera emot.

Vi är i början av mandatperioden. Vi har många år kvar och många budgetpropositioner att lägga. Jag är alltså övertygad om att socialdemokratin kommer att återkomma med betydligt mer detaljerade förslag kring hur vi vill utveckla a-kassan, och jag är glad över att både socialdemokratin och Vänsterpartiet har tydliga ambitioner för a-kassan.

Anf. 42 JONNY CATO (C):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 1, vilket innebär avslag på propositionen.

I morse när jag kom i rulltrappan mot tunnelbanan möts jag av en fullproppad tunnelbanevagn. I alla fall jag vill inget annat på morgonen än att ha en lugn färd sittandes på vägen till jobbet. Sedan hör jag att det låter mycket, och hela tunnelbanetåget skakar. Jag inser att vagnen är full av

studenter, dans, sång, ett och annat spontanskrik och framför allt framtidshopp.

När vi stannar på Karlaplan går det av en man som fräser lite åt studenterna och säger ”Välkommen ut i arbetslösheten!”. Jag skulle i stället vilja säga ”Välkommen in på arbetsmarknaden!”. Och om arbetsmarknaden ska blomstra på såväl kort som lång sikt för både nuvarande och kommande generationer krävs en offensiv arbetsmarknadspolitik som sätter arbetslinjen i fokus.

Det finns ett före och ett efter covid-19-pandemin. Pandemin fick både kortsiktiga och långsiktiga effekter på en rad olika områden. Arbetsmarknaden är ett sådant område. Riksdagen och regeringen var under pandemin i många hänseende snabba och flexibla och anpassade systemen utifrån en ny, tillfällig verklighet.

Det var bra. Det var rätt. Men nu är pandemin över, och att permanenta tillfälliga covid-19-åtgärder i stället för att genomföra de långsiktiga reformer som Sverige är i så stort behov av menar Centerpartiet är fel väg att gå. Det är tuffa ekonomiska tider och ansträngt på svensk arbetsmarknad. Samtidigt behöver fler svenskar arbeta, bidra och betala skatt. Då krävs det en aktiv arbetsmarknadspolitik som gör det lönsamt att både arbeta och att anställa.

Samtidigt vill jag säga att det är bra att det har blivit en politisk diskussion om a-kassan, men det behövs ett bredare omtag än det regeringen nu föreslår. Centerpartiet anser att arbetslöshetsförsäkringen behöver fokusera på omställning, uppmuntra till rörlighet och underlätta för människor att snabbt byta arbete. Vi behöver helt enkelt en a-kassa som är anpassad utifrån hur arbetsmarknaden ser ut i dag, inte hur den såg ut i går.

Då krävs ett flexibelt arbetsliv där människor vågar byta jobb utan rädsla för att bli långvarigt arbetslösa. Arbetslöshetsförsäkringen behöver möjliggöra en trygg omställning samtidigt som den garanterar att det lönar sig att arbeta. Det kan vara på sin plats att påminna Moderaterna om att det är så arbetslinjen ser ut.

Samtidigt är det viktigt att a-kassan öppnas för fler som arbetar, men det behöver ske utifrån ett helhetsgrepp och i linje med en flexicuritymodell. Arbetslöshetsförsäkringen behöver därför reformeras i grunden och ta sikte på en långsiktig lösning som inte bygger på tillfälliga lättnader i a-kassan som anpassats efter pandemin.

För en regering som kallar sig för borgerlig och vill se arbetslinjen är det väldigt tacksamt att Centerpartiet i januariavtalet fick igenom en grundlig utredning som nu presenterats, som remitterats och som är redo att färdigställas till en proposition – SOU 2020:37. Denna utredning tar också ett helhetsgrepp och öppnar arbetslöshetsförsäkringen för fler.

Jag ställde så sent som för någon vecka sedan en fråga till arbetsmarknadsminister Johan Pehrson om regeringen avser att genomföra utredningen. Jag måste säga att jag var rätt så positivt överraskad över att jag fick ett så tydligt svar om att i alla fall delar av regeringen delar Centerpartiets bild av att man behöver gå vidare med utredningen. Därför blir nästa fråga: Vad väntar ni på?

Fru talman! Jag vill vara tydlig med att Centerpartiet står bakom ett karensvillkor, en självrisk, som syftar till att en person undviker arbetslöshet. En kortare karenstid innebär att självrisken minskar. Centerpartiet anser därför att vi bör bibehålla de sex karensdagarna.

Centerpartiet är alltid redo vid händelser som pandemin att snabbt se över och ta ställning till de åtgärder som situationen kräver i riksdagen, men att utan grundligare utredning och exemplifiering tills vidare ge regeringen ensam makt att införa undantag från den så kallade femårsregeln kan Centerpartiet inte ställa sig bakom. Däremot anser vi att det kan finnas skäl att sänka nuvarande femårsgräns till tre år. Vi anser även att det är viktigt att följa den vidare tillämpningen.

Fru talman! Jag hade tänkt stanna där, men jag måste ändå kommentera den troligtvis framförhandlade talepunkten på samordningskansliet om att alltid rikta blickarna mot oppositionen och att alltid prata om att oppositionen inte är överens. Jag förstår taktiken. När det knakar i det egna samarbetet är det mycket bättre att vända blickarna mot oppositionen.

Därför måste jag säga att det är intressant att man gång på gång väljer att göra det på just det arbetsmarknadspolitiska området. Jag kan förstå att man gör det på en rad andra områden, men jag kan inte förstå det på det arbetsmarknadspolitiska området.

Låt mig ta två exempel. Vi kan börja med just a-kassan. Det är inte många månader sedan Moderaternas gruppledare i arbetsmarknadsutskottet, Viktor Wärnick, stod och sa att höjd a-kassa inte är moderat politik utan en kompromiss. Det är uppenbart att Tidöpartierna inte är överens på det arbetsmarknadspolitiska området och just när det gäller a-kassan.

Vi ser det också på arbetsmarknadspolitiken, för allting tar så lång tid. Man kommer inte överens. Det är därför som det inte är någon fart på arbetsmarknadspolitiken. Moderaterna och Sverigedemokraterna har en fundamentalt skiljaktig syn på hur arbetsmarknadspolitiken ska se ut. Det är därför ingenting händer. Det är därför vi inte i utskottet får några svar på varför man inte kommer fram med exempelvis etableringsjobben.

Därför måste jag säga att arbetsmarknadspolitiken som ett område där man säger att Tidöpartierna är överens faktiskt är ett anmärkningsvärt dåligt exempel.

Jag välkomnar att partier säger vad de egentligen tycker och att man ibland kan kompromissa. Det är därför jag är stolt över att säga att Centerpartiet och Socialdemokraterna inte är överens om a-kassan. Men vi är överens om grundläggande värderingar om alla människors lika rätt och värde. Det kommer jag aldrig att kompromissa om.

Anf. 43 CICZIE WEIDBY (V) replik:

Fru talman! Jonny Cato kommer inte undan. Vi måste sluta upprepa vissa osanningar.

Jonny Cato skriver i sin reservation, och pratade också i sitt anförande, om flexicuritymodellen och att vi måste ha mycket mer flexibilitet på vår arbetsmarknad. Då utgår jag från att Jonny Cato känner till att för att en sådan modell ska fungera måste den stå stadigt på tre ben. Det ska givetvis vara en flexibel arbetsmarknad, och den arbetssökande ska vara aktiv. Men det är bara de två delarna som Centerpartiet och Jonny Cato tycker är viktiga. Den tredje delen för att detta ska fungera är också att ha en grundläggande social trygghet däremellan.

Jag är ärligt talat orolig för vad som skulle hända om Jonny Catos och Centerpartiets idé om att hungriga vargar jagar bäst blev den rådande, om det inte finns en rimlighet i att det ska finnas en trygghet att gå mellan jobb

i stället för att jaga ned villkoren och pressa ned lönerna på arbetsmarknaden. Varför vill Jonny Cato att vi ska ha ett så otryggt samhälle?

Anf. 44 JONNY CATO (C) replik:

Fru talman! Det som Vänsterpartiet kallar osanningar skulle jag snarare säga är att Centerpartiet och Vänsterpartiet har fundamentalt olika syn på arbetsmarknaden. Vi har olika bilder av hur arbetsmarknaden har sett ut, hur den ser ut och hur vi vill att den ska se ut framöver.

Vi har nog olika syn på hur vi ser på just trygghetsbegreppet och hur omfattande det ska vara. Vi har olika viktning mellan morot och piska samt mellan hängslen och livrem.

För Centerpartiets del är jag stolt över att vi inom ramen för januariavtalet fick igenom en bred utredning av arbetslöshetsförsäkringen. Jag tycker att SOU 2020:37 är intressant. Delar av den kan vi gå vidare med. Alla de tre delar som Vänsterpartiet lyfter fram är viktiga, men vi lägger lite olika värde i hur de olika delarna ska viktas.

Däremot behövs det en total genomlysning, som gjordes inom ramen för SOU 2020:37. Att plocka ut olika specifika delar, som regeringen nu väljer att göra, tycker jag är fel väg att gå. Då blir det hattigt och ett lappande och lagande.

Centerpartiet och Vänsterpartiet kommer nog aldrig att komma överens om verklighetsbilden eller framtidsvisionen av svensk arbetsmarknad. Jag menar att fler människor måste gå till arbetet varje morgon, att fler pojkar och flickor måste se sina föräldrar ha ett arbete att gå till. Det krävs ökade incitament för det, och det måste ställas ökade krav på människor för att få fler att gå från bidragslinje till arbetslinje. Jag kan bara beklaga att Centerpartiet är det enda partiet i denna kammare som ser detta.

Anf. 45 CICZIE WEIDBY (V) replik:

Fru talman! Vi har olika syn på trygghet, säger Jonny Cato. Jag tänker att trygghet ändå ska vara att inte behöva gå från hus och hem om man blir av med jobbet; det ska finnas en omställning. Jonny Cato och Centerpartiet får det att verka som att Vänsterpartiet tycker att alla ska lalla runt och välja själva om de vill jobba eller inte, att det ska finnas en mängd system runt omkring som gör att folk inte bidrar. Han menar att Vänsterpartiet aldrig vill att fler ska komma i jobb. Ingenting är mer fel.

Vänsterpartiet tycker givetvis också att människor ska jobba. Faktum är att det inte bara är Vänsterpartiet som tycker så, utan det tycker alla. Det tycker även de som inte har något jobb; de vill också ha ett jobb. De allra flesta människor vill faktiskt jobba. Det missar vi ofta i debatten. Däremot har inte alla möjlighet att ta jobben. Det kan vara fråga om att de inte får rätt utbildning för att ta de jobb som finns eller som de vill ha.

Det här är sorgligt, och det är tydligt att vi inte har samma syn på hur människor ska komma ut i arbete. Men vi kan vara överens om att vi inte vill att människor ska vara fattiga. Människor ska vara trygga mellan sina jobb. Moroten ska inte vara piskan, om man säger så. Man får lite känslan av att man ska piska människor ut i arbete och ta vilka jobb som helst, eller hamna i fattigstugan – det gamla Sverige. Det är verkligen inte bra.

Jag tycker givetvis att propositionen hade kunnat vara bättre, men det är beklagligt att Centerpartiet vill avslå den helt.

Prot. 2022/23:119
7 juni

Anf. 46 JONNY CATO (C) replik:

Fru talman! Låt mig börja i delarna som handlar om matchningen på svensk arbetsmarknad. Där är Centerpartiet och Vänsterpartiet helt överens, nämligen att regeringen behöver göra mer för att fler ska ha ett arbete att gå till. Jag delar verkligen bilden av att jag tror att människor vill arbeta, men då måste också regeringen göra det möjligt för fler människor att få rätt utbildning och komma in på arbetsmarknaden.

Jag tror genuint att vi har lite olika syn på vad trygghet är och hur omställningen ska se ut. Men jag vill också förtydliga att Centerpartiet har reviderat vår modell för a-kassan. Det kan inte minst ses i vårt senaste budgetförslag, där vi har justerat modellen för hur vår a-kassa ska se ut. Det är rimligt att ha en högre ersättning i början och att trappan sedan är skarp, så att man faktiskt uppmuntras till att söka arbete och komma in på arbetsmarknaden. Till skillnad från Vänsterpartiet tror jag att det är lite bra med både morot och piska ibland. Det kan behövas lite piska för att fler ska välja arbetslinjen före bidragslinjen. Där skiljer sig Vänsterpartiet och Centerpartiet åt, och det kan inte vara en överraskning eller nyhet för någon.

Anf. 47 OLIVER ROSENGREN (M):

Fru talman! Alla som kan arbeta ska arbeta. Därför behöver regler, drivkrafter och stöd utformas för att skapa förutsättningar för full sysselsättning. Arbete är trygghet, gemenskap och tillgång till det växande välförhållandet i Sverige. Arbetslinjen är löftet om att politiken inte ger upp på någon, övertygelsen om att ingen människa är oduglig samt idén om arbetets egenvärde och insikten om att krav är att bry sig.

För att inte arbetsmarknaden ska bli den där klubben för inbördes beundran mellan dem som redan har ett jobb och dem som anställer behöver politiken ta rollen som den tredje parten på arbetsmarknaden och företräda också dem som saknar arbete. En för hög a-kassa riskerar att försvaga drivkrafterna för arbete och på så sätt göra att färre jobbar och fler lämnas efter. Vi menar att alla ska med.

Fru talman! En fungerande och effektiv a-kassa är en viktig beståndsdel på en funktionsduglig arbetsmarknad. En välfungerande a-kassa fyller funktionen av att vara ett tillfälligt ekonomiskt stöd för den som är mellan två jobb – det man brukar kalla för friktionsarbetslöshet.

Politiken behöver då balansera mellan att se till att a-kassan är tillräckligt restriktiv för att drivkraften att söka jobb ska vara hög men tillräckligt generös för att människor ska matchas till ett arbete som passar kompetens och förmåga och inte ställas på bar backe under en kort tid som arbetslös.

Fru talman! Det är ingen hemlighet att Moderaterna önskar reformera a-kassan i en delvis annan riktning. Vi har föreslagit en förkortning, en brantare avtrappning och lägre ersättningsnivåer. Vi vill stärka försäkringsmässigheten i a-kassan. I dag täcker, som bekant, a-kasseavgiften bara kostnader för administration. Nivåer och regler hade kunnat göras om för att de ska variera utifrån bransch eller konjunktur och på så sätt stärka försäkringsinslagen.

*En fortsatt stärkt
arbetslöshetsförsäkring*

Det är heller ingen hemlighet att regeringens proposition är en konsekvens och ett resultat av en parlamentarisk verklighet, som givetvis måste beaktas i Tidöavtalet. Det finns majoritet i den här kammaren för högre bidrag och andra ersättningar eftersom både Socialdemokraternas och Sverigedemokraternas ekonomiska politik delvis försvagar drivkrafterna för arbete och på så sätt tillfogar viss skada till arbetslinjen.

Den här propositionen handlar dels om höjd ersättning och dels om sänkta krav för att få tillgång till ersättningen. Riksdagens utredningstjänst har bedömt att denna höjning om den permanentas leder till att antalet arbetslösa varaktigt höjs med 40 000 personer. Ekonomiprofessor Lars Calmfors, tidigare ordförande för Arbetsmarknadsekonomiska rådet, menar att i 24 av 28 tillgängliga empiriska studier bevisas sambandet mellan högre a-kassa och längre arbetslöshetstider. Riksrevisionen kom häromveckan med en rapport som visar att jobbskatteavdraget har stärkt drivkrafterna för arbete men att utvidgningen av a-kassan har dämpat dessa effekter.

Fru talman! Politik är också tajmning. Den oroliga ekonomiska situationen, lågkonjunkturen som vi står inför och den höga inflationen stärker givetvis motiven till att denna proposition i dag ligger på riksdagens bord.

Regeringen stärker arbetslinjen med stöd i Tidöavtalet. Politik måste ses som en helhet. Bidragsreformen kommer att stärka drivkrafterna för arbete där det nu är särskilt viktigt, då Socialdemokraternas integrationsmisslyckande har gjort att vår tids svåraste utanförskap inte är i a-kassan utan i försörjningsstödet. Skatten på arbete ska sänkas; om detta är vi överens. Arbetsförmedlingen ska ställa högre krav på att arbetssökande ska söka olika jobb på flera olika platser i flera olika branscher. Vi har ett ansvar att se till att politiken sammantaget innebär att fler personer kommer i arbete och att utanförskap pressas tillbaka. Samtidigt får vi moderater arbeta hårt i mötet med väljarna så att vi kan säkerställa majoritet för arbetslinjen efter nästa val.

Fru talman! Tidöavtalet ska genomföras, och jag yrkar bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 48 JONNY CATO (C) replik:

Fru talman! Tack, Oliver Rosengren, för viktiga förtydliganden! Man kan väl säga att anförandet var definitionen av att säga en sak, tycka en sak och göra någonting helt annat.

Moderaterna och inte minst Oliver Rosengren hade väldigt hög svansföring gentemot Centerpartiet och vårt samarbete med Socialdemokraterna i januariavtalet. Jag kan konstatera att när S och C samarbetade blev det borgerlig liberal politik, och när M och SD samarbetar blir det sossarnas politik.

Januariavtalet innehöll mycket borgerlig liberal politik. S, C, L och MP kom överens om att arbetslinjen skulle stärkas genom att arbetslöshetsersättningen skulle reformeras i linje med en flexicuritymodell. En sådan modell har utretts, presenterats och remitterats och är klar att genomföras. Jag skulle säga att den är central för att vi ska kunna gå från bidragslinjen till arbetslinjen.

Min fråga till Oliver Rosengren och Moderaterna är därför om den moderatledda regeringen avser att lägga fram en proposition om ett regelverk för arbetslöshetsförsäkringen med en inkomstbaserad a-kassa baserad på SOU 2020:37 *Ett nytt regelverk för arbetslöshetsförsäkringen*.

Anf. 49 OLIVER ROSENGREN (M) replik:

Fru talman! Tack så mycket, Jonny Cato, för frågorna!

Det är väl uppenbart att regeringen inte för socialdemokratisk politik – då hade ju Centerpartiet röstat på den. Det är så att säga den primära operativa slutsatsen man kan dra av hur svensk politik har utvecklats den senaste tiden, så det får dömas ut som osannolikt att det skulle vara på det sättet givet just detta.

Vad man däremot kan konstatera är att det finns goda poänger i utredningen om inkomstbaserad a-kassa som Jonny Cato frågar om. De kanske viktigaste delarna om man skulle gå vidare med den typen av förslag är att man skulle kraftigt underlätta administrationen kopplad till a-kassan och minska risken för fusk och felaktigheter.

I dag har vi tyvärr kommit till en situation där den reformering av Arbetsförmedlingen som Jonny Cato ofta skryter om i stället har resulterat i att Arbetsförmedlingen även i dag underlåter att gå vidare med sanktioner i flera fall där arbetslösa inte är arbetssökande trots att det är ett krav för att man ska få a-kassa. Det är givetvis olyckligt.

En inkomstbaserad arbetslöshetsförsäkring skulle på många sätt vara en fördel. Det är ett av skälen till att den utredningen fortfarande bereds i Arbetsmarknadsdepartementet.

Anf. 50 JONNY CATO (C) replik:

Fru talman! Jag slås av hur enkelt det måste vara att heta Oliver Rosengren. Allt är Centerpartiets fel. *Allt* är Centerpartiets fel. Vi är roten till allt ont. Så är det givetvis inte.

Det är också intressant att höra att om regeringen hade drivit Socialdemokraternas politik hade Centerpartiet röstat för den. Klockan 16.00 i dag är det votering i den här kammaren om propositionen vi just nu debatterar. Socialdemokraterna kommer att rösta för den. Centerpartiet kommer att rösta mot. Det vill säga att Socialdemokraterna stöder regeringens politik, och därför är det socialistisk politik som regeringen för.

Jag vill dock ha svar på min fråga, för Sverige behöver på riktigt gå från bidragslinjen till arbetslinjen.

Jag måste säga att jag är genuint imponerad av mycket av det som Oliver Rosengren gjorde i Växjö och av Växjöloftet. Jag tror att vi kan inspireras mycket av det i den här kammaren. Det är nu mycket prat om att Växjöloftet ska bli Sverigelöftet, och då tycker jag att vi behöver en inkomstbaserad a-kassa.

Därför räcker det inte att detta bereds inom ramen för Regeringskansliet. Det är tuffa ekonomiska tider; det behövs konkreta besked. Kommer regeringen att lägga fram en proposition baserad på SOU 2020:37? När kommer i så fall en sådan proposition till riksdagen för oss att ta ställning till?

Anf. 51 OLIVER ROSENGREN (M) replik:

Fru talman! Jag kan börja med att lugna Jonny Cato. All ondska kommer inte från Centerpartiet, inte på något sätt. En så stor betydelse är svår att tillskriva ett enskilt parti.

Däremot finns det stor betydelse i att gå vidare med en reformering av arbetsmarknaden. Jag är glad att Jonny Cato förespråkar att Växjöloftet ska bli Sverigelöftet. Det skulle innebära kraftfulla reformer med både sänkt skatt på arbete och skarpare krav på den som är arbetssökande och en rejäl bidragsreform så att det alltid lönar sig mer att arbeta och så att alla också kan leva på sin lön.

En del i detta skulle vara att fortsätta reformera a-kassan. Det är ingen hemlighet att Moderaterna tycker att man ska göra det.

Den SOU som Jonny Cato frågar om bereds fortfarande inom Arbetsmarknadsdepartementet.

Anf. 52 ADRIAN MAGNUSSON (S) replik:

Fru talman! Regeringsformens första kapitel stipulerar att regeringen styr riket. I anförandet här blev det sällsynt tydligt att det inte är Moderaterna som styr regeringen. Det är Sverigedemokraterna som styr regeringen och dess arbete, och det är ju häpnadsväckande.

Det är alldeles uppenbart att här har Moderaterna sagt något före valet. Sedan har valet genomförts, och efter valet har de en annan uppfattning – allt för att det är Sverigedemokraterna som egentligen bestämmer vad som sker på Regeringskansliet och vad som står på statsrådets agendor och dagordningar, kanske framför allt på arbetsmarknadsministrarnas.

Sverigedemokraternas företrädare har varit ganska tydliga med att man inte kommer att acceptera några försämringar inom a-kassan. Inte en enda. Ändå står Moderaterna här i kammaren i dag och säger att de skulle vilja sänka nivåer och så vidare.

Min fråga till den moderata ledamoten är hur långt Moderaterna är beredda att gå för att låta Sverigedemokraterna hållas. Har Sverigedemokraterna fri lejd inom a-kasseområdet? Var går Moderaternas gräns?

Anf. 53 OLIVER ROSENGREN (M) replik:

Fru talman! Det som är positivt med samarbetet bland Tidöpartierna är att vi har skrivit ett ordentligt reformprogram som tydligt beskriver vad man ska förvänta sig på a-kasseområdet. Där ligger propositionen på bordet här och nu. Detta är en permanentning av den tillfälliga höjning som genomfördes under tidigare mandatperiod. Det är precis detta som framgår av Tidöavtalet. Det genomförs nu.

Däremot kom det häpnadsväckande besked från Socialdemokraterna i replikskiftet alldeles nyss. Tydligen ska man utgå från att den slopade värnskattnen, reformeringen av Arbetsförmedlingen och uppluckringarna i LAS som genomfördes under den förra mandatperioden var sådant som man som socialdemokratisk väljare helt enkelt skulle ha väntat sig. Någon kunde före valet ha hört Adrian Magnusson säga att man skulle vänta sig detta. Att man efter ett val förhandlar med partier för att få ihop en majoritet för politiken och ibland behöver kompromissa hör inte till politiken. Det är den slutsats man får dra av Adrian Magnussons replik. Det förvånar mig.

Jag tror att ganska många socialdemokrater inte hade väntat sig att Socialdemokraterna skulle slopa värnskatten, kraftigt reformera Arbetsförmedlingen eller luckra upp LAS under förra mandatperioden, men det blev ändå en konsekvens av januariavtalet. Ska vi kanske helt enkelt nöja oss med att vi söker stöd i val, och i det parlamentariska läge som finns i Sverige i dag slutar det ibland med att inte alla blir fullt ut nöjda och får det de hade väntat sig?

Anf. 54 ADRIAN MAGNUSSON (S) replik:

Fru talman! Regeringsföreträdaren trivs uppenbarligen bäst i opposition och pratar hellre om motståndarnas politik än om sin egen. Det är onekligen intressant.

Det är alltså inte regeringen som styr riket, utan det är Sverigedemokraterna. Jag fick inget svar på min fråga. Det finns alltså ingen bortre gräns. Moderaterna kunde i valrörelsen säga att de skulle sänka nivåerna och försämra villkoren i a-kassan, men nu, efter att valet genomförts, är Moderaterna beredda att göra precis det som Sverigedemokraterna säger åt dem att göra. Det är ett intressant besked till alla dem som kanske trodde att det fanns något kvar av Nya moderaternas arbetslinje i Moderaterna. Det gör det uppenbarligen inte. Nu är det Sverigedemokraterna som bestämmer på det arbetsmarknadspolitiska området.

Det talas också om att arbetslinjen ska gälla och att Arbetsförmedlingen ska ställa högre krav. Hur är det möjligt med 700 miljoner kronor mindre till Arbetsförmedlingen? Det kan man också fråga sig. Hur ska kravställningen se ut när ansvariga myndigheter får allt mindre pengar att använda för att ställa dessa krav?

Det kanske helt enkelt inte finns någon arbetsmarknadspolitik hos den här regeringen, utan det är Sverigedemokraterna som styr på arbetsmarknadsområdet.

Anf. 55 OLIVER ROSENGREN (M) replik:

Fru talman! Jag kan tyvärr inte svara på huruvida jag hade trivts i opposition, för det har jag hittills inte erfårit. Däremot kan jag konstatera att den socialdemokratiska ledamoten helt har missuppfattat arbetslinjen. A-kassan är givetvis en betydelsefull del av de svenska transfererings-systemen och den svenska arbetsmarknadspolitiken. Men det är på inget sätt så att a-kassan och dagens förändring raserar en arbetslinje. Tvärtom är den sammantagna förstärkningen av arbetslinjen i Tidöavtalet uppenbar.

När Riksrevisionen under förra veckan kom med sin rapport konstaterade man att de förändringar som gjordes, inte minst i de budgetar som fick stöd av dem som nu styr riket, innebar förändringar i skattesystemen som höjde sysselsättningen. A-kasseförändringen bidrog till en försämring, men det var inte på något sätt en försämring som förtog de positiva effekterna av de andra delarna.

Precis på detta sätt kommer vi att föra politik under den här mandatperioden också. Nu blir det en försämring i arbetslinjen i och med beslutet om a-kassan. Det är inga konstigheter att detta har reglerats i Tidöavtalet och ska genomföras. Men den sammantagna arbetslinjen i Tidöavtalet innebär kraftfulla förstärkningar, en bidragsreform, sänkt skatt på arbete och skärpta krav på arbetssökande.

Sammantaget kommer detta att göra att fler människor kommer i arbete och att fler får ta del av det växande välbefindandet i Sverige. Det är en mycket balanserad och rimlig politik för att Sverige ska stärkas, till skillnad från en politik som rakt igenom försämrar arbetslinjen på det sätt som Socialdemokraterna önskar. Det är givetvis inte detta som är Tidöpartiernas inställning, utan vi kommer att förstärka arbetslinjen med det sammantagna reformprogram som Tidöavtalet innebär.

Anf. 56 MAGNUS JACOBSSON (KD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag när det gäller arbetslöshetsförsäkringen.

Man brukar säga att ett samhälle visar sin styrka när det gäller hur man behandlar äldre, sjuka, barn och flyktingar. Det är en gammal devis: Det är i omsorgen om varandra som vi visar vår styrka. Detta ser vi också över tid. I ett jägarsamhälle är det den gemensamma härden och fördelningen av köttet som gör att man kan klara sig. I ett jordbrukssamhälle ser man hur man sparar över tid för att klara en kallare tid.

I ett industri- och kunskapssamhälle som det vi befinner oss i handlar det om lön men också om att avsätta resurser för en annan tid, om något händer, och det kan vi göra i form av försäkringar eller via skattsedeln i form av försörjningsstöd och andra stöd. Vi har byggt ett samhälle där vi någonstans fångar upp varandra.

Den absolut tidigaste socialförsäkringen som är dokumenterad är troligtvis i Bibeln. Det är när Josef säger att man ska lagra i sju år för att använda under sju dåliga år. Det är antagligen den första dokumenterade fördelningspolitiska modellen.

Detta är rätt spännande, för det verkar vara rätt allmänmänskligt att vi försöker se och stödja varandra. Eller som Göran Hägglund uttryckte det: Vi ska ha ett samhälle där ingen hålls tillbaka och inte heller någon lämnas efter. Det är precis på detta sätt de olika försäkringssystemen fungerar.

Men samtidigt finns det en problematik – vi såg det bland annat på 1980-talet – om man har ett skatteuttag som blir för högt. Redan på Josefs tid, misstänker jag, skulle bönderna i Egypten ha blivit lite griniga om man hade tagit all deras skörd. Men om man gräddar av en del av skörden, 10, 15 eller 20 procent, och sparar över tid ser man nyttan av det.

På 1980-talet fick vi det spännande fenomenet att skatten var så hög att om man jobbade övertid fick man ofta ha muntligt avtal om att få två timmar ledigt. Det var helt enkelt inte lönt att ta ut det i lön, för då kom man över en brytpunkt. Så är det också med försäkringar.

Om vi har en arbetslöshetsförsäkring som ligger för högt, en sjukförsäkring som ligger för högt eller olika bidrag som ligger för högt, så att gapet mellan att arbeta och att ändå bli försörjd blir för litet, kommer det att uppstå problem. Det spelar så att säga ingen roll vad vi tycker om det. Det vet alla som studerar nationalekonomi. Vi kan gå in när vi vill i historien och titta. Det finns en balanspunkt.

Amerikanska revolutionen började för att man höjde skatten på te, och vi fick Boston Tea Party. Egentligen höjde man skatten på alla varor. Men det finns alltid en balanspunkt.

När jag var förbundsordförande i KDU letade vi efter balanspunkter. Bland annat var det en kollega här i riksdagen, Hans Eklind, som skrev en bok där man talade om grundtrygghet. Vi har försäkringssystem som ger oss en grundtrygghet. Ingen ska lämnas utanför, men ingen ska heller komma efter. Det måste löna sig att arbeta. Det måste finnas en grundtrygghet och en nytta.

Jag har hållit på en del med kommunpolitik och sett hur våra olika försäkringssystem och andra trygghetssystem har fungerat praktiskt. Jag har också noterat att Miljöpartiet har varit inne på samma resonemang, fast de har kallat det medborgarlön. Även där finns resonemanget om var brytpunkten går. Var hittar vi ett läge med en god grundtrygghet och samtidigt en möjlighet att uppmuntra till mer arbete? Mer arbete kommer vi ju att behöva.

Vi är i dag i ett läge där vi har brist på arbetskraft. Vi kommer inte att klara välfärden om vi inte lyckas få fler att komma i jobb. Då blir dessa frågor viktiga.

När jag satt i riksdagen första gången, 1998–2002, skrev jag tillsammans med Stefan Attefall och Maria Larsson en rapport som handlade om den danska modellen. Det är en spännande modell där man har en hög trygghet men en ganska snabbt fallande vinkel. Men man har också sett till att det ska vara lätt att byta arbetsplats. Det är en modell som jag tror kan fungera om det är arbetskraftsbrist, men vad händer om man har en stor arbetslöshet och en brant trappa?

Hur vi än vänder och vrider oss som politiker tenderar vi att hamna i lägen där vi måste väga olika mål, i det här fallet målet att ge människor trygghet om de blir arbetslösa. Jag tycker att Magnus Persson uttryckte det på ett fantastiskt bra sätt här i talarstolen för en stund sedan – hur det kan vara när man själv drabbas. Jag har goda vänner som har hamnat i det läget att de blivit varslade, förlorat jobbet och riskerat att tappa hus och hem. Det är klart att en hög ersättning är jätte viktig för dem.

I Storbritannien träffade och pratade jag med somalier från en somalisk förening. De hade först flytt till Sverige och Norden. På bara några år har nästan 10 000 somalier kommit till Lancaster, tror jag att det var. Jag kommer inte ihåg exakt vilken stad det var, men jag var där på studiebesök som kommunpolitiker. Deras beskrivning var att nästan alla kommit från Norden eller Holland. Jag frågade givetvis om motivet till att de lämnat Norden och Holland och flyttat till Storbritannien, och de svarade: Här fick vi jobb.

Det finns en drivande kraft i oss människor att vi vill vara med i samhället, vara en del av det och göra någonting. Detta tror jag att vi i Sverige behöver ta till oss. Om våra trygghetssystem blir så trygga att människor ställs utanför är det inte givet att det är trygghet. Jag har stadsdelar hemma i min egen kommun där 50 procent är arbetslösa och 40 procent av skolbarnen inte klarar målen.

Som kristdemokrat står jag bakom uppgörelsen. Jag kan hålla med dem som säger att det är Sverigedemokraterna och Socialdemokraterna som har drivit linjen om en rätt hög a-kassa. Jag har inga problem att ställa mig bakom det, för jag tror att vi behöver ha en grundtrygghet. Men jag tror också att man, när man gör en uppgörelse, är tvungen att titta på andra reformer.

Vi måste underlätta för människor att komma in på arbetsmarknaden. Vi måste se över bidragssystemen i övrigt, för det måste finnas ett mellanrum mellan den ersättning man kan få utan att arbeta och den ersättning man får när man arbetar. Om detta mellanrum inte finns kommer vi att få problem med våra pensionssystem och försörjningssystem, och vi kommer inte att klara välfärden. Vi måste nämligen vara fler som bidrar genom jobb.

Jag tror att de flesta av oss är överens om detta i grunden. Sedan kan man alltid fundera på var balanspunkten i a-kassan ligger, om det är på 70, 90 eller 72,5 procent. De diskussionerna tror jag att vi kan hålla på med i det oändliga. Det viktigaste är ändå att vi överens om att arbete och handel skapar välfärd.

(Applåder)

Anf. 57 ADRIAN MAGNUSSON (S) replik:

Fru talman! Det var onekligen en intressant resa, från Josef i Betlehem till 80-talet, och så var vi inne en vända på 1998–2002. Tack för detta!

Det var en många gånger sympatisk redogörelse som ledamoten gjorde, och det lät onekligen bra. Men ledamotens anförande var också ännu ett tydligt exempel på hur kristdemokratin vändas och att man egentligen tycker att det är ganska jobbigt att stå och försvara dagens proposition men ändå gör det.

När finansutskottet tog beslut om en extra vårändringsbudget 2020, då den socialdemokratiska regeringen tillfälligt höjde taknivåerna i a-kassan, skrev Jakob Forssmed: ”Men det finns skäl att särskilt understryka vikten av att takhöjningen är tillfällig, annars riskerar den att ha en långvarigt hämmande effekt på övergången mellan a-kassa och arbete. ... Kristdemokraterna menar därför att det är viktigt att den relativt stora takhöjningen blir tillfällig och återgår till nuvarande nivåer i syfte att bibehålla drivkrafter till arbete när konjunkturläget är mer normalt.”

Jag förstår att Kristdemokraterna med den ingångsvinkeln vändas här i kammaren i dag. Jag vill ställa samma fråga som jag ställde till den moderata ledamoten tidigare: Hur långt är KD beredda att gå i förhållande till Sverigedemokraterna? Hur långt kommer man att låta Sverigedemokraterna föra kristdemokratin framför sig? Finns det någon gräns för det, eller är det Sverigedemokraterna som styr kristdemokratin på a-kassans område?

Anf. 58 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag tror att ledamoten ska ta och studera kristdemokratin lite grann. Vi är det enda borgerliga parti, mig veterligen, som de facto har en historisk traditionell relation till fackförbund, framför allt på kontinenten. Det gör att vi har en annan syn på detta.

Jag känner mig inte alls obekvämt med att man i det politiska samtalet emellanåt gör kompromisser, tvärtom. Vi är inte ett parti som har en ideologi om att det finns ett färdigt samhälle. Vi tror däremot att resan framåt i syfte att ständigt göra samhället lite bättre är det politiska målet i sig.

Det är absolut ingen hemlighet att just denna fråga är en kompromiss, och jag har inga problem med att stå för det. Mitt resonemang handlar mer om en filosofisk verklighet. Alla nationalekonomer lyfter fram att det finns

en brytpunkt för hur mycket skatt man kan ta ut innan människor slutar jobba.

Det finns också en brytpunkt för hur starkt ett trygghetssystem kan vara innan det inträffar att en del väljer att inte söka jobb. Det här vet vi alla, även socialdemokratin. Det handlar om att hitta denna brytpunkt. Jag tillstår att socialdemokratin är en rörelse som historiskt har lyft fram detta. Arbetslinjen är inte bara en moderat linje, utan historiskt var det en socialdemokratisk linje.

Man får inte fastna i en bidragstes och tro att den hjälper människor. Vi ska ha ett varmt samhälle, men vi ska också ställa krav på att människor ska arbeta och hjälpa till så att samhället blir varmt.

Anf. 59 ADRIAN MAGNUSSON (S) replik:

Fru talman! Jag kan intyga för ledamoten att socialdemokratin fortsatt är fast förankrad i arbetslinjen, men nu är det regeringens proposition vi diskuterar. Den borde ligga i linje med arbetslinjen, om det nu är något som ledamoten brinner så pass mycket för.

Jag blir lite förvånad när ledamoten pratar om att det behöver finnas ett mellanrum och något slags brytpunkt, precis som att a-kassan ger 100 procent av lönen första dagen. Så är det ju inte. Det finns redan i dag en tydlig skillnad i att gå från arbete till a-kassa eller ersättning från arbetslöshetsförsäkringen.

Ledamoten sa att det är en kompromiss. För mig innebär en kompromiss att man får både ge och ta. Man ger något, och i det här fallet har Moderaterna, Liberalerna och Kristdemokraterna gett bort a-kassan, som man lade stort fokus på före valet. I stället har man, antar jag, fått något annat. Jag skulle gärna vilja veta vad det är för något man har fått på arbetsmarknadsområdet i utbyte mot att man förhandlade bort a-kassan.

Anf. 60 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik:

Fru talman! Kristdemokraternas fokus i förhandlingarna har inte legat på utskott för utskott. Därför blir frågan i sig omöjlig att svara på.

De stora kristdemokratiska vinsterna i Tidöförhandlingen handlar framför allt om sjukvården, där vi kristdemokrater såg köer som måste hanteras. Förra gången vi satt på Socialdepartementet var vi med och halverade köerna, och vi hoppas kunna vara med och göra det igen tillsammans med regionerna.

Vi tog också strid för en fråga som var oerhört känslig för bland annat Sverigedemokraterna, och det var biståndet. Vi nådde inte ända fram. Vi ville ha 1 procent, men vi nådde till 0,7. Utan oss i förhandlingarna hade det sett sämre ut. Så är politik, och det vet alla medborgare. Varenda en som går och röstar vet att man går till val på vad man önskar göra. Men man accepterar ett valresultat.

Enligt min uppfattning fick vi ett alldeles för dåligt valresultat. Väljarna borde förstå att vi är bättre. Hade de förstått det hade vi haft mer artilleri i förhandlingarna, men utifrån de förutsättningar vi fick har vi försökt förhandla fram våra löften. Vi kan nu konstatera att vi har fått sänkt skatt med 1 krona på bränsle, att vi från den 1 januari 2024 kommer att få en sänkning av reduktionsplikten och att vi får en stor vårdreform.

Jag ska vara ärlig och säga att jag är väldigt nöjd med de resultat vi har. Därför är jag i dag beredd att acceptera en kompromiss där Sverigedemokraterna får något som inte var exakt vad vi ville. Men det är vad de har vunnit. Vi har vunnit en stor vårdreform, och det är jag stolt över.

Anf. 61 CAMILLA MÅRTENSEN (L):

Fru talman! Som sista talare i denna debatt kan jag föga förvånande konstatera att vissa tycker att ersättningen från arbetslöshetsförsäkringen är för hög och att vissa tycker att den är för låg. Några tycker att kriterierna är för hårda, och några tycker att de är för enkla att uppnå. Vi har landat i ett beslut som de flesta av oss verkar hyfsat nöjda med.

Fru talman! Jag tycker mest att arbetslöshetsförsäkringens utformning är fel. Jag hoppas att vi med en liberal, borgerlig arbetsmarknadspolitik kommer att se en förändring av systemet under mandatperioden. Det bästa vore nämligen om vi ersatte de 26 olika a-kassorna med en statlig och allmän försäkring som omfattar alla som arbetar – lite grann som sjukförsäkringen.

Det bästa vore om vi också inkluderade egenföretagare och andra anställningsformer. Framtidens arbetsmarknad ser inte ut som dagens.

Fru talman! Det vore också mycket bättre om vi lät ersättningen baseras på en inkomst. En allmän arbetslöshetsförsäkring bör gälla kort efter att du har börjat arbeta och likt föräldraförsäkringen baseras på den inkomst du har – inga krångliga regler om arbetad tid.

Det bästa vore om vi hade en arbetslöshetsförsäkring som gav människor kunskap att ta välgrundade beslut och inte krångliga regler. Tänk er ett årligt rosa brev, likt de orangea som vi får i postlådan varje år, där man kan se vad det innebär för en om man förlorar jobbet eller väljer att säga upp sig. På detta sätt ökar vi egenmakten och friheten för alla som arbetar, och kanske får vi en mer rörlig arbetsmarknad på köpet.

Och så var det detta med nivån på försäkringen. Den får gärna vara hög, men bara initialt. Framför allt ska den trappas av betydligt snabbare än vad den gör i dagens system. A-kassan är en tillfällig lösning, en omställningsförsäkring mellan två jobb, och ingen långsiktig försörjning.

Fru talman! Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 62 JONNY CATO (C) replik:

Fru talman! Jag har förstått av denna debatt att detta är en kompromiss från Liberalernas, Kristdemokraternas och Moderaternas sida. Jag kan konstatera att det är en storslagen seger för Sverigedemokraterna. Man kan ibland undra vem det faktiskt är som styr denna regering, vem som lägger kursen och anger riktningen framåt.

Jag tyckte mig höra ledamoten säga att Liberalerna är någorlunda nöjda med kompromissen. Min första fråga är därför: Vad tycker Liberalerna egentligen om propositionen? Är den bra eller är den dålig? Det är en enkel fråga.

Sedan hörde jag ledamoten beskriva, precis som Kristdemokraterna och Moderaterna också gjorde, vad de faktiskt vill med a-kassan. Det är rätt så intressant när det beslut som vi ska ta i dag är något helt annat.

Liberalerna har fått inte bara arbetsmarknadsministerposten utan även den biträdande arbetsmarknadsministerposten. Liberalerna om något parti

borde därför faktiskt inte bara kunna säga vad de vill göra utan också gå från ord till handling och leverera i verkligheten.

Vi börjar faktiskt komma in ganska långt i mandatperioden nu. Jag tycker inte att det längre räcker med förklaringar som att det bereds i Regeringskansliet.

Därför vill jag ställa en fråga till ledamoten. Avser de liberala ministrarna att gå vidare med SOU 2020:37 om en inkomstbaserad a-kassa, som ledamoten talar så varmt om i sitt anförande?

Anf. 63 CAMILLA MÅRTENSEN (L) replik:

Fru talman! Ledamoten sa att han ställde en enkel fråga: Är ni nöjda eller missnöjda med kompromissen? Svaret är att vi sett utifrån arbetslinjen inte är nöjda med denna kompromiss. Men på totalen är vi nöjda när vi måste göra kompromisser.

Vad är det då som krävs för att vi ska landa vettigt i detta? Jo, det är att vi måste förstärka andra saker för att få arbetslinjen att fungera.

Som tidigare talare har beskrivit här är det viktigt att det är en skillnad mellan inkomster som man har arbetat ihop och ersättningar som man får via olika försäkringar.

Precis som ledamoten sa bereds SOU 2020:37 av regeringen. Jag kan inte föregripa mina ministrar och säga när den ska genomföras. Men om ledamoten har lyssnat på talarna här i dag vet han att det finns en ganska stor samsyn mellan oss som delar på regeringsmakten om att detta är viktiga frågor som vi ska gå vidare med. Jag tänker mig därför att den kommer snart.

Anf. 64 JONNY CATO (C) replik:

Fru talman! Jag instämmer lite grann i den tidigare kommentaren från den socialdemokratiska ledamoten om att Tidöpartierna verkar trivas i opposition. Det går inte längre att prata om arbetslinjen. Det är dags att leverera arbetslinjen. Det är ingenting som denna regering har gjort som faktiskt har inneburit en ökad arbetslinje. Vi kan prata om nästan vad som helst – om a-kassan, om arbetsgivaravgifterna för unga. Jag förstår att det ibland kan ta tid. Men vi får faktiskt inga konkreta besked om vad man konkret ska göra för att gå från bidragslinje till arbetslinje.

Det är intressant att ledamoten säger att detta bereds och att man är någorlunda överens. Men ni är ju inte överens. Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna är överens. Men Sverigedemokraterna delar inte synen på a-kassan med regeringspartierna. Det har blivit helt uppenbart i arbetsmarknadspolitiken i utskottet, när vi talar om alltifrån minimilöner och plattformsdirektivet till a-kassan och sänkta arbetsgivaravgifter, att det inte är Liberalerna, Kristdemokraterna och Moderaterna som utformar arbetsmarknadspolitiken. Det är Sverigedemokraterna som styr arbetsmarknadspolitiken.

Därför vill jag ha ett tydligt besked. Avser regeringen att gå vidare med SOU 2020:37? Det enda besked som jag får är att den bereds.

Det som jag tror att det egentligen handlar om är att ni inte är överens och att Sverigedemokraterna säger nej. Då är det bättre att säga det, att Liberalerna gärna hade gått vidare men att SD stoppade det. Det hade varit mer ärligt i denna kammare och för väljarna.

Anf. 65 CAMILLA MÅRTENSEN (L) replik:

Fru talman! Jag kan inte ge ledamoten Cato mer svar än att detta bereds. Såvitt jag vet har inte ens förhandlingar om detta startat med Sverigedemokraterna.

När jag lyssnar in Sverigedemokraterna här är de inte negativa till en förändring av a-kassans utformning. Det som vi inte har varit överens om är nivån på ersättningen. Och detta är alltså en kompromiss.

Ledamoten säger att han inte ser några andra förändringar som bidrar till arbetslinjen. Det är också saker som bereds och som kommer att komma. Det handlar om ersättningsnivån i fråga om glappet mellan inarbetad inkomst och ersättningar från annat än arbete. Det handlar om att man vill sänka arbetsgivaravgifterna för alla och inte bara för den lilla gruppen ungdomar, eftersom det inte har visat sig vara lika verkningsfullt som man vill.

Vi har blivit försenade på grund av inflationen och på grund av omvärlden, men jag är ganska övertygad om att vi snart kommer att leverera en arbetsmarknadspolitik som även ledamoten Cato och Centerpartiet kommer att vara nöjda med.

Anf. 66 ADRIAN MAGNUSSON (S) replik:

Fru talman! Precis som Centerpartiets ledamot var inne på styr Liberalerna Arbetsmarknadsdepartementet på mer eller mindre alla dess nivåer. Man innehar arbetsmarknadsministerposten samt biträdande arbetsmarknadsministerposten. Den liberala ledamoten pratade i 2 minuter och 17 sekunder om propositionen, som kommer från hennes eget statsråd. Den är signerad och klar från partiordföranden, och hon ägnade den 2 minuter och 17 sekunder. Jag tycker ändå att det bör uppmärksammas.

Liberal borgerlig arbetsmarknadspolitik nämndes. Det är alltså 700 miljoner kronor mindre till Arbetsförmedlingen, nedskärningar på yrkesutbildningar för att sedan föra tillbaka en del av de pengarna i vårbudgeten och kanske – vi får väl se – ett bortsjabblande av etableringsjobben. Det är liberal borgerlig arbetsmarknadspolitik.

Att man låter Sverigedemokraterna styra politiken på a-kasseområdet är också liberal borgerlig arbetsmarknadspolitik år 2023. Det är ändå ganska fascinerande, för i samband med att vi i Socialdemokraterna presenterade vallöftet om att permanenta dessa förstärkningar om vi vann valet sa Mats Persson, som nu är utbildningsminister, följande: Småföretagare har akuta problem att hitta kompetenta medarbetare, och i den situationen är det fel signal att höja ersättningen till den som är arbetslös.

Men vad har regeringen gjort? Jo, den har höjt nivåerna i a-kassan, och den permanentar de förstärkningar som Socialdemokraterna drev igenom under pandemin. Vi får ofta höra här att det är kompromisser och förhandlingar och att detta är utfallet. Min fråga till den liberala ledamoten är hur hon ser på utfallet av dessa förhandlingar. Var drar Liberalerna gränsen för Sverigedemokraterna när det gäller att fösa Liberalerna framför sig i a-kassefrågan? Det hade jag varit intresserad av att höra.

Anf. 67 CAMILLA MÅRTENSEN (L) replik:

Fru talman! Jag måste först kommentera detta med tiden. Det är första gången du och jag står här i en debatt, ledamoten Magnusson. Hade du pratat med dina kollegor hade du vetat att jag gillar att uttrycka mig kort

och koncist. Det är inte så att saker och ting blir bättre för att man pratar länge. De förslag jag levererade var nog mer än vad många av er fick fram under era åtta minuter.

När det gäller några av de andra saker som ledamoten lyfte har vi pratat om dem många gånger. Det handlar om nedskärningar på vuxenutbildningen på grund av pandemin, där vi alltså har gått tillbaka till det som var före pandemin och sedan lyft det igen. Jag ser inte att vi har dragit ned på det sättet som Socialdemokraterna ofta påstår i debatten.

Jag ser att vi gör viktiga förändringar på arbetsmarknadsområdet, och ja, jag har hört vad Mats Persson – som också är bördig från Skåne – sa före valet. Men där är ju svaret att detta är en kompromiss vi har gjort. Sedan tänker jag att man med tanke på hur situationen ser ut med inflation, oro och andra katastrofscenarier som har funnits under den här perioden kanske får se till att höja a-kassan. Vi får då komma till rätta med arbetslinjen på andra sätt, vilket jag också pratade om i tidigare debatter.

Anf. 68 ADRIAN MAGNUSSON (S) replik:

Fru talman! Då ser vi fram emot att Liberalerna lanserar reformer för hur man ska komma till rätta med arbetslinjen, som det uttrycktes. Liberalerna har som sagt fullständig kontroll över Arbetsmarknadsdepartementet, så jag förväntar mig att reformerna snart rullas ut och att vi får se dem komma till Sveriges riksdag på löpande band. Det vore önskvärt.

Jag vill bara kort flika in att den skånska kopplingen – att det är så mycket skånskt här i dag – såklart är trevlig. Jag kan också känna sympati för tanken att man ska fatta sig kort ibland, absolut. Det är nästan som att vara i regionfullmäktige, även om jag aldrig suttit i regionfullmäktige hemma.

Nu kom jag nästan av mig här bara för det, men: Jag tyckte mig också höra någonting i anförandet om att Liberalerna vill se en tydlig avtrappning. Är det förankrat med Sverigedemokraterna? Som jag uppfattar det har Sverigedemokraterna nämligen varit väldigt tydliga med att de inte kommer att tillåta en enda försämring i a-kassan under mandatperioden. Ändå pratar Liberalerna om att man hade velat se en tydligare avtrappning i a-kassan. Är detta någonting som förhandlas, eller kommer det att presenteras i kammaren? Är det en del av det liberala reformpaket vi alla tydligen går och väntar på?

Anf. 69 CAMILLA MÅRTENSEN (L) replik:

Fru talman! Jag berättade vad Liberalerna vill och vad vårt ingångsvärde är, och det är att a-kassan gärna får vara hög initialt för sedan trappas av. Det handlar om att till exempel stärka arbetslinjen – att det går fortare och man får en större rörlighet. Huruvida den är förhandlad med Sverigedemokraterna kan jag inte svara på; det sker ju inom Regeringskansliets väggar.

Jag har suttit i regionfullmäktige, och även där fattade jag mig väldigt kort.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 15.)

§ 8 Estetiska produkter – en övergångsbestämmelse

Socialutskottets betänkande 2022/23:SoU25
Estetiska produkter – en övergångsbestämmelse (prop. 2022/23:110)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 15.)

*Stöd till personer med
funktionsnedsättning*

§ 9 Stöd till personer med funktionsnedsättning

Socialutskottets betänkande 2022/23:SoU21
Stöd till personer med funktionsnedsättning
föredrogs.

Anf. 70 MALIN HÖGLUND (M):

Fru talman! I dag debatterar vi socialutskottets betänkande 21 gällande stöd till personer med funktionsnedsättning.

Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag.

Fru talman! I regeringsförklaringen som avgavs av statsminister Ulf Kristersson den 18 oktober 2022 lyftes att ”personer med funktionsnedsättning ska kunna vara fullt delaktiga i samhället utan att utsättas för diskriminering. Att integrera funktionsrättsperspektivet i fler politik- och samhällsområden fortsätter att vara i fokus.”

Fru talman! Funktionshinderspolitiken i Sverige har under de senaste åren varit en viktig fråga och fortsätter att vara det för mig, för Moderaterna och för Tidöpartierna. Det finns mycket som behöver göras för att säkerställa full delaktighet i samhället och jämlikhet för personer med funktionsnedsättning.

En av de största utmaningarna för funktionshinderspolitiken i Sverige är att säkerställa tillgänglighet och tillgängliga kommunikationsmedel inom alla samhällsområden. Det är avgörande för att personer med funktionsnedsättning ska kunna delta i samhället fullt ut. Vi behöver se till att alla offentliga byggnader, transportmedel och digitala plattformar är tillgängliga för personer med funktionsnedsättning. Vi behöver också öka medvetenheten bland allmänheten om vikten av tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning.

Fru talman! En annan viktig fråga är främjandet av rätten till arbete och utbildning för personer med funktionsnedsättning. För att åstadkomma detta behöver vi se till att arbetsgivare och utbildningsinstitutioner tar hänsyn till personer med funktionsnedsättning och skapar arbetsplatser och utbildningsmiljöer som är tillgängliga för alla.

För en vecka sedan träffade jag Mimmi. Hon jobbar i en klädaffär, där hon prismärker alla kläder. Till en början var butiksinnehavaren skeptisk till att ta emot en person med funktionsnedsättning, men i dag är hon jätteglad att hon gjorde det. Det har möjliggjort för henne att göra andra saker, men hon har också bidragit till att fler kommer i arbete. Mimmi utför ett jobb som butiksinnehavaren annars skulle behöva göra. Vi behöver satsa på en bred och tillgänglig arbetsmarknad där personer med funktionsned-

sättning har möjlighet att delta i och bidra till samhället utifrån sin förmåga.

Fru talman! Moderaterna anser att det är viktigt att stärka samarbetet mellan olika aktörer på funktionshindersområdet, inklusive organisationer, myndigheter och näringslivet. Genom att arbeta tillsammans kan vi skapa en mer inkluderande och tillgänglig samhällsmiljö för personer som har en funktionsnedsättning.

Fru talman! Moderaterna anser att det är viktigt att personer med funktionsnedsättning har tillgång till hjälpmedel och habilitering för att underlätta vardagen och öka självständigheten. Det ska vara fokus på individens behov för att denne ska klara vardagen allra bäst. I dag är tillgången till hjälpmedel lite som ett postkodlotteri: Var i Sverige du bor spelar roll för möjligheten att få tillgång till ett visst hjälpmedel. Så kan vi faktiskt inte ha det.

Fru talman! Vi måste få se en ökning av tillgången till hjälpmedel och att forskning om och utveckling av nya tekniska lösningar fortsätter.

För en tid sedan besökte jag Samhall i Dalarna, som har ansvar för att sköta rekonditioneringen av hjälpmedel. Varje hjälpmedel rengörs. Om någon del behöver bytas ut finns det reservdelar. Bland annat sköter de rullatorer, sängar och permobiler. De som arbetar där gör ett jättebra jobb som är mycket viktigt.

I Dalarna finns det bra tillgång till hjälpmedel, men så ser det inte ut i hela landet. Problem kan uppstå om en person som har hjälpmedel vill flytta till en annan del av Sverige. Personen kan i värsta fall få lämna ifrån sig sina hjälpmedel och behöva ansöka om dem på nytt när den har flyttat till det nya länet. Så här kan vi inte heller ha det.

Fru talman! Jag vill avsluta där jag började, nämligen med citatet från regeringsförklaringen den 18 oktober 2022: ”Personer med funktionsnedsättning ska kunna vara fullt delaktiga i samhället utan att utsättas för diskriminering. Att integrera funktionsrättsperspektivet i fler politik- och samhällsområden fortsätter att vara i fokus.” Det är ett sådant Sverige vi ska ha.

Anf. 71 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten så mycket för ett bra anförande om hur viktigt det är att integrera funktionsrättsperspektivet i, som ledamoten sa, fler politik- och samhällsområden.

För två veckor sedan befann jag mig, liksom ledamoten, på ett seminarium som handlade om dövas, hörselnedsattas och dövblindas möjligheter att integreras i samhällslivet och framför allt på arbetsmarknaden. Till grund för detta seminarium låg den tolktjänstutredning som gjordes 2020 och vars remissrunda var klar i september förra året. Tolkjänstutredningen föreslår att man ska ge möjlighet till tolk via staten och via Arbetsförmedlingen förmedla detta ut till företag. I dag är det väldigt mycket upp till företagen själva att stå för kostnaderna om de har behov av tolk.

Under frågestunden förra veckan ställde jag en fråga till vår arbetsmarknadsminister om denna tolktjänstutredning och var regeringen står i den frågan och därmed också, i förlängningen, om var Tidöpartierna står i frågan. Därför skulle det vara intressant att höra Moderaternas syn på tolktjänstutredningen och huruvida man har tänkt genomföra utredningens förslag. Utredningen har ju legat för handen under rätt lång tid nu. Är man

beredd att gå från ord till handling vad gäller att skapa arbetsplatser som är tillgängliga för alla, fru talman, precis som ledamoten alldeles nyss uttryckte?

Anf. 72 MALIN HÖGLUND (M) replik:

Fru talman! Det är väldigt många utredningar som vi som nya riksdagsledamöter ska läsa in oss på – jag och Christofer Bergenblock är ju nya sedan i höstas. Jag kan inte svara ledamoten på frågan fullt ut, utan jag får lov att återkomma till detta.

Anf. 73 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik:

Fru talman! Jag konstaterar att detta var ungefär samma svar som jag fick från arbetsmarknadsministern i förra veckan. Det här är dock en väldigt viktig fråga för att människor med hörselnedsättning, dövhet eller dövblindhet ska kunna integreras i arbetslivet. Man har ju inte på något vis – eller i alla fall inte nödvändigtvis – några andra begränsningar när man lider av dessa funktionshinder. Man är fullt funktionsduglig men hindras från att komma ut i arbetslivet på grund av den bristande möjligheten att få tolk.

Arbetsgivare blir ju ibland tveksamma – särskilt när de måste bära en egen kostnad vågar de väldigt ofta inte ta steget fullt ut. Därför behövs det stöd från staten för att möjliggöra tolktjänst även i arbetslivet.

I dag sköts tolktjänsten i huvudsak via regionernas tolktjänstförmedlingar eller tolkcentraler. Där tar man inte ansvar för arbetsplatserna, utan det handlar i första hand om vardagstolkning. Även där finns det begränsningar, och man behöver se över hur detta fungerar i dag.

I och med att ledamoten var inne på arbetslivet hade jag gärna sett ett svar på detta. Jag konstaterar att det inte kommer i dag, men det kanske kommer någon gång i framtiden. Det vore bra om det inom en nära framtid kom svar både från Moderaterna och från hela regeringens sida när det gäller var man befinner sig i den här frågan.

Anf. 74 MALIN HÖGLUND (M) replik:

Fru talman! Det är ju väldigt viktigt att människor kommer ut i arbetslivet och får den hjälp och det stöd de behöver. Jag berättade om Mimmi. Hon är med i Vi vill bidra, som gör det möjligt för henne att själv välja var hon vill jobba i stället för att vara i kommunens arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Hon har hjälp från sin assistent, som följer med henne till arbetet. Där jobbar hon ett par timmar om dagen och möjliggör väldigt mycket för den som äger butiken.

Anf. 75 KARIN SUNDIN (S):

Fru talman! Som lagstiftare finns det anledning att vara stolt över mycket i den svenska funktionshinderspolitiken. Vi har tydliga nationella mål som tar sin utgångspunkt i FN:s konvention om att personer med funktionsnedsättning har rätt till jämlika levnadsvillkor och full delaktighet. Vi vill uppnå det genom att utforma samhället så att det så långt som möjligt är tillgängligt för alla, oavsett vem man är och vilka behov man har, genom att enskilda personer får individuellt stöd så att de kan leva ett

så självständigt liv som möjligt och – förstås – genom att motverka diskriminering.

Vi kan vara stolta över att Sverige är ett land där det finns en bred politisk enighet om att dessa frågor är viktiga och att funktionshinderspolitiken är en del av ett jämlikt och rättvist samhälle.

Som socialdemokrat är det inte så väldigt ofta som jag blir glad av att höra statsminister Ulf Kristersson tala. Jag blev ändå glad när han i sin regeringsförklaring i höstas, precis som Malin Höglund nyss citerade, lyfte upp att personer med funktionsnedsättning fullt ut ska kunna vara delaktiga i samhället och att funktionsrättsperspektivet ska fortsätta att vara i fokus också under en borgerlig regering. Det är en utfästelse att hålla i och att följa upp.

Fru talman! Som det står i det betänkande vi nu debatterar är rättigheter och levnadsvillkor för personer med funktionsnedsättning i grunden en fråga om demokrati. Funktionshinderspolitiken är en förutsättning för att vi ska kunna säga att alla människor har lika värde och att alla har lika möjligheter, lika rättigheter och lika skyldigheter.

Som alltid när det gäller högtidliga utfästelser är detta dock lättare sagt än gjort. Vi har en hel del att vara stolta över, men vi har också mycket kvar att göra från riksdagens sida för att vi ska leva upp till våra utfästelser.

I mitt parti brukar vi säga att alla som kan arbeta ska arbeta, precis som andra partier brukar säga och precis som man kunde höra i en tidigare debatt här i kammaren i dag. Men det är långt ifrån självklart att alla som skulle kunna arbeta verkligen kan arbeta. Samhället brister i stöd och anpassning för personer med funktionsnedsättning.

Om vi ska kunna tala om en arbetslinje på riktigt krävs det betydligt mer flexibilitet och insatser. Det krävs till exempel, som vi hörde nyss, tolktjänster för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet i en helt annan omfattning än i dag om de ska kunna arbeta fullt ut. Förslagen från den tolktjänstutredning som tillsattes av den tidigare socialdemokratiska regeringen ligger nu på den nuvarande regeringens bord, och de behöver bli verklighet.

Fru talman! Jag vill i detta sammanhang också betona hur viktigt det är att personer med funktionsnedsättning som är i yrkesverksam ålder men som inte har ett arbete kan beviljas daglig verksamhet. Det är en insats som ger möjligheter till ökad delaktighet i samhället. Det ger en meningsfull sysselsättning och möjlighet till personlig utveckling.

För att ge människor så goda förutsättningar som möjligt att delta i daglig verksamhet införde den tidigare socialdemokratiska regeringen den så kallade habiliteringsersättningen, ett statsbidrag för att kommunerna ska betala ut en viss ersättning till den som deltar i daglig verksamhet. Det är en liten men väldigt viktig insats som behöver fortsätta, och de få kommuner som ännu inte betalar ut någon dagersättning behöver börja med det. Det är i det lilla ett viktigt bidrag för att säga att allas insatser och allas deltagande räknas och värdesätts.

Fru talman! En annan utredning, som också tillsattes av den tidigare socialdemokratiska regeringen, har lämnat ett viktigt betänkande som nu ligger på regeringens bord. Det handlar om hur den personliga assistansen ska vara utformad. Förslaget är att staten genom Försäkringskassan ska ha ett samlat huvudmannaskap för beslut om och finansiering av insatsen personlig assistans. Det är en viktig förändring för att den personliga assistan-

sen ska vara så förutsägbar och så jämlik som möjligt, oberoende av vilka behov man har eller av var i landet man bor.

Vi socialdemokrater ställer oss bakom förslaget om statlig organisering, och i och med det finns en bred majoritet för förslaget i riksdagen. Jag ser fram emot den fortsatta beredningen av frågan, för med en så genomgripande förändring följer också en rad andra beslut vi kommer att behöva ta ställning till.

Det är också viktigt att vi politiker genomför denna typ av reformer i nära dialog med dem som berörs av dem. Något som är tydligt när jag möter företrädare för funktionshindersrörelsen är att det finns en väldigt stor frustration över de ekonomiska villkoren för både enskilda individer och brukare. Vi kan se hur stora assistansföretag med administrativa stordriftsfördelar och dessvärre ofta usla anställningsvillkor kan fortsätta göra goda ekonomiska vinster samtidigt som många mindre assistansföretag, som vill erbjuda goda villkor för sina anställda, får allt svårare att få ekonomiskt att gå ihop. På sikt är det ohållbart. På sikt kommer vi att behöva ta ställning till hur samhällets finansiering ska utformas så att det blir hållbart över tid.

Fru talman! Jag står givetvis bakom alla våra reservationer, men för att vinna tid yrkar jag bifall endast till reservation 7 om statligt huvudmannaskap för personlig assistans.

Anf. 76 DAN HOVSKÄR (KD):

Fru talman! Jag yrkar bifall till socialutskottets förslag.

Den kristdemokratiska politiken är förankrad i en människosyn som utgår från människans okränkbara värde och att alla människor är olika. Utifrån sina egna villkor ska alla ha rätt till full delaktighet i samhället. Målet för funktionshinderspolitiken är att personer med funktionsnedsättning ska ha levnadsförhållanden likvärdiga med dem som resten av befolkningen har. Politiken ska fokusera på att förbättra tillgänglighet, utbildningsmöjligheter och förankring på arbetsmarknaden.

Kristdemokraterna vill ha ett samhälle som ser, bejakar och inkluderar alla människor. Därför måste även kunskapen om dolda funktionsnedsättningar öka och situationen för personer med neuropsykiatrisk eller intellektuell funktionsnedsättning stärkas.

LSS, lag om stöd och service till vissa funktionshindrade, som infördes 1994 av den dåvarande borgerliga regeringen, är en rättighetslag som ska värnas och utvecklas. Då det har gått 29 år sedan reformen infördes och samhället har utvecklats behövs en översyn för att lagen ska stå upp för de grundläggande värden som uttrycks i förarbetet till lagen. Flera insatser har gjorts genom åren för att stärka rätten för personer med funktionsnedsättning, och detta arbete måste fortsätta.

Fru talman! Alla, även personer med funktionsnedsättning och deras familjer, ska kunna lita på Sverige. Det handlar om mänskliga rättigheter, menar vi kristdemokrater.

Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämlikhet och till att barnrättsperspektivet be-

aktas. Rättigheter och levnadsvillkor för personer med funktionsnedsättning är i grunden en demokratifråga.

Det är samtidigt angeläget att FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning faktiskt verkställs i samhället.

En viktig del i styrningen av funktionshinderspolitiken är att det nationella målet för funktionshinderspolitiken och genomförandet av detta följs upp och att resultatet av insatserna kan bedömas. Det är därför positivt att regeringen har beslutat om en strategi för systematisk uppföljning av funktionshinderspolitiken under 2021–2031.

Fru talman! I avtalet mellan Tidöpartierna framgår följande när det gäller personlig assistans: ”Utifrån de utredningsförslag som väntas presenteras i mars 2023 över åtgärder för ett statligt helhetsansvar för personlig assistans inom ramen för LSS ska därefter åtgärder övervägas med målsättningen om ett statligt ansvar.”

Som vi vet presenterades den 1 mars i år utredningsbetänkandet *Ett statligt huvudmannaskap för personlig assistans — Ökad likvärdighet, långsiktighet och kvalitet*. I betänkandet föreslås bland annat att staten genom Försäkringskassan ska ha ett samlat huvudmannaskap för beslut om och finansiering av insatsen personlig assistans, att nuvarande kvalifikation för rätt till personlig assistans enligt LSS behålls i ett statligt huvudmannaskap, att kommunerna inte längre ska vara skyldiga att medfinansiera de första 20 timmarna per vecka av assistansersättning, att arbetet med god kvalitet ska kompletteras med regler för att säkerställa den enskildes självbestämmande med mera.

Utredningsbetänkandet bereds nu inom Regeringskansliet. För mig som kristdemokrat känns det bra att detta äntligen är på väg fram. Regeringen har gett flera uppdrag som det nu arbetas med, bland annat ett om att följa upp förändringar avseende ledsagning för synskadade och blinda. Mycket är alltså på gång från regeringen.

Anf. 77 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten för anförandet. Jag fastnade framför allt vid det som sades om LSS, personlig assistans och utredningen om huvudmannaskap. Precis som lästes upp står det i Tidöavtalet att ett statligt huvudmannaskap för personlig assistans ska övervägas. Det står inte att det faktiskt ska genomföras. Ministern har också slirat på detta ända sedan regeringen tillträdde.

Ledamoten hänvisar till att betänkandet nu bereds i Regeringskansliet, vilket är bra. Remissrundan har precis avslutats. Vi vet att flertalet remissinstanser är väldigt positiva till ett förstatligande av den personliga assistansen. Vi ser att det inte har fungerat bra som det har varit. Personer har fallit mellan stolarna, och bedömningarna har skilt sig åt i olika delar av landet.

Men om nu ledamoten sitter inne med information om den beredning som pågår på Regeringskansliet vore det bra både för oss här i kammaren och för alla som är intresserade och berörda av frågan att få veta klart och tydligt att regeringen kommer att föreslå ett förstatligande av den personliga assistansen. Kommer det att ske? Det är min fråga till ledamoten.

Anf. 78 DAN HOVSKÄR (KD) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten Christofer Bergenblock för frågan.

Jag kan inte föregripa vad regeringen kommer att komma fram med, men de signaler jag får och de positiva svar som kommer in kring ett förstatligande av dessa bitar känner jag mig relativt trygg med. Min förhoppning är att det kommer att genomföras. Vi kristdemokrater har varit tydliga med att vi tycker att frågan är oerhört viktig.

Vi måste försöka få ett helhetsgrepp. Det ska inte ha någon betydelse vilken del av landet man bor i – så som det ser ut nu – när det gäller vilken insats man får. Man skulle kunna komma ifrån detta med en bas att utgå ifrån.

Jag är relativt trygg med att det kommer att genomföras, men exakt hur det kommer att se ut får vi avvakta med tills regeringen lägger fram hela förslaget.

Anf. 79 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik:

Fru talman! Även ministern har flera gånger uttryckt att hon är positiv till förslaget om ett statligt huvudmannaskap för den personliga assistansen. Ministern har ju även varit en av initiativtagarna till det utskottsinitiativ som har funnits i frågan tidigare.

Våren före valet var samtliga Tidöpartier tillsammans med Centerpartiet positiva till att förstatligandet skulle ske. Det var därför vi blev så förvånade från Centerpartiets sida när vi i Tidöavtalet kunde läsa att frågan bara skulle övervägas och inte att den skulle genomföras.

Jag har full förståelse för att man inte kan säga hur alla detaljerna kommer att se ut. Betänkandet är stort, och det innehåller en rad olika överväganden som behöver göras. Men om man ändå från regeringens sida kan säga att detta kommer att genomföras, även om det kan se olika ut i detaljerna eller i marginalerna, är en fråga vi har ställt oss ända sedan i höstas.

Nu är som sagt remissrundan klar, eller i stort sett klar. Därmed kommer regeringen att få bereda detta på riktigt i Regeringskansliet och komma fram till en proposition. Jag hoppas att Kristdemokraterna tillsammans med de andra Tidöpartierna driver på för att det ska komma en proposition på riksdagens bord så snart som möjligt. Ska detta kunna genomföras till 2026, vilket föreslås i utredningen, behöver ett besked komma i närtid från regeringens sida.

Anf. 80 DAN HOVSKÄR (KD) replik:

Fru talman! Som många vet har frågan om att förbättra stödet kring dem som uppbär LSS varit en av Kristdemokraternas hjärtefrågor. Vi kommer att fortsätta jobba med dessa frågor, och detta är en av huvudfrågorna. För mig personligen är det också en oerhört viktig fråga. Ledamoten kan alltså vara trygg med att Kristdemokraterna kommer att fortsätta jobba med detta och att vi kommer att driva på.

Exakt hur det kommer att se ut får vi dock återkomma till när regeringen lägger fram det slutgiltiga förslaget. Men Kristdemokraterna kommer i alla fall att vara med och driva på och ser möjligheten att genomföra ett statligt huvudmannaskap.

Anf. 81 CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD):

Fru talman! Det försiggår många viktiga och intressanta debatter här i kammaren, men jag måste ändå erkänna att just dagens debatt är en debatt som ligger mig extra varmt om hjärtat. Det är frågor som jag verkligen brinner för och som jag har motionerat om sedan 2010 när jag kom in i riksdagen.

Jag tänkte även detta år börja mitt anförande med att läsa upp en text: ”Ett problem som är påtagligt i dag när det gäller personlig assistans är Försäkringskassans bedömningar av begreppet ’grundläggande behov’.”

”Försäkringskassans hårda, nästintill inhumana bedömningar av de grundläggande behoven, leder ofta till att personer som själva kan föra mat till munnen och som själva kan klä på sig eller tvätta sitt hår, inte anses uppfylla de grundläggande behoven.”

”Dessa alltför hårda bedömningar leder till att allt fler inte blir berättigade till assistans eller förlorar sin assistans vid omprövning. Med det förlorar de också möjligheterna till inkludering och deltagande i samhället. Möjligheten att leva ett liv som andra människor begränsas påtagligt.”

Fru talman, utskottskollegor och åhörare! Man skulle lätt kunna tro att detta är en text som är skriven i går, men den tragiska sanningen är att det är en text som jag skrev i min motion 2012 – alltså för över tio år sedan. Man skulle kunna tro att det efter så här många år skulle se annorlunda ut, men det gör det tyvärr inte, i så fall bara marginellt.

De senaste mandatperioderna har för många med funktionsnedsättning och deras familjer inneburit en stor tillbakagång. Det går inte att sticka under stol med att tillvaron för många av dessa familjer präglades av otrygghet och osäkerhet under den rödgröna regeringen.

För detta är de socialdemokrater som suttit vid makten under denna tid ansvariga. Det går inte att bortse från att de signaler som regeringen har sänt, till exempel via regleringsbrev till Försäkringskassan, har fått ringar på vattnet som har slagit omkull otroligt många människors liv.

Fru talman! Ingen blir tryggare eller lyckligare av att vi står här i talarstolen och anklagar varandra. Det gynnar ingen. Nu är det dags, som någon annan här också har sagt, att vi tillsammans säkerställer att målen för funktionshinderspolitiken och intentionerna med LSS uppfylls och upprätthålls.

Politiken har alltför länge svikit människor med funktionsnedsättning. Därför är jag glad att vi nu har en ny regering med ett starkt sverigedemokratiskt inflytande. Detta tillsammans med de rödgrönas nyfunna engagemang i frågorna gör att framtiden faktiskt ser ganska ljus ut. Jag är glad när jag ser detta betänkande och de reservationer som finns. Det visar på en vilja att gemensamt driva dessa frågor framåt.

Vi i Sverigedemokraterna står fast vid våra ståndpunkter. Vi menar fortsatt att alla grundläggande behov ska anses assistansgrundande i sin helhet, att assistansersättningen behöver höjas, att blinda och synnedsatta ska beviljas färdtjänst och ledsagning och att barn och vuxna ska ha rätt till hjälpmedel anpassade efter deras behov och utifrån en nationell prislista. Vi vill fortfarande se rätten till en koordinator som familjer kan ta hjälp av och ökade möjligheter att komma i arbete och studier med mera. Vi står fast vid den politik vi har lagt. Det finns mycket som vi gemensamt måste ta ansvar för i dag.

Fru talman! Vår reservation 36, som jag för övrigt yrkar bifall till, handlar just om möjligheten till arbete. Vi menar att regeringen bör utreda fler möjliga finansieringsmodeller för att underlätta för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet att få eller behålla ett arbete.

Fru talman! En annan viktig och avgörande fråga är att det krävs ökad kompetens kring diagnoser och sjukdomar för att tillgodose de behov som finns. Det krävs också ökad kompetens vad gäller just bemötande, och det krävs inom samtliga områden: inom skolan, inom socialtjänst, på olika typer av boenden och daglig verksamhet – ja, överallt. LSS är eftersatt på så många områden, och det måste vi tillsammans sätta stopp för. Därför vill vi se ett nationellt LSS-lyft.

Det som pågått en längre tid är inget annat än ett ovärdigt välfärdssvek som har bemötts med nonchalans och senfärdighet. Men nu verkar det finnas enighet i många av frågorna. Det är dags att vi tillsammans styr skutan åt rätt håll.

Fru talman! Det är inte rimligt att blinda och synnedsatta inte längre beviljas färdtjänst utan uppmanas att noga memorera vägen. Det är inte heller rimligt att funktionsnedsatta från en dag till en annan, som genom ett mirakel, plötsligt inte längre anses ha behov av assistans. Det är inte rimligt att personer med kommunalt beslutad assistans inte omfattas av omprövningsstoppet och att de av rädsla för att få färre eller till och med helt indragen assistans inte ens vågar ansöka om fler timmar, trots att behovet har ökat.

Det är definitivt inte rimligt, utan tvärtom totalt oacceptabelt, att personal på boenden agerar fullständigt vidrigt med både fysisk och psykisk misshandel. Där måste kompetensen verkligen öka.

Fru talman! Det måste vara slut med att framställa personer med funktionsnedsättning som kostsamma medborgare som bara ställer krav och som fuskare, bara för man ska kunna motivera besparingar. Vi måste återigen låta debatten handla om rättigheter och inkludering i stället för att fokusera på kostnader och besparingar. Det är dags att göra om och göra rätt. Jag tänker att vi kan göra det tillsammans.

Anf. 82 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik:

Fru talman! Jag ber att få tacka ledamoten för ett engagerat och personligt anförande om funktionsrättspolitikerna och framför allt om personlig assistans. Där läste ledamoten själv upp en del av en egen motion från 2012.

Just när det gäller grundläggande behov har socialutskottet och riksdagen uppmärksammat att det inte fungerar bra. Förra mandatperioden kom också initiativ om att lagfästa delar i det som hade med syresättning och sonndmatning att göra. Men vi vet alla att det inte räcker. Fortfarande delas de grundläggande behoven upp, fragmenteras, i små delar. Det sägs att man har rätt till hjälp med att gå in på toaletten och rätt till hjälp med att avsluta sitt toalettbesök men inte rätt till hjälp under tiden man är på toaletten. Det blir väldigt märkligt. Det tas inget helhetsgrepp om de grundläggande behoven.

Herr talman! Jag hör på ledamoten att det finns en stor vilja att komma till rätta med dessa problem. I dagens betänkande föreligger faktiskt en reservation från Vänsterpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet, reservation 9 under punkt 5. Vi vill tillkännage för regeringen att frågan behöver ses över.

Efter det engagerade anförande vi alldeles nyss hörde och utifrån den motion som ledamoten själv lade fram i riksdagen 2012 utgår jag från att Sverigedemokraterna är beredda att ställa sig bakom reservationen. Kommer SD att göra det?

Anf. 83 CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD) replik:

Herr talman! Tack, Christofer Bergenblock, för frågan!

Herr talman! Det är precis som Christofer säger; det finns sedan tidigare ett tillkännagivande på området gällande de grundläggande behoven. Jag och Sverigedemokraterna är av uppfattningen att ett tillkännagivande ska tillgodoses, och det ska göras så fort som möjligt. Det kommer vi absolut att jobba för. Det är också av den anledningen som vi i dagsläget har valt att inte ställa oss bakom reservationen. Vi förutsätter att det tidigare tillkännagivandet ska tillgodoses.

För övriga kan det vara gott att veta att Sverigedemokraterna lade fram en följdmotion till propositionen om stärkt rätt till assistans. Den valde varken Centern, Vänsterpartiet eller Miljöpartiet att ställa sig bakom vid det tillfället. Ledamoten är alltså väl medveten om hur politiken fungerar.

Jag kan försäkra att det är en fråga som vi fortfarande står bakom och kommer att fortsätta driva. Om ingenting händer med tillkännagivandet kommer vi återigen att lyfta fram det.

Anf. 84 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik:

Herr talman! Min minnesbild säger mig inte att det finns ett aktivt tillkännagivande som behandlas i Regeringskansliet. Ledamoten får rätta mig om jag har fel.

Det tillkännagivande jag talade om var det som redan har resulterat i en översyn och ny lagstiftning. Det behövs alltså fortfarande ett tillkännagivande till regeringen vad gäller just de grundläggande behoven, utifrån det vi pratade om alldeles nyss, det vill säga fragmenteringen som Försäkringskassan gör av behoven. Man bör i stället se till helheten.

Herr talman! Jag uppfattar att ledamoten är öppen för den samsyn som ändå finns i de här frågorna. Tillsammans kan vi i riksdagen styra den här skutan åt rätt håll. Det är precis det vi vill göra. Den del av skutan som består av regeringen kan emellanåt behöva en liten knuff i rätt riktning. Tillkännagivandet är ett sätt att ge regeringen den knuff som den kan behöva.

Jag skulle verkligen uppskatta om vi efter dagens debatt – här är ju alla ställningstaganden redan gjorda – kan sätta oss ned och titta på ett gemensamt tillkännagivande till regeringen om att se över de grundläggande behoven och hanteringen av dem.

Anf. 85 CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD) replik:

Herr talman! Tack för förtydligandet, Christofer Bergenblock!

Ledamoten har både rätt och inte rätt vad gäller tillkännagivanden. Det tillkännagivande som jag menade handlade egentligen om ett tilläggsdirektiv till Huvudmannaskapsutredningen, om att den också skulle titta på de grundläggande behoven.

Nu är det överspelat i sak. Men det visar samtidigt att det finns en tydlig majoritet när det gäller själva grundfrågan. Den förutsätter jag att regering-

en tar tag i. Gör man inte det tänker jag att vi absolut kan hjälpas åt att knuffa dem framåt.

Anf. 86 MALIN DANIELSSON (L):

Herr talman! En elvaåring som älskar hockey, en ung kvinna som studerar till läkare, en jurist, en flicka som mot alla odds lärt sig att gå, en pojke i förskoleåldern som älskar när det prasslar och ett gäng unga vuxna på väg ut i livet – det är några av de personer som jag träffat under våren. Mycket skiljer dem åt, men en sak har de gemensamt: De har alla någon form av funktionsnedsättning.

När man talar om personer med funktionsnedsättning handlar det inte om en homogen grupp individer som det är synd om, som står utanför eller som man ska ta hand om. Det handlar om människor som finns överallt, här och nu, med ambitioner och med livsdrömmar. Det är människor med förutsättningar som i vissa avseenden kan skilja sig från majoritetens men som är en viktig del av samhällsgemenskapen och som har rätt till delaktighet i den.

Funktionshinderspolitik handlar om att förverkliga den rätten och om självständighet och självbestämmande. Funktionshinderspolitik handlar om frihet att vara sitt bästa jag och om att riva hinder.

Herr talman! LSS är en av de största frihetsreformer som genomförts. Den personliga assistansen gör det möjligt för människor att jobba, att flytta hemifrån, att leva längre och att klara sig utan att behöva be nära och kära om hjälp. Individens behov står i centrum. Självbestämmandet är viktigt. När reformen sjösattes fungerade den bra, men på senare år har vi tyvärr sett en försämring.

Elvaåringen som älskar hockey behöver hjälp dygnet runt för att kunna andas, äta och leva. Juristen behöver bevakning nattetid för att andningen ska fungera. LSS är en nödvändighet för dem. Men trots att det är en rättighetslagstiftning finns det en rädsla hos båda, och många andra, för att förlora detta stöd på grund av ny rättspraxis och snävare bedömningar.

Herr talman! Liberalerna har vid ett flertal tillfällen tagit initiativ till att förbättra, eller kanske snarare återställa, assistansen med alltifrån omprövningsstopp till utredning om stärkt rätt till assistans och Huvudmannaskapsutredningen.

Vissa ljuspunkter finns – stärkt rätt till assistans trädde i kraft vid årsskiftet, och Huvudmannaskapsutredningen bereds just nu i Regeringskansliet – men mer behöver göras. En lämplig väg framåt anser Liberalerna är att genomföra det statliga huvudmannaskapet för LSS och även, i likhet med vad utredaren föreslår, vidare låta utreda grundläggande behov så att man kommer bort från minutjakten och de integritetskränkande granskningarna. På sikt behövs en helt ny sammanhållen LSS-lagstiftning för att få bukt med urholkningen av lagen, så att LSS återigen blir den frihetsreform som den var tänkt att vara.

Herr talman! Den unga kvinnan som studerar till läkare har en hörselnedsättning. Hon vittnar om hur olika regioner gör olika bedömningar när det gäller hörapparater. En och samma hörapparat kan ses som standard i en region, men som tillval till en extra kostnad i en annan. För den som studerar och behöver flytta från en region till en annan kan detta ställa till stora bekymmer. Det erfår många unga vuxna som är på väg ut i studier och yrkesliv. Tänk allt man som ung vuxen utan funktionsnedsättning

behöver göra för första gången när man lämnar hemmet, och lägg till det en rad hjälpmedel med olika huvudmän som man inte får flytta med sig hur som helst när flyttar till annan ort för att plugga eller arbeta!

Socialstyrelsen har i sin rapport som kom tidigare i år dragit slutsatsen att det inte är lämpligt att ta fram en gemensam nationell riktlinje för hjälpmedel. Myndigheten anser dock att det behövs ett förstärkt nationellt stöd inom områdena. Socialstyrelsen har också i uppdrag att kontinuerligt samla in och publicera data och statistik i syfte att långsiktigt följa upp hjälpmedelsområdet.

Vi politiker behöver i vår tur följa detta noggrant. Funktionshinderspolitik ska handla om att riva hinder. En fragmenterad hantering av hjälpmedel snarare skapar än river hinder.

Herr talman! Skolan och arbetet är två viktiga delar av våra liv där vi spenderar stora delar av vår tid. Skolan ska ge alla barn rätt att utvecklas utifrån sina förutsättningar.

För några kan det vara som för flickan jag mötte på en specialanpassad förskola för barn med omfattande funktionsnedsättningar, som mot alla odds med pedagogernas hjälp lärt sig att gå. Det kan också vara som för pojken på samma förskola, som tack vare social gemenskap på hans egna villkor numera har kompisar. Och inte nog med det – han får dem att le och kan kommunicera med dem.

För andra handlar det om att skolan faktiskt ska kompensera för den funktionsnedsättning man fötts med. Då duger det inte att synskadade elever får anpassade läromedel långt in på terminen när kursen nästan är klar, att det inte finns mindre undervisningsgrupper för den som behöver ett mindre sammanhang eller att resurser inte sätts in i tid.

Precis som det i skolan kan behövas stöd och struktur kan det göra det när man lämnat skolan. Vägen ut i arbetslivet är inte enkel för alla. I rapporten *Jag vill så gärna hitta min plats i samhället* från Attention kan man ta del av hur unga med olika former av NPF ofta hamnar i kläm.

En som berättar sin historia är Jonathan, som efter en tuffare tid på gymnasiet där hans funktionsnedsättningar ledde till såväl utanförskap som depression till slut hamnade helt utanför systemet och blev hemmasittare. Nu planerar han att utbilda sig till systemutvecklare på yrkeshögskola, men vägen dit har varit onödigt svår och jobbig då rätt stöd inte satts in i tid – eller som Jonathan själv uttrycker det: När man åker av rälsen är det svårt att komma upp igen. Man hamnar fort utanför, och då stannar allting av. Det går inte att räkna med att alla har egna resurser eller föräldrar som har det och som kan styra upp urspårade liv. Jag vill verkligen vara en del av samhället. Jag vill inte längre känna den enorma tomhet som blir av att bara gå hemma och inte göra någonting.

Herr talman! Jonathans berättelse och många av de människor jag träffat under våren vittnar om att samhällets stöd behövs för att fler ska kunna få bli sitt bästa jag. Det kan vara i form av stöd och hjälp med struktur eller en fungerande tolktjänst för att man ska kunna utföra sitt arbete. Det kan vara genom personlig assistans, rätt stöd i skolan, rätt hjälpmedel eller möjligheten att ta med sig sin ledarhund på arbetsplatsen. Det kan handla om att ta med sig sina idrottshjälpmedel i färdtjänsten, att få bilstöd beviljat utan onödigt administrativt krångel eller beviljas färdtjänstresor så att man faktiskt kan ha en aktiv fritid.

Sammantaget handlar det om att göra livet lite enklare för den som redan lever med ett funktionshinder. Människor, ambitioner och livsdrömmar kommer i alla former, och vårt uppdrag är att riva hindren som står i vägen för att fler ska kunna få bli sitt bästa jag. Jag yrkar bifall till förslagen i betänkandet.

Anf. 87 MAJ KARLSSON (V):

Herr talman! Det finns en ganska utbredd uppfattning att för den som hamnar i rullstol är livet slut. Detta belyser GIL och möbelsnickaren Staffan Holm med ett mycket starkt verk som föreställer en rullstol med en enorm likkista i. Fördomarna om den som lever med normbrytande funktionalitet är så omfattande att de är att betrakta som mycket utbredd funkofobi. Det är just på grund av dessa djupt rotade uppfattningar som politiken i decennier byggt ett samhälle som exkluderar medborgare bara på grund av deras funktionalitet.

Räck upp en hand, ni här i kammaren som varit med om att ni kommit till en stadsdel som ni inte kunnat få fysiskt tillträde till! Räck upp en hand, ni som blivit nekade att komma på kollektivtrafiken eller inte kunnat gå in på den restaurang ni önskat eller ens på en toalett när så behövts!

Var och en av oss inom politiken kan ställa oss frågan hur vi hade betraktat regeringar som accepterat en arbetslöshet på nära 20 procent eller en skolgång som inte ger några superljusa framtidsutsikter. Vad hade vi tänkt om politiker som inte satt stopp för att man inte får rätt till assistans trots att det är ens rätt? Anledningen till att vi måste ställa oss dessa frågor är inte bara att det är verklighet för tusentals människor här och nu, utan också att det när som helst kan komma att handla om mig eller om er.

Ingen av oss vet vad morgondagen har att erbjuda. En endaste liten olycka kan vara avgörande för om du kommer att vara del av samhället eller om du helt iskallt blir tvingad att stå bredvid.

Herr talman! Det finns faktiskt inte ett endaste samhällsområde där Sverige inte misslyckas med att ge människor med funktionsnedsättning tillgång till det som andra människor har rätt till. Din funktionalitet är avgörande för vad i samhället du kan ta del av, om du ska få bra utbildning, ett arbete, rätt sjukvård och ett hem där du kan bo och om du ska kunna röra dig fritt i det offentliga rummet. Din funktionalitet kan avgöra om du kommer att få leva ett fullvärdigt liv eller bara existera.

Vårt samhälle är byggt med en lång rad hinder som hade kunnat röjas om vi bara hade sett till att samhället anpassats efter dem som lever där och inte tvärtom. Det är ett fundamentalt misslyckande, som innebär att vi egentligen inte kan se oss som en fullvärdig demokrati.

Vi från Vänsterpartiet har till riksdagen lagt fram en omfattande motion som grundar sig på de krav som kommer från Funktionsrätt Sverige. Vi vill med våra förslag åstadkomma att politiken tar ett helhetsgrepp för att se till att man planerar och bygger hela samhället inkluderande. Vår motion innehåller en lång rad förslag som spänner över många områden, men jag tänker här belysa fem av dem lite extra.

För det första vill vi att regeringen ska ta de steg som krävs för att FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning ska bli svensk lag. Svensk lagstiftning måste utgå ifrån att alla människor är likvärdiga rättighetsbärare med samma rättigheter och skyldigheter. Trots att Sverige antog konventionen i riksdagen 2008 har den inte införlivats i

svensk lag. Därför är det av yttersta vikt att skärpa ambitionen genom att lagstifta i den riktningen.

För det andra vill vi att regeringen tar de hot och det hat som drabbar personer med funktionsnedsättning på största allvar. Att se mellan fingrarna med den utbredda funkofobin och inte se till att människor är skyddade enligt lag är oacceptabelt. Vi kräver därför att skyddet för personer med funktionsnedsättning säkerställs genom att hatbrott och förolämpning mot gruppen ska ingå i brottsbalkens bestämmelser om hets mot folkgrupp.

För det tredje vill vi att regeringen tillsätter en maktutredning för att öka delaktigheten för personer med funktionsnedsättning. Personer med funktionsnedsättning har generellt en lägre delaktighet och representation i de demokratiska processerna än andra. Det får enorma konsekvenser för hur de politiska frågor som rör gruppen prioriteras och genomförs och är en stor brist i vår demokrati. Vi vet också att en människas möjlighet att påverka sin situation och de frågor som rör den själv har stor inverkan på hälsan och välmåendet.

För det fjärde: Det finns nog inget område där diskrimineringen av personer med funktionsnedsättning blir så tydlig som när det gäller tillgänglighet. I princip hela vårt samhälle är utformat utifrån en starkt normativ uppfattning om människors funktionella förmågor.

År 2015 blev bristande tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning en diskrimineringsform i svensk lag. Det var ett mycket viktigt steg för att Sverige skulle leva upp till konventionen om mänskliga rättigheter, men dessvärre innehåller lagstiftningen flera avgörande undantag. Vi vill därför att regeringen utvärderar hur diskrimineringslagen efterlevs och anpassar den för att eliminera dess brister.

För det femte: Jag vill särskilt lyfta fram vikten av att regeringen står fast vid sitt löfte att staten blir huvudman för den personliga assistansen. Jag är mycket stolt och glad över att vi under förra mandatperioden ingick en ohelig allians med Moderaterna och Kristdemokraterna för att få till stånd denna stora och efterlängta reform. Det var ett initiativ som samtliga nuvarande regeringspartier ställde sig bakom.

Nu är utredningen klar med ett tydligt besked om att ett statligt huvudmanskap är det mest lämpliga och hur reformen ska genomföras. Jag förutsätter därför att förslaget nu blir verklighet och att regeringen inte kommer att bryta det löfte man själv varit med och drivit fram.

Vänsterpartiet står självklart bakom alla sina yrkanden, men jag yrkar i dag endast bifall till reservation 1.

Anf. 88 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C):

Herr talman! Inledningsvis vill jag yrka bifall till reservation 2 under punkt 1.

Dagens betänkande har rubriken *Stöd till personer med funktionsnedsättning*, men egentligen handlar debatten om funktionsrätt, det vill säga alla människors rätt att vara delaktiga i samhället på lika villkor oberoende av eventuella funktionsnedsättningar. Jag tror även att det är så vi faktiskt måste tänka kring de här frågorna: att det handlar mer om rättigheter än om stöd.

Sverige har precis som 165 andra länder ratificerat den så kallade funktionsrättskonventionen, vilket skedde för 15 år sedan. Likväl är dess innehåll fortfarande inte en självklarhet, och den har ännu inte fått det

genomgripande genomslag i samhället som den förtjänar. I praktiken ligger väldigt mycket av ansvaret för att förverkliga innehållet i konventionen hos kommuner och regioner i Sverige. Därför anser Centerpartiet att det bör tillsättas en utredning om hur staten kan stärka förutsättningarna för kommuner och regioner att bidra till att Sverige efterlever konventionens innehåll i praktiken.

Herr talman! Ett av problemen i dag är att alltför många beslut tas utan hänsyn till personer med funktionsnedsättningar. Det sker naturligtvis inte av illvilja utan av okunskap. Man funderar helt enkelt inte tillräckligt mycket på hur personer med funktionshinder kan påverkas av olika beslut.

Det kan handla om att man glömmer bort att sätta in en hörselslinga när man bygger nya möteslokaler, vilket gör det svårt för den med hörselnedsättning.

Det kan handla om att man glömmer bort att lägga ut ett taktilt stråk när man bygger en ny trottoar, vilket gör det svårt för den med synnedsättning.

Det kan handla om att man när man ska bygga en ny skola glömmer bort att lärmiljöbehoven ser olika ut för olika personer. Om man inte tar hänsyn till det kan det bli svårt för den som har en NPF-diagnos.

För att komma ifrån sådana missar, som förekommer hela tiden i planeringen, vill Centerpartiet att samtliga politiska beslut och all samhällsplanering ska reflekteras av ett funktionsrättsperspektiv. Det handlar helt enkelt om att ha med sig rätt information in i besluten redan ifrån start.

Herr talman! År 1994 infördes lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, vilket innebar en radikal frihetsreform för många människor med funktionsnedsättningar. En av de viktigaste delarna i lagen är rätten till personlig assistans, vilken när den infördes kom att återge människor rätten att bestämma över sina egna liv och sin egen vardag.

Nu har det gått 30 år, och lagen har blivit kantstött. De ursprungliga intentionerna följs inte fullt ut, och rättigheterna skiljer sig mellan olika delar av landet. Därför är det väldigt positivt med den av riksdagen initierade Huvudmannaskapsutredningen. I utredningen föreslås ett statligt huvudmannaskap för personlig assistans.

Den som känner oss i Centerpartiet vet att förstatligande av verksamheter är något som vi i grunden är väldigt skeptiska till, men vad gäller personlig assistans ser vi att det är helt nödvändigt för att garantera kvalitet, rättssäkerhet och jämlikhet över hela landet. Vi står därför bakom förslaget om att samla det i dag delade huvudmannaskapet hos staten. Men det vi frågar oss är varför regeringen tvekar om att uttala samma tydliga vilja och säga att ett förstatligande faktiskt ska ske, även om man inte kan svara på alla detaljer i frågan.

Herr talman! Inte heller i kontakten med sjukvården är det en självklarhet att folk fullt ut förstår eller tar hänsyn till funktionsnedsattas behov. Personer med funktionsnedsättningar upplever oftare en sämre hälsa och har större behov av kontakt med sjukvården än personer i övrigt.

En fast läkarkontakt är naturligtvis bra för alla som är i kontakt med vården, men det räcker inte för den som har ett omfattande funktionshinder. Här skulle i stället en koordinator kunna fylla en viktig funktion genom att hjälpa till att inhämta information, lotsa rätt inom vården och reda ut situationer så att man inte hamnar mellan stolarna. Inte minst är detta en hjälp som många föräldrar som har fått ett barn med en omfattande funk-

tionsnedsättning skulle behöva. Ofta upplever de stora svårigheter med att orientera sig i sin nya vardag.

Herr talman! Ibland behöver man även inom vården utbildas eller förändras för att bättre ska förstå och ta hänsyn till funktionsnedsattas perspektiv. Ett sådant exempel är tillgången till hjälpmedel där bedömningarna dels kan skilja sig mellan olika kommuner och regioner, dels kan bli orimliga i förhållande till rättigheten att leva ett liv i full delaktighet.

Det kan handla om att man inte får rätt till en rullstol som är anpassad till idrotts- och fritidsaktiviteter trots att den skiljer sig markant från den man behöver i vardagen, i klassrummet eller i hemmet.

Centerpartiet vill se en reglering av hjälpmedelsförskrivningen, stärka rätten till fritidshjälpmedel och även ge möjlighet till att överklaga beslut om man har fått avslag på ett önskemål.

Herr talman! Funktionsrättspolitikerna handlar i grunden om att leva upp till det som FN-konventionen stadgar om att personer med funktionsnedsättningar har rätt att leva, inkluderas och delta i samhället på samma villkor som alla andra. Det handlar inte om önskemål utan om rättigheter – medborgerliga fri- och rättigheter. Men det handlar också om möjligheter och alla människors förmåga att bidra, oavsett funktionsförmåga. Den möjligheten måste vi bli bättre på att ta till vara.

Anf. 89 ULRICA WESTERLUND (MP):

Herr talman! Sverige ska ju vara ett land där alla har möjlighet att leva sina liv på bästa sätt. Alla ska ha möjlighet att utifrån sina förutsättningar utforma sitt liv efter egna önskemål. Samhället ska bistå med stöd så att detta blir möjligt, men det är den enskilde som ska vara styrande över det egna livet.

Det var bland annat för att säkerställa att det här skulle vara möjligt för alla som lagen om stöd och service en gång infördes. Sedan dess har vi tyvärr sett en hel del försämringar och urholkning ur det som var tänkt att vara en rättighetslagstiftning för människor med funktionsnedsättningar. I dagens debatt vill jag liksom föregående talare lyfta upp några av dessa utmaningar.

För att personlig assistans ska fungera bra behöver arbetsvillkoren för att vara personlig assistent vara tillräckligt bra. Det kan de inte vara om schablonersättningen är för låg. Många bolag och föreningar som anställer personliga assistenter larmar nu om att de låga uppskrivningarna av ersättningen håller på att utarma deras möjligheter att rekrytera och behålla assistenter och att bedriva ett seriöst och bra arbete.

När uppskrivningen bara görs med 1,5 procent, som var fallet i regeringens budget, blir resultatet att nivån utarmas år för år. Schablonens nivå påverkar förstås vilka löner man kan ge, men en höjning gör också att man kan börja värdera medarbetare med lång erfarenhet och kompetens när det är viktigt, ge handledning och utbildning med mera.

Miljöpartiet anser att nivån bör skrivas upp med 5 procent. Vi anser också att regeringen snarast bör återkomma med förslag om en långsiktig, stabil och förutsägbar modell för uppskrivning av assistansersättningen framöver. Vår föreslagna höjning är tänkt som ett första steg på vägen mot att i slutet av mandatperioden kunna sluta det gap som har uppstått efter ett flertal år med alltför liten uppskrivning.

Herr talman! Förutom de ekonomiska utmaningarna finns också andra problem när det gäller den personliga assistansen. LSS var, som jag nämnde, från början en rättighetslagstiftning som skulle garantera individen grundläggande rättigheter baserat på behov. Som många av organisationerna på området har uppmärksammat oss på kan detta inte längre sägas vara fallet. LSS måste återupprättas. Regeringen borde därför tillsätta en utredning i syfte att stärka LSS med målsättningen att återupprätta lagens grundintentioner och utifrån det utveckla och modernisera lagstiftningen.

Det är också centralt att betänkandet från Huvudmannaskapsutredningen bereds skyndsamt och att riksdagen snarast får möjlighet att ta ställning till ett förslag om ett statligt huvudmannaskap för personlig assistans. Eftersom Huvudmannaskapsutredningen aldrig fick det tilläggsdirektiv som riksdagen i mars 2022 tillkännagav för regeringen att man önskade och som handlade om att även utarbeta förslag som säkerställer att samtliga hjälpmoment för alla grundläggande behov ska vara assistansgrundande är det centralt att på annat sätt säkerställa att just detta sker.

Utvecklingen av Försäkringskassans bedömningar av begreppet grundläggande behov är ett stort och akut problem. Reglering och praxis har hamnat alltför långt bort från det som var grundtanken med LSS. Lagen bör ses över så att samtliga hjälpmoment för alla grundläggande behov ska ge rätt till personlig assistans. Regeringen bör alltså snarast tillsätta en utredning som återupprättar lagens grundintentioner.

Herr talman! Alla människor, oavsett funktionsvariation eller förmåga, ska ha lika rättigheter och möjligheter. Samtidigt vet vi att svensk lagstiftning på flera håll brister när det gäller att säkerställa detta. Miljöpartiet vill därför att en utredning tillsätts för att ta fram ett överskådligt förslag på hur svensk lagstiftning bäst bör utformas för att fullt ut leva upp till FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Utredningen bör bland annat ta ställning till om funktionsrättskonventionen bör gälla som svensk lag precis som barnkonventionen.

Hot och hat mot funktionsnedsatta måste få ett slut. I dag skyddas funktionsnedsatta människors rätt till icke-diskriminering genom diskrimineringslagen. Funktionsnedsättning är alltså en särskild diskrimineringsgrund, precis som till exempel kön, etnisk tillhörighet och religion eller annan trosuppfattning. Men medan de flesta andra diskrimineringsgrunder – inte alla – finns med i brottsbalkens paragraf om hets mot folkgrupp omfattas inte funktionsnedsättning. Miljöpartiet vill därför tillsätta en utredning om hur det straffrättsliga skyddet kan stärkas. Lagstiftning har som vi vet en betydande inverkan på människors attityder. Genom lagstiftning signalerar samhället vad som är rätt och fel, i det här fallet genom att klargöra att hatiska och fördomsfulla uttalanden mot funktionsnedsatta grupper och individer är ett brott.

Herr talman! Jag vill nämna ytterligare ett par frågor som är av stor vikt för människor med funktionsnedsättning. Att ha tillgång till hjälpmedel som fungerar kan vara helt avgörande för om man känner sig sjuk eller funktionshindrad eller inte. Miljöpartiets allmänna hållning är att det måste vara smidigt och enkelt att få hjälpmedel. Vi är också mycket måna om att det inte får riskera att bli så att en del inte har råd att skaffa de hjälpmedel som behövs, till exempel att en förälder inte kan betala kostnaden för det hjälpmedel som barnet behöver eller att en äldre person inte klarar en sådan utgift. Hjälpmedel måste ses som något lika självklart som tillgång till

vård efter behov i övrigt. Miljöpartiets uppfattning är därför att hjälpmedel ska ingå i högkostnadsskyddet.

Det sista jag vill nämna är tolktjänsten. Dagens tolktjänst har brister, särskilt vad gäller nationell likvärdighet. I mars 2022 överlämnade 2020 års tolktjänstutredning sitt slutbetänkande till den förra regeringen. Förslagen har i huvudsak välkomnats av organisationer som företräder de berörda grupperna. Miljöpartiet anser att den svenska tolktjänsten behöver förbättras för ökad nationell likvärdighet och för att möjliggöra för människor som är i behov av tolk att vara verksamma i arbetslivet på lika villkor. Det är därför angeläget att den nya regeringen nu arbetar vidare med förslagen från utredningen.

Jag står bakom alla våra reservationer men yrkar bifall endast till reservation 21.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 15.)

§ 10 Genomförande av ändringarna i vapendirektivet

Justitieutskottets betänkande 2022/23:JuU25
Genomförande av ändringarna i vapendirektivet (prop. 2022/23:102)
föredrogs.

Anf. 90 PETTER LÖBERG (S):

Herr talman! Se där – då var vi i mål! I något slags mening vill jag också lägga till ett litet ”äntligen”.

Det går en rak linje till dagens debatt från det beslut som togs i Europaparlamentet den 14 mars 2017. Med röstsiffrorna 491 mot 178 beslutade man då om en reviderad linje för vapendirektivet, ett direktiv som vi som nation är förpliktade att följa.

Det går en lika röd och rak linje från händelserna i Paris, som startade med attacken mot Charlie Hebdo. Tio månader senare blev nästan 500 döda eller lemlästade. Det var ett fruktansvärt angrepp på det öppna samhället. Det var en unik, omfattande och koordinerad terroristattack mot Paris. Målen hade valts med omsorg. Det var en attack mot humanism, mångkultur och pluralism. Självklart behövde samhället i det läget respondera med de antiterrorlagar som Frankrike fortfarande lever under men också med hårdare vapenlagar. Det finns annat som kommer att krävas och som är nödvändigt på flera sätt.

Det samlade arbetet, som bedrivs på bred front i dag, handlar om förebyggande arbete, informationsutbyte, lagstiftningsförändringar och annat som gjort att vi faktiskt befinner oss i ett betydligt bättre läge nu. Men det har inte skett utan att samhället fått betala ett ekonomiskt och praktiskt pris. Vi har fått betala genom att det är krångligare att flyga och till och med att ta sig in i riksdagen. Vi har naggat på den personliga integriteten genom beslut efter beslut. Vi har också fått betala genom ökat krångel för legala vapenägare när de ska hantera sina fullt legala vapen. Så är det. Kampen mot terrorismen har ett pris. Det kan vi aldrig komma ifrån.

Då är det onekligen en viss tröst att det tycks fungera. När vi diskuterar vapenfrågorna behöver vi ta statistiken gällande terrordåd i beaktande,

Prot. 2022/23:119
7 juni

*Stöd till personer med
funktionsnedsättning*

*Genomförande
av ändringarna
i vapendirektivet*

även om det av naturliga skäl helt rimligt handlar mycket om jakt, dynamiskt sportskytte och annat. I grunden är direktivets bakgrund de här fruktansvärda terrorattentaten.

Både Europol och Säpo visar på att både förhindrade och genomförda terrorattacker minskat dramatiskt sedan 2010. Vi kan framför allt se det inom gruppen självständighetsterrorister – separatister kan man också kalla dem. När det gäller vänsterextrema grupperingar har det också minskat dramatiskt. Även beträffande islamism har vi faktiskt kunnat se att både det utförda våldet och hotet som sådant minskat de senaste fyra fem åren. Enligt både Säpos och Europols bedömning finns det egentligen bara en grupp som har en ökad hotbild runt omkring sig, och det är de högerextrema, inte minst självradikaliserade ensamverkande gärningsmän på högerkanten. I stort sett får man alltså säga att det arbete som man gjort mot terrorism har gett resultat.

Men självklart måste det öppna samhället hela tiden göra en avvägning i alla delar. Vi får inte överreagera. Terroristens själva syfte är i grund och botten att uppnå en alltmer repressiv stat, öka polariseringen och försvåra vårt dagliga sätt att leva.

Därför är det extra viktigt att tänka efter inom straffrätten eller när det gäller allokering till säkerhetshöjande system och regelverk för hur gamla flintläsmusköter ska förvaras, hanteras eller märkas. Alla de delarna hänger ihop.

Linjen må vara rak från Paris till dagens möte, men vägen hit har varit synnerligen krokig. De flesta riksdagsledamöter har hanterat vapendirektivet ett flertal gånger. Flera förslag har lagts på riksdagens bord, med hemläxa som följd. Det är ingen tvekan om att regeringen hade stort huvudbry med direktivets genomförande.

Om jag ska vara lite konfrontativ innan jag ska vara snäll kan jag säga att det ibland handlar om att hålla vissa väljargrupper på gott humör genom att av olika anledningar kasta in grus i regeringsmaskineriet i största allmänhet. Det har medfört en hel del huvudbry på departementet, om det ska vara en tröst. Men nu är det er tur att ligga med den dåliga nattsömmen.

Nu finns det i varje fall en ny proposition. Eftersom jag är först ut kan jag snabbt dra vilka huvudpunkterna är. Den första punkten innebär att kraven på märkning utökas, och samtidigt innebär det en del undantag. Det gäller inte minst de historiskt värdefulla vapen som annars riskerar att förstöras vid en ommärkning. Som gammal historiker kan jag i och för sig tycka att en ommärkning rent historiskt är en liten påminnelse som man om 200 år skulle se med stort intresse på. Men så långt kanske man inte tänker just nu.

Den andra punkten handlar om vapenmagasin. Det har varit en jättefråga för utredningen och den referensgrupp som flera av oss har suttit i. Här kommer det i varje fall en reglering på plats.

Den tredje punkten handlar om vapenmäklar- och vapenhandlarverksamheten och hur det ska definieras. Det är helt rimligt och inga konstigheter.

Den fjärde punkten handlar om dessa verksamheters möjligheter och skyldigheter att rapportera transaktioner med ammunition samt lite andra krav på registrering.

Med det upplever nog både utredningen och referensgruppen att man lever upp till direktiven. Nu hoppas vi att vi undviker att eventuellt bli bötfällda i kommande rättsprocesser och att man nöjer sig med detta.

Jag avslutade vapendebatten i våras med ett litet tack. Jag tänkte att det finns anledning att upprepa det för den goda stämningens skull. Vi hade en mycket klok utredare med kansli som verkligen ansträngde sig för att hitta en lösning. Vi hade också en referensgrupp bestående av bland annat Sten Bergheden här inne och också Tornedalens son Birger Lahti. De gjorde sitt yppersta för att med både sakkunskap och kreativitet hitta lösningar. Det ska de ha stort tack för.

Jag kommer möjligen med en liten moralkaka här på slutet. Litet mer av ett sådant förhållningssätt tror jag att vårt land hade mått bra av i både stort och smått. Det är en tid där ett polariserat politiskt klimat är en väldigt stark norm. Vi behöver uppmärksamma små exempel där man kan komma bättre fram när man helt enkelt hjälps åt.

(Applåder)

Anf. 91 HELENA VILHELMSSON (C) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten, för anförandet!

Som ni alla vet är Centerpartiet det enda partiet som fortfarande säger nej till förslaget. Vi tycker fortfarande att det är en överimplementering. Jag återkommer till det i mitt anförande.

Det är intressant att lyssna på ledamotens uppdragning av statistik om att diverse åtgärder som har vidtagits har minskat antalet terroråd. Jag utgår från att den statistiken i första hand är på europeisk nivå.

Vi har en otroligt skarp lagstiftning i Sverige redan i dag. Frågan jag vill ställa till ledamoten är på vilket sätt dagens förslag skulle underlätta att motverka terrorverksamhet i Sverige. Jag har mycket svårt att se det.

Jag ska inte gå in på teknikaliteter. Den här propositionen är full av teknikaliteter. Vi har i Sverige en tradition av att lita på människor och verksamheter. Om man inte kan bevisa att det man gör är lagligt inträder straffsanktioner. Det här förslaget talar emot det. Vi vet att det kommer att bli krångligt för till exempel målskyttar.

Min fråga är ganska konkret. Ledamoten hänvisar ofta till ursprunget, terrorattackerna i Paris och i andra delar av världen. Jag har svårt att se kopplingen till hur dagens förslag ska motverka eller underlätta att undvika sådana attacker i Sverige.

Jag skulle gärna vilja ha ett exempel på hur dagens förslag till lagstiftning konkret kommer att underlätta för att motverka terrorism.

Anf. 92 PETTER LÖBERG (S) replik:

Herr talman! Vi vet av väldigt dystra svenska erfarenheter att det inte krävs ett skjutvapen för att genomföra en terrorattack. Händelsen på Drottninggatan handlar om att man hade kapat ett fordon och genomförde de fruktansvärda handlingarna.

Vi vet också hur det var i fallen i Paris som jag åberopade, och som också var förutsättningarna för beslutsprocessen i EU. Det är därför jag lyfter fram det. Man måste ha bakgrunden med.

Vi vet inte om det var legala vapen i grunden. Det har förekommit uppgifter om det. Men man har inte hittat alla vapen, och man har inte hittat bakgrunden till alla vapen.

De allra flesta vapen som användes i samband med terrorattentaten i Paris var så kallade illegala vapen. Det var AK-47:or och annat som hade stulits och köpts ganska dyrt på svarta marknaden i Paris. Jag tror att de fick betala 50 000 för några av de vapen som användes vid de brotten.

Däremot finns det ett nordiskt exempel. Nu vet du kanske vad jag ska säga. Det är naturligtvis de fruktansvärda terrorattentaten i Norge mot de ungdomar inom socialdemokratien som var på Utøya.

De genomfördes med vapen som han hade licens för. De hade säkerligen kunnat undvikas med en bättre kontroll och uppföljning av licenshanteringen. Det är en av slutsatserna man har dragit av det händelseförloppet och det terrorattentatet.

Det är enstaka exempel, ledamoten. I en svensk kontext har vi inte speciellt mycket sådant empiriskt underlag. Detta är ett försök att hitta en minimiimplementering och ingenting annat. Det gäller att hitta minsta möjliga åtgärder som påverkar sportskyttar och jägare så lite som möjligt.

Anf. 93 HELENA VILHELMSSON (C) replik:

Herr talman! Inget som ledamoten säger får mig att tycka att det är bra att gå vidare med det här förslaget. De kriminella kommer aldrig att söka licens för sina vapeninnehav.

Ledamoten har konfirmerat detta genom att säga att vapnen vid de terrorattacker vi ser är illegala. De kommer inte från jägare och sportskyttar. De kommer från före detta krigshärdar. Det behövs inte ens ett vapen för att åstadkomma en terrorattack.

Exemplen som lyfts fram kommer inte från Sverige utan från Norge. Det kan vara så att det beror på att Sverige redan i dag har extremt hårda lagar som tar skyddsaspekten i beaktande.

Ledamoten talade också om det som jag tror att allting handlar om. Vi ska se till att implementera detta, vilket vi naturligtvis ska för att slippa böter. Men det är inte ett hållbart argument för att göra det på ett sätt som inte gör alla nöjda och som försvårar för vissa grupper.

Det är väldigt olyckligt att man kategoriserar vissa väljargrupper. För mig handlar det om att lagstiftningen måste vara tydlig. Den ska vara seriös och tydlig. Jag ska veta när jag begår ett brott eller inte. Det ska vara klart definierat i lagstiftningen.

Om det finns ett problem med det i Sverige, vilket det säkert gör, ska de frågorna lösas i brottsbalken och inte i vapenlagstiftningen.

Anf. 94 PETTER LÖBERG (S) replik:

Herr talman! För att förtydliga det hela kanske jag inledningsvis ska säga att jag tycker att ledamoten har synnerligen väl grundade åsikter om huruvida vi ska överimplementera direktivet eller inte.

Vi är helt överens. Det enda det handlar om är att vi försöker undvika skranket i det här läget, för nu har vi hållit på och ältat detta ganska länge. Vi har lagt fram flera förslag, som har fått underkänt, via tillkännagivanden, och vi har fått gå tillbaka till ritbordet och börja om från början.

Därmed kom referensgruppen på plats, och den har använt den tillgängliga expertisen – både Jägareförbundet, vapenforskare och allt annat – för att hitta en miniminivå som kan genomföras och godkännas av EU-kommissionen. Jag hoppas att vi har hamnat där nu, men vi är inte säkra på det. Det kan hända att de fortfarande inte tycker att vi har gått tillräckligt

långt. Det skulle förvåna mig, men det kan hända. Då pratar vi om böter på många tiotals miljoner kronor varje månad i värsta fall. Det har vi sagt att vi till varje pris av olika anledningar vill undvika.

Vi hoppas att vi har hittat en bra balans i det här läget, men det är inte oproblematiskt. Jag delar helt och hållet ledamotens uppfattning när det kommer till att de allra flesta – för att inte säga nästan alla om man ser det rent statistiskt – av de legala vapenägarna sköter sig exemplariskt. Inte minst jägarna har en otroligt viktig roll för att hålla viltet i bra balans och att vårda naturvärden. Det är en viktig del för landsbygden och dess livsvillkor och livskvaliteter. Det kan vi omfamna båda två utan att kompromissa i den delen.

Vi hoppas att vi har hittat rätt nivå och inte en överimplementering.

Anf. 95 HELENA VILHELMSSON (C):

Herr talman! Då står vi här med denna märkliga följetong i kammaren. För min egen och lyssnarnas skull ska jag försöka rekapitulera en aning.

Som vi har hört var det 2017 som EU antog ett nytt vapendirektiv. Olika åsikter om Sveriges vapenlagar hade funnits långt tidigare, men de blev definitivt mer intensiva och mer spetsiga efter detta beslut. Centerpartiet var emot vapendirektivet då och är emot det nu. Med vapendirektivet menar jag implementeringen av ändringsdirektivet, som det egentligen heter, men jag kommer att säga vapendirektivet härnäst.

För sakens skull kan jag påminna om hur våra folkvalda röstade i EU-parlamentet. De som röstade nej var Sverigedemokraterna, Centerpartiet, Kristdemokraterna och Liberalerna. De som röstade ja var Socialdemokraterna, Moderaterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Vi vet att de vapen som används av kriminella kommer från andra håll än jägare och sportskyttar. Det är illegala vapen från krigshärdar. Oavsett vilka lagar vi försöker ändra här i kammaren kommer en grovt kriminell aldrig att söka licens för sitt vapeninnehav.

Jag måste säga att det redan från början var ett feltänk som gjorde att man hamnade snett när EU formulerade det nya vapendirektivet. Efter de fruktansvärda terrordåden i Paris och på andra ställen behövde man visa politisk handlingskraft, och jag menar att man gjorde något som sköt helt bredvid målet.

Herr talman! Jag kan nog drista mig till att säga att tidigare regeringar tycks ha trott att ju fler vapen som finns i samhället, desto mer ökar kriminaliteten. Men så är inte fallet. Alla medborgare i Sverige skulle egentligen kunna ha var sitt vapen om vi, var och en, skötte oss och använde vapnet till vad det är avsett för, nämligen jakt, målskytte eller samlarändamål. För att få göra detta måste man genomföra kvalificerade tester och examina. Ens vandel – ett numera populärt begrepp – kontrolleras kontinuerligt i polisens register. Om man inte sköter sig blir man av med sina vapen.

De lagliga vapnen är alltså inte problemet. De laglydiga vapenägarna är inte de som ska klämmas åt. Ändå är det detta som sker. Och det fortsätter att ske trots att en bred majoritet i Sveriges riksdag tidigare, fram till i dag, tydligt har uttryckt att det inte är lämpligt.

Nu har det intressanta fenomenet uppstått att de partier som gång på gång skällt på tidigare regeringar för att de valt att överimplementera direktivet sitter i regering. Då förväntar i alla fall jag mig att det verkligen kommer ett förslag som innebär en verklig minimiimplementering. Men

nej. Och alla partier är inte ens här i dag och debatterar och svarar på frågor om varför man, enligt mig, har ändrat ståndpunkt. Det tycker jag är väldigt anmärkningsvärt.

Det ska sägas att det förslag som nu ligger på riksdagens bord är bättre. Men det är inte helt bra. Trots att jag själv jagar, herr talman, är propositionen verkligen ingen vardagsläsning för mig. Något mer tekniskt får man leta efter! Tolkningar av och kunskap om olika länders vapenlagar är nästan ett måste om man ska kunna jämföra systemen. Varje kommatecken är bokstavligt talat viktigt. Därför är det sorglig läsning att det fortfarande verkar vara så svårt att komma överens om vad som är den bästa lösningen. Expertisen finns, och dialogen borde kunna ske och landa i någonting där man är mer överens än i detta.

Remissvaren är mycket mer positiva än tidigare. Men det finns uppenbara problem, inte minst för målskyttet och den stora idrottsrörelse det representerar. Jag vill inte medverka till att stifta lagar som leder till rättsosäkerhet för den enskilde, men det är faktiskt vad som ligger på bordet.

Sverige har i dag, i motsats till många andra EU-länder, tillstånd uppdelade på ändamål – vapen som innehas för ändamålet jakt får användas även för målskytte, men inte tvärtom. Detta gäller även om vapnen som sådana är helt identiska. Samma magasin kan alltså vara tillståndspliktigt för en innehavare, men inte för en annan.

Ärligt talat, mina vänner, handlar det om syftet med detta. En person som avser att skjuta mot andra människor med ett halvautomatiskt jakt- eller målskjutningsvapen skulle inte få märkbart försämrad förmåga att skjuta om han hade två magasin med mindre än 10 patroner i stället för ett med 20. Men det är magasin med mer än 10 patroner som ska registreras.

Det är dessutom fullt möjligt att bygga om gevär och gå från ett fast magasin till ett löstagbart. Detta är en ombyggnad som sker inom tillståndets omfattning men som nu kan bli ett problem. Lösa magasin av plåt är känsliga. Ett magasin består av metall eller hård plast med en fjäder i. De är lite svåra att reglera. Det räcker att tappa magasinet mot ett hårt underlag för att det ska bli ett eldavsrott eller ett repeterproblem. Ur ett rent vapentekniskt perspektiv kan en innehavare av ett vapen därför behöva ha några magasin i reserv utan särskilda krav.

Att jämställa ett löst plåt- eller plastmagasin med ett skjutvapen är lite långsökt. Med jag menar att det inte hindrar polisen från att kunna ställa relevanta frågor om man påträffar ett vapenmagasin eller vapendelar hos någon som inte kan styrka att han lagligt innehar magasinet.

Jag har pratat om målskyttar – en väldigt stor rörelse. Nybörjare inom målskytte har inte möjlighet att inneha egen vapenlicens. Skyttarna har dock en egen personligt anpassad utrustning och egna magasin eftersom magasin, som jag sa, kan vara en förbrukningsvara som tar mycket stryk. Det finns även skyttar som inte vill eller kan köpa ett eget vapen men som har egna magasin.

Herr talman! Varför har man då övergett användarreglering? Svaret på den frågan står skrivet i stjärnorna. Utredaren sägs tycka att det är krångligt. Det tycker man inte i Schweiz och i Tjeckien, där man har användarreglering eller en liknande form av reglering.

Det sägs att det skulle vara ett problem med först ett generellt förbud och sedan undantag och att detta skulle vara ett särskilt problem för mål-

skyttar. Men det är ju just detta som målskyttarna vill ha. De förordar en användarreglering i stället för en innehavsreglering.

Det sägs också att det för andra än målskyttar skulle vara ett problem med dubbla tillstånd, först ett för vapnet och sedan ett för att använda kombinationen. Men det är ju i princip så vi har det i dag, och det blir samma antal tillstånd med en reglering av innehavet. Det är väldigt diffust.

Nej, inför en användarreglering fullt ut, liksom vapenlicensen! Har du avlagt jägarexamen får du ansöka om vapenlicenser, och därmed är du ansvarig. Är du målskytt har du gjort ett minst lika omfattande test som för jägarlicens eller ett ännu strängare och är därmed ansvarig.

Propositionen levererar något slags egenpåtaget uppdrag att försöka skapa logik och struktur i vapenregleringen. Att vapenlagarna i dag är ologiska och ottydliga vet vi alla. Det är därför det finns ett uppdrag att se över detta. Varför då starta med det innan man har kommit i land med att dela upp vapenlagarna på ett mer strukturerat sätt?

Det kanske märkligaste med propositionen, avslutningsvis, tycker jag är kriminaliseringen av otillåtet innehav av vapenmagasin, dessutom med fängelse i straffskalan. Här gör regeringen bedömningen att det är klokt att använda samma straffskala som för olagligt innehav av ammunition eller ljuddämpare. Den lilla skillnaden är dock att både ammunition och ljuddämpare är klart och tydligt definierade i lagstiftningen. Vapenmagasin är det inte.

Regeringen menar att gränsdragningsproblem bör kunna lösas i rättstillämpningen. Om jag riskerar att hamna i fängelse vill jag nog klart och tydligt veta vad det är jag gör som är olagligt. Den här rättsosäkerheten är också något som Sveriges Advokatsamfund uppmärksammar. Vi ska också veta att ändringsdirektivet inte kräver en kriminalisering över huvudet taget. Gör du inte det du ska bli du av med dina licenser.

Herr talman! Jag tror att det klart och tydligt har framgått att jag yrkar avslag på regeringens proposition och bifall till Centerpartiets reservation.

Anf. 96 STEN BERGHEDEN (M):

Herr talman! I dag debatterar vi en proposition som handlar om de ändringar i vapendirektivet som vi nu ska försöka implementera i svensk lagstiftning.

Det finns som sagt mycket att säga om detta och även om tidigare propositioner, som faktiskt placerats i papperskorgen av den anledningen att man i dem försökte överimplementera vapendirektivet.

Men låt oss ändå börja där det en gång i tiden började. Det var alltså EU som genom ett nytt vapendirektiv försökte minska skjutningar och kriminalitet i Europa, en ambition som man knappast löser med detta direktiv. Innehållet i direktivet är nämligen bara nya regleringar och ny byråkrati för Sveriges och Europas lagliga vapenägare. Direktivet har varit meningslöst från första dagen och borde aldrig ha blivit något direktiv. EU måste faktiskt skärpa sig och sluta upp med att byråkratisera sönder sig självt med meningslösa direktiv.

Herr talman! Är det någon här inne som tror att de kriminella kommer att rätta sig efter detta direktiv? Är det någon som tror att de kriminella nu kommer att ansöka om licens för sina olagliga vapen och magasin? Nej, herr talman, detta är bara ännu en byråkratisk och onödig börda för landets

lagliga vapenägare. Men Sverige måste trots sin ovilja implementera direktivet.

EU ska hålla sina byråkratiska och klåfingriga händer borta från Sveriges lagliga vapenägare och vår jakt. Vapnen och jakten klarar vi bäst att sköta själva här i Sverige. EU försöker nu dessutom stoppa blyanvändningen i ammunition och kriminalisera jakten i närheten av våtmarker, och i detta direktiv kriminaliserar de innehav av vissa plåtlådor med fjäder, så kallade magasin – detta samtidigt som olagliga vapen flödar runt i Europa. Lagg kraften på att jaga de kriminella och deras vapen i stället!

Herr talman! Jag vill också vara tydlig med att jag även om jag inte är helt nöjd med propositionen ändå i dagsläget kan acceptera den. Sverige har hamnat i tidsbrist och kan inte riskera att behöva betala böter till EU på grund av att vi inte har implementerat direktivet i tid. Sverige behöver sina pengar bättre och till andra saker än att behöva böta dem till EU.

Herr talman! Det är faktiskt också en hel del i denna proposition som skiljer sig från tidigare propositioner. Vårt förslag innebär en bättre implementering än de tidigare förslagen.

Det införs en möjlighet att göra undantag för märkning av historiskt värdefulla vapen. Det fanns inte med tidigare. Det är ett undantag som Sverige har utnyttjat, vilket kommer att underlätta för landets samlare.

Magasin för helautomatiska skjutvapen regleras inte. Det gjorde de i S-förslaget. EU-direktivet kräver inte detta, och då har vi heller inte gjort det.

Magasin omfattas inte av regler om förvaring, transport och införsel. Det gjorde de i S-förslaget.

Även samlare får ha stora magasin utan särskilt tillstånd om de har ett vapen till dem. Inte heller det undantaget fanns med i S-förslaget.

Vid överlåtelse av vapen får magasinerna behållas utan särskilt tillstånd under tre månader, det vill säga en övergångsperiod fram till att man antingen säljer dem eller söker licens för dem.

På flera punkter har detta förslag alltså tagit vara på de undantag som direktivet medger. I de delarna är direktivet implementerat på miniminivå.

Herr talman! När det gäller reglering av stora magasin fanns det egentligen tre vägar att gå: inköpsreglering, innehavsreglering och användarreglering. Inköpsreglering skulle bli extremt krångligt, så det slopades tidigt som alternativ och föll bort. Innehavsreglering har utretts ett par gånger, nu senast av en utredning som var tillsatt av Socialdemokraterna med stöd av Centerpartiet i justitieutskottet och riksdagen och som var klar i oktober november. Den utredningen putsade bort delar av problematiken i implementeringen men utredde aldrig användarregleringen ordentligt, vilket var en önskan från både mig och flera skyttar i landet.

Däremot konstaterade utredaren och departementet att användarregleringen skulle innebära mer omfattande ändringar i vapenlagstiftningen, och detta bedömde utredaren och den nya regeringen inte skulle hinnas med vilket då skulle innebära risk för böter från EU på grund av sen implementering.

Herr talman! Självklart borde användarregleringen och de övriga alternativen ha utretts av den tidigare regeringen. Man hade ju ändå fyra år på sig. Då hade vi haft tid på oss att utreda och jämföra alternativen. Men som vi alla vet gjorde i stället S-regeringen flera tappra försök att överimple-

mentera direktivet i och med att man inte använde de undantag som fanns i detta.

Herr talman! Även om jag och flera med mig inte är helt nöjda med att användaralternativet aldrig utreddes ordentligt har ändå Tidöpartierna fattat beslut om att godkänna innehavsreglering. Justitieutskottet har också accepterat detta på grund av att vi inte har tid med fler utredningar och att risken för böter från EU nu är överhängande.

Herr talman! Däremot har justitieutskottet också tydligt påpekat att man nu kommer att följa tillämpningen av de nya reglerna. Självklart måste det gå smidigt och lätt för landets lagliga vapenägare som av någon anledning behållit andra magasin att få licens för sina magasin som de för tillfället kanske saknar vapen till. Jag har lite svårt att se att någon vapenägare som är betrodd att ha både ett vapen och stora magasin som passar till detta skulle nekas att ha kvar några gamla magasin från tidigare vapen, så den licenshanteringen bara måste gå snabbt och smidigt. Vi kommer att följa detta mycket noga.

Herr talman! Bara för att säga det rent uppenbara: Denna magasinsreglering och detta direktiv hade Sverige verkligen inte behövt. Det är en byråkratisk skrivbordsprodukt från EU utan någon som helst förankring i behov och kunskap. Tyvärr måste vi ändå implementera denna okunskapsprodukt från EU.

Men, herr talman, jag måste passa på att tacka dem som har varit med i referensgruppen och i det arbete som har gjorts i justitieutskottet när det gäller att ta fram tillkännagivande och annat för att underlätta för landets jägare och skyttar. Detta kommer jag till lite längre fram i detta anförande.

Jag är glad att många skyttar, Sveriges pistolskytteförbund och många av landets jägare har förstått problembilden och då också kunnat acceptera detta förslag så att vi nu i stället kan koncentrera arbetet på frågor och utredningar som handlar om att underlätta för landets jägare, skyttar och samlare.

Herr talman! Den utredning som pågår ska vara färdig i maj 2024. Till den utredningen har fyra fem partier tagit fram olika tillkännagivanden. Till och med Vänsterpartiet har varit med på vissa tillkännagivanden. Regeringen jobbar nu med den utredningen, och den handlar om att underlätta för landets jägare och skyttar. Det är cirka 30 förslag. Där ingår bland annat sloandet av femårslicenser och en uppdelning av vapenlagstiftningen i en del för olagliga vapen och en del för lagliga vapen hos jägare, skyttar och samlare – detta för att man ska kunna komma åt olagliga vapen och kriminella ännu mer utan att det i framtiden ska smitta över på lagliga vapenägare. Det handlar också om att utöka vapengarderoben, och det handlar om att underlätta för landets vapensamlare.

Herr talman! Även arbetet med att ta fram nödvändiga utredningar när det gäller att inrätta en viltmyndighet pågår. Vi skulle då kunna flytta licenshanteringen och andra uppgifter, som till exempel kontroll av skjutbanor, till denna nya myndighet. Arbetet för att underlätta för landets jägare, skyttar och samlare är alltså igång.

Herr talman! Jag är trots allt glad att sju riksdagspartier nu enats runt regeringens proposition och att vi därmed kan undanröja risken för böter från EU.

Jag yrkar bifall till propositionen och till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationen.

Anf. 97 HELENA VILHELMSSON (C) replik:

Herr talman! Tack, Sten Bergheden, för ett återigen engagerat anförande! Sten Bergheden är en av de ledamöter som har ägnat mycket tid här i talarstolen åt att kraftigt kritisera de negativa konsekvenser för jägare och sportskyttar som tidigare försök till överimplementeringar har kunnat leda till.

Jag roade mig med att titta på vad ledamoten hade sagt i den senaste debatten här. Jag citerar:

”Regeringen försöker gång på gång reglera innehav av vapenmagasin. Ibland skyller man på gängkriminaliteten, ibland på EU-direktivet. Man skyller på att polisen annars inte kan beslagta magasin, vilket inte är sant. Polisen beslagtogs drygt tusen magasin 2018. Man skyller på att innehav av magasin måste regleras enligt direktivet, vilket inte heller är sant. Direktivet kräver bara en reglering av vissa magasin i kombination med vissa vapen. Detta har Schweiz löst på ett sätt som inte påverkar lagliga jägare och skyttar. Det borde regeringen studera.”

Vad ledamoten då inte nämnde var att Schweiz har just en användningsreglering och inte en innehavsreglering.

Jag undrar varför Moderaterna med flera har ändrat uppfattning och varför man släpper igenom en innehavsreglering som faktiskt går längre än vad direktivet betyder.

Anf. 98 STEN BERGHEDEN (M) replik:

Herr talman! Tack för frågan, Helena Vilhelmsson! Ja, det är mycket enkelt. Vi har satts i en situation. Efter fyra år med misslyckade implementeringar från Socialdemokraterna sitter vi i en situation där vi vilken dag som helst kan åka på böter från EU.

Vi har en färdig utredning som vi har korrigerat och förbättrat när det gäller att använda undantag och annat, och vi har verkligen minimerat andra delar i det hela. Jag beklagar att utredningen inte utredde användningsregleringen fullt ut. Hade den gjort det hade vi kunnat jämföra de två alternativen och i det läget kunnat spara tid. Men utredningen var tillsatt av Socialdemokraterna, som stöttades av Centerpartiet, som drev igenom detta i justitiekottet och riksdagen. Den skulle tillsättas före regerings-skiftet, och det gjorde den. Den hade dessa direktiv och tog fram detta förslag, som vi fick på vårt bord i oktober eller november. Därefter har vi inte haft tid att tillsätta nya utredningar för att korrigera detta. Man har då fått jobba med att modifiera detta förslag så bra det går, och i detta läge har man fått lämna det till riksdagen för att slippa böter från EU.

Det är huvudanledningen till att vi tvingas gå fram med detta förslag. Vi har inte tid att fortsätta utreda längre.

Herr talman! Det är faktiskt så att Centern stöttade den gamla regeringen i åtta år, men framför allt de sista fyra åren. Det är lite märkligt att inte Centern i det läget drev att det skulle vara en utredning om användningsreglering under den perioden. Man accepterade att regeringen hela tiden kom tillbaka med innehavsregleringar och andra regleringar. Det är lite märkligt, och detta kanske ledamoten Helena Vilhelmsson kan svara på.

Anf. 99 HELENA VILHELMSSON (C) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är märkligt att partier som så sent som för sex månader sedan sa att man inte skulle överimplementera direktivet

ändå gör det. Och jag tycker att det är särskilt märkligt att ett parti som Moderaterna gör det, som faktiskt har varit med och drivit igenom detta i EU.

Om man hade velat ta ansvar – det säger Sten Bergheden upprepade gånger, och han säger dessutom att han inte tycker att detta förslag var något bra i EU – hade Moderaterna kunnat gå före. Moderaterna har kunnat driva på för att en referensgrupp skulle bildas där alla partier skulle få säga sitt. Vad sa Moderaternas ledamot? Vad sa Sten Bergheden själv i referensgruppen? Varför var det inte viktigt då att jobba fram en användarreglering?

Man skyller på EU och böter. Jag har förståelse för den diskussionen, men å andra sidan hörde vi om hot om böter från EU-domstolen för ett år sedan och för två år sedan. Då sa samtliga Tidöpartier: Det spelar ingen roll. Vi måste kunna göra detta på ett korrekt sätt. Vi behöver ha en reglering som inte går utöver vad som krävs.

Men nu, de senaste månaderna, har tydligen hotet blivit överhängande. Det är märkligt att man ändå släpper igenom detta. Ärligt talat är det så att både regeringen och denna kammare har utformat både regleringar och lag på väldigt kort tid. Att utreda en användarreglering tror jag inte skulle ta förfärligt mycket längre tid.

Jag avslutar med att citera ytterligare ett uttalande från Sten Bergheden för ett eller två år sedan:

”Lyssna in landets jägare och sportskyttar! De är både kunniga och pålästa, och de kan hjälpa er. Era kontakter med polisen och era så kallade experter borta på departementet, som vill överimplementera vapendirektivet, har ni inte haft tillräcklig hjälp av hittills. Deras kunskaper räcker tydligen inte för att lösa det här problemet.”

Jag skulle kunna använda det nu som mitt citat riktat till Sten Bergheden.

Anf. 100 STEN BERGHEDEN (M) replik:

Herr talman! Jag kan börja med att säga att Centerpartiets representant i denna referensgrupp inte hade några avvikande meningar och inte ställde några nya krav.

I detta läge säger man att den regering som sitter nu skulle skapa nya utredningar. Den tidigare regeringen hade detta på sitt huvudbord, och den satt i fyra år med stöd av Centerpartiet, som tillät den ena utredningen efter den andra utan användningsreglering. Man satte Sverige i denna situation.

Man kan fråga sig vad Centerpartiet fick ut just i dessa frågor av samarbetet med Socialdemokraterna. Förmodligen fick man inte ut någonting, med tanke på att man ofta gjort upp med övriga partier när det gäller bra förslag för att underlätta för landets jägare och skyttar. Men Centerpartiet vek tydligen ned sig helt när det gällde att kräva en användningsreglering av den gamla socialdemokratiska regeringen.

Herr talman! Utredaren lämnade detta på bordet och talade om att han hade träffat skyttar och jägare. Det fanns önskemål om en användningsreglering, men han hade inga möjligheter att utreda det vidare. Han hade ingen tid till detta, för han var färdig.

Jag vet också, herr talman, att jag var en av dem som drev just att han skulle träffa skyttar och jägare och ta in den delen innan utredningen var klar. Det gjorde han, men han levererade inte utifrån vad de sa, utan han

levererade fortfarande utifrån innehavsreglering. Däremot fick vi ändå utredaren att leverera en mängd olika andra delar och också att underlätta denna del.

Nu kommer tillämpningen, och den kommer vi att vara noga med. Där hoppas jag att vi får stöd från Centerpartiet.

Anf. 101 BIRGER LAHTI (V):

Herr talman! Det finns mycket att säga om EU, och jag brukar säga att där synderna samlas samlas även skitflugorna, och jag kan väl börja där. Det är många gånger som inte heller jag tycker om implementeringen av EU:s direktiv.

I betänkandet behandlar utskottet propositionen *Genomförande av ändringarna i vapendirektivet*. I propositionen föreslås de lagändringar som bedöms nödvändiga för att genomföra 2017 års ändringsdirektiv till EU:s vapendirektiv. Vänsterpartiet har ställt sig bakom förslaget att riksdagen antar regeringens förslag om de lagändringar som bedöms nödvändiga för att genomföra 2017 års ändringsdirektiv från EU.

Turerna kring ärendet har gjort att vi är sena med implementeringen, och i maj 2022 stämde kommissionen Sverige i EU-domstolen på grund av för sent genomförande av ändringsdirektivet.

Vi har hört exempel på hur det har gått till. Som jag inledde med skulle jag kunna säga mycket om EU:s inblandning i stora som små frågor, men jag låter bli.

Faktum är att när det gäller vapenfrågor är det kanske inte helt fel att länder i Europa har likartade lagar och regler kring vapen och deras användning, oavsett om vi träffar problemet med den här ändringen eller inte. Precis som Petter Löberg från Socialdemokraterna nämnde finns det en anledning till att EU har varit så engagerat i den här frågan.

Som vi har hört från andra ledamöter har regeringen en utredning på gång som ska se över vapenlagstiftningen. Den har sedermera fått nya direktiv som ska ge förslag på lagändringar senast den 10 maj 2024, vilket jag ser fram emot.

De nya direktiven handlar om förenklingar och vapengarderobers storlek samt lite annat som jägare och sportskyttar efterfrågar. Jag ska inte föregå utredningens arbete, men jag kan erkänna, herr talman, att jag sitter i utredningens referensgrupp och förhoppningsvis har möjlighet att spela in åsikter och förslag.

Det vi måste komma ihåg är att det är vi som stiftar lagar, och det är vi som ska ta ansvar för de lagar och regler som riksdagen beslutar om. Med det menar jag att om vi ger möjlighet till kryphål som kan användas av illegala vapenanvändare är det också vi lagstiftare som måste reparera lagarna därefter.

Jag vill framhålla att Vänsterpartiets syn är att regler och lagar kring legala vapeninnehavare inte ska överimplementeras. Där har vi landat i att regeringens bedömning i det här läget är så balanserad och rätt avvägd att vi måste stödja den. Sedan måste vi, som även andra har sagt, ha en kontinuerlig uppföljning så att korrigerings kan ske om vi missat något när vi ändrar i lagen om vapendirektivet.

Däremot vill jag vara tydlig med det ska vara hårda och avskräckande sanktioner mot all illegal vapenhantering.

Herr talman! Jag har sedan barnsben hanterat vapen och varit aktiv jägare. Jag har sett mycket vapen, legala sådana givetvis, men även om jag har drabbats av långa handläggningstider och ibland svurit åt regler vill jag hävda att reglerna ändå är rätt bra avvägda i Sverige. Givetvis ska myndigheter som handlägger licensärenden ha rimliga arbetsförhållanden och resurser så att prövningarna blir rättssäkra men ändå hanteras inom rimlig tid.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på motionen.

Anf. 102 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till regeringens proposition vad gäller implementering av EU:s ändringar i vapendirektivet.

Att vapen dödar och skadar ser vi tyvärr fortfarande dagligen på våra gator. Det är mer regel än undantag att vi läser om dåd där man skjuter, ofta bland oss vanliga medborgare på våra gator, för att skada och döda en annan människa. Trenden av ökat dödligt våld genom skjutningar fortsätter. Denna trend måste brytas. Vårt samhälle måste garantera säkerheten för våra medborgare.

I dagens debatt behandlar vi regler för vapeninnehav. Att bryta den dödliga trenden av skjutvapenvåld i samhället löser man dock inte genom ytterligare pålagor på laglydiga vapenägare. I stället bör man skärpa straffen för olagligt innehav och bruk av vapen och ge större resurser och befogenheter att stoppa vapnen vid vår gräns men också, likt det man nu gör, eller försöker att göra, i Ukraina, se till att de vapen som används i det fruktansvärda krig som är ett resultat av Rysslands angrepp på Ukraina, inte försvinner ut i den gängkriminella världen när kriget väl tar slut. Vi ser ju hur vapnen från kriget i Jugoslavien i många fall blivit till verktyg i den gängkriminella världen. Kontroll och registrering är viktigt. Det är på dessa områden vi måste skärpa lagstiftningen.

Precis som många talare redan har sagt omges dagens över en halv miljon registrerade vapenägare av många regler. Samhället har många kontrollfunktioner för den som äger ett vapen. Jag har sagt det tidigare i dessa debatter, men det tål att upprepas: Det är inte legala vapen som används vid de skjutningar och andra grova brott som vi ser i Sverige. Naturligtvis förekommer det, men de vapen som används kommer främst in i Sverige på illegal väg. För oss kristdemokrater är det därför självklart att inte bunta ihop jägare och sportskyttar med dem som betar sig allra värst i samhället.

Herr talman! Så är vi nu framme vid beslut vad gäller den svenska implementeringen av det europeiska vapendirektivet. Regeringen presenterar nu en proposition för att möta EU:s krav. Precis som nämnts röstade en majoritet av de svenska partierna i EU-parlamentet ja till vapendirektivet. Vi kristdemokrater var, som nämnts tidigare, inte ett av dem. Men vi måste implementera besluten.

Riksdagen har vid flera tillfällen tillkännagett för den tidigare regeringen att genomförandet i svensk lagstiftning inte ska gå längre än vad direktivet kräver. Trots det har, som vi har hört i debatten, regeringen flera gånger försökt att gå fram med förslag som enligt utskottet och en

riksdagsmajoritet har inneburit en överimplementering. S-regeringen valde ofta att hålla fast vid sin väg, och till slut gick det så långt att Sverige riskerade att få dryga EU-böter.

Då tog processen till slut den väg som den borde ha tagit från början. En utredare utsågs, och vi fick en parlamentarisk referensgrupp där många av oss som nu debatterar ingick. Eftersom jag satt med kan jag bekräfta att när man möts runt ett bord och har en tydlig inriktning och en öppen, konstruktiv dialog leder det fram till resultat.

Utredarens förslag blev också mycket bättre än det som tidigare presenterats och angav en väg som innebar hanterbara förslag som i stort inte påverkar jägares och sportskyttars vardag eller vapenhantering. Jag kan konstatera att trots den debatt vi har i dag var den parlamentariska referensgruppen i stort sett enig angående de förslag som presenterades inom den möjliga tidsram som gavs, och det håller nästan ända in i riksdagen.

Efter en smärre justering i Regeringskansliet når vi nu med den nya regeringen det som borde ha varit ett faktum från början: en verklig minimiimplementering. Så gör man om man sätter upp rätt målsättning från början, och det är bra att Sverige nu har en regering som möter dessa krav.

Herr talman! Tidigare i debatten har det nämnts vad detta gäller, nämligen märkning, vapenmagasin, vapenmäklarverksamhet och registrering. Den mest diskuterade frågan är, som vi märker i debatten, vapenmagasinen.

Direktivet anger att det måste införas en reglering av vissa vapenmagasin. För att inte gå längre än vad som krävs enligt ändringsdirektivet föreslås en reglering av endast sådana magasin som omfattas av direktivet. Det innebär en reglering av löstagbara vapenmagasin för halvautomatiska skjutvapen som innehåller fler än 20 patroner eller fler än 10 patroner om magasinet kan sättas in i ett skjutvapen vars pipas längd överstiger 30 centimeter eller vars totala längd överstiger 60 centimeter.

Vi kan alltid fundera över om vi kunde ha gjort något bättre. Det ska vi lagstiftare alltid göra. Men precis som har nämnts i debatten riskerar vi böter. Även om inte heller jag tycker att förslaget är fullt ut bra kan jag acceptera att det ser ut som det gör och att det lämpligaste sättet att i nuläget uppfylla ändringsdirektivet och samtidigt värna om legala vapenägare så långt det går är att införa en reglering liknande den som i dag gäller för ammunition och ljuddämpare.

Förslaget är, som har nämnts tidigare, en fråga om reglering. Men det är också viktigt att vi utvärderar och ser om de nackdelar som ändringarna ger innebär ett ytterligare krav på förändringar. Vi måste från både utskottets och riksdagens sida noga följa tillämpningen av de nya reglerna.

Herr talman! Under förra mandatperioden gjordes ett stort antal tillkännagivanden till regeringen av en majoritet i riksdagen gällande vapenägande och hantering. Det var en tydlig signal att det finns förslag för att möta jägares och sportskyttars önskemål om förenklingar. Dessa förenklingar finns med i Tidöavtalet, och nu startas en utredning för att se till att laglydiga vapenägare ska få ett förenklat hanterande av sina vapen.

Den här debatten visar att det är möjligt att välja en annan inriktning än den väg som tidigare regering valde för kontroll och åtgärder vad gäller vapen i vårt land. De många tillkännagivandena under tidigare år visar att

det finns en majoritet i Sveriges riksdag som vill gå laglydiga vapenägare till mötes.

Med dessa avslutande ord vill jag säga att vi kristdemokrater stöder den nya regeringens väg, och jag yrkar bifall till utskottets majoritetsförslag, som innebär ett bifall till propositionen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 15.)

§ 11 En ny lag om ordningsvakter

Justitieutskottets betänkande 2022/23:JuU23
En ny lag om ordningsvakter (prop. 2022/23:91)
föredrogs.

Anf. 103 PETTER LÖBERG (S):

Herr talman! Inledningsvis yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Det finns en anmärkningsvärd paradox i dagens offentliga samtal; ja, kanske också i de privata samtalen runt köksborden hemmavid. Trots att individen i vår nations historia – 500 år eller längre, beroende på hur man räknar – egentligen aldrig har haft starkare grund för att känna sig trygg än i dag satsar vi enorma resurser på säkerhet och trygghet. Och det är ökande. För tydlighetens skull menar jag trygghet i substantiell mening, det vill säga att inte riskera att drabbas av olyckor, plötslig död eller annat otyg.

Och om du inte är medlem i ett kriminellt gäng i någon av våra underprivilegierade områden är risken att drabbas av våld troligen mindre i dag än vad vi någonsin har uppmänt under historisk tid, inte minst tack vare att våra offentliga miljöer blivit betydligt tryggare tack vare att ungdomarna inte super lika mycket och slår varandra på stan men också för att våra skol- och hemmiljöer inte längre använder våld för att lösa konflikter eller uppfostrar varandra, så som var vanligt för ett par generationer sedan. Ändå piskas befolkningen upp i en rädslans state of mind. Det finns naturligtvis populistiska skäl till det, men det finns också starka ekonomiska intressen. Detta sker i kombination med att Polismyndigheten inte i tillräckligt stor omfattning har lyckats få ut poliser i yttre tjänst i brottsförebyggande verksamhet, vilket också det stora seminarium som genomfördes i justitieutskottets regi i förstakammarsalen i förra veckan med all önskvärd tydlighet visade när forskare och representanter för myndigheter fick säga sitt.

På ett sätt har mycket av det trygghetsskapande arbetet i vårt land privatiserats. I det sammanhanget behövs det en bra och ändamålsenlig lagstiftning på plats. Och de måste gå i takt.

Ordningsvakter, som är föremål för dagens diskussion, har i dag betydligt större uppgifter och finns på betydligt fler platser än tidigare, och så kommer det att vara under överskådlig tid. Det handlar inte minst om att det finns ett starkt tryck på kommunala företrädare att jobba med trygghetsfrågorna på platser som upplevs, eller är, otrygga, till exempel kollektivtrafiknav eller gator och torg. Men även det privata näringslivet köper upp trygghetstjänster på historiskt hög nivå.

Prot. 2022/23:119
7 juni

*Genomförande
av ändringarna
i vapendirektivet*

*En ny lag om
ordningsvakter*

Vi politiker måste förhålla oss till det faktum att otrygga platser blir tryggare med uniformerad personal på plats. I propositionen refererar man bland annat till Polismyndighetens egen rapport *Tryggare kan ingen vara*, skriven av författare från Örebro universitet, som påvisat faktumet att uniformerad patrullerande personal gör att det för människor i miljöer där de i början har upplevt en otrygghet blir betydligt tryggare. Det här gäller specifikt fotpatrullerande polis, som har visat sig vara otroligt effektivt.

Hur som helst: Ordningsvakternas roll och omfattning har alltså förändrats, och vi behöver få en lagstiftning på plats. Jag är återigen först ut och ska beskriva några punkter.

För det första handlar det om att polisen ska kunna förordna ordningsvakter i ett betydligt större geografiskt område än tidigare. Det kan till exempel vara fråga om en hel stadskärna. Där möter lagstiftningen upp på ett bra sätt de önskemål som har funnits under en längre tid. Det här kommer att avlasta Polismyndigheten rejält, inte minst innan den nuvarande expansionsfasen av polisens numerär är genomförd. Jag ska tillägga att detta hela tiden sker under ansvar och ledning av Polismyndigheten. Det lämnas inte fritt.

För det andra handlar det om hur och var utbildningsfrågorna och ambitionsnivåerna ska läggas. De frågorna har varit föremål för utredning. Här har parterna på arbetsmarknaden och säkerhetsföretagen tillsammans lagt fram ett remissyttrande där det framgår att de anser att det bör finnas en föreskrift och att Polismyndigheten är lämpligaste nivån för att bedöma denna fråga.

För det tredje är propositionens huvudnummer de förändringar som handlar om i vilka sammanhang som ordningsvakterna ska ingripa och verka. Polisen ska få överlämna till ordningsvakter att transportera dem som har omhändertagits för onykterhet enligt LOB. Det är utan tvivel en sådan fråga som kommer att avlasta och göra att polisen kan renodla sin verksamhet på både kort och lång sikt. Nu kommer en del av fylleristerna eller andra psykiskt sjuka kanske att vara i ett sådant skick att det krävs polisiärt ingripande ändå. Då ska det vara tydliga gränser för när det krävs poliser och när de kan hanteras direkt med hjälp av ordningsvakter.

En annan lite mer kontroversiell punkt handlar om huruvida ordningsvakt ska invänta polisman för att kunna identifiera någon som har omhändertagits, gripits eller avlägsnats från en plats. Här kan det vara fråga om svåra avvägningar, och det handlar om den personliga integriteten. Vi har sagt att vi kan acceptera detta. En orsak ligger i det faktum att man kan förkorta tiden för den frihetsberövade fram tills denne är identifierad. I dag kan någon få sitta och vänta lång tid på en ogästvänlig plats innan en polisman finns på plats som kan hantera identifieringen. Sedan får den frihetsberövade i många fall gå nästan omedelbart. Alltså kan tiden för frihetsberövandet minska, och det är bra.

Slutligen kommer också ordningsvakterna, enligt propositionen, att få möjlighet att hålla ut beslagtagna alkohol, under förutsättning att den är av ringa mängd och värde.

Sammanfattningsvis, herr talman, ser vi att detta förslag innebär väl avvägda och rimliga förändringar avseende ordningsvakternas roll i samhället.

Anf. 104 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V):

Herr talman! Vi debatterar nu ett nytt lagförslag angående ordningsvaktens befogenheter.

Enligt förslaget ska ordningsvakter få utökade befogenheter. Det kan vara bra i vissa sammanhang när det gäller arbetet med att stärka upprätthållandet av allmän ordning och säkerhet samt öka tryggheten i samhället.

Men vi i Vänsterpartiet är inte helt nöjda med alla delar i förslaget. Vi anser att det är olämpligt att ordningsvakter ska få transportera berusade och påverkade personer enligt LOB, lagen om omhändertagande av berusade personer. Förslaget motiveras främst med att det skulle avlasta polisens arbete. Men det finns betydande risker för både rättssäkerheten och den enskildes integritet om ordningsvakter ges befogenhet att transportera personer på det sätt som föreslås. Ordningsvakter har till exempel ingen specifik sjukvårdsutbildning, vilket borde vara en förutsättning om man ska ta hand om personer som är så starkt påverkade att de inte kan ta hand om sig själva.

Vi har under senare år sett fall där starkt påverkade personer som omhändertagits avlidit. Enligt Justitieombudsmannen avled 19 personer i polisarrest mellan 2017 och 2020. Alkohol var inblandad i flera av dessa fall. År 2022 avled en ung kvinna i häktet i Trollhättan efter att ha omhändertagits i enlighet med lagen om omhändertagande av berusade personer.

De medicinska insatserna vid tillnyktringsenheter är enkla men livsviktiga. Det är viktigt att tillse att patienten ligger i framstupa sidoläge utan fallrisk och kontrolleras kontinuerligt samt att det finns tillgång till läkemedel för akuta tillstånd såsom epileptiska kramper och opiatöverdoser. Därför bör all tillnyktring och avgiftning ske inom sjukvården. Ingen bör stängas in i polisens arrestlokaler och löpa risk att avlida av alkohol- eller narkotikaförgiftning.

Att möjlighet att transportera personer enligt LOB ges till ordningsvakter, som helt saknar specifik utbildning för att ta hand om människor med dessa svåra trauman, skapar risk att situationen försämras ytterligare och att antalet LOB-relaterade dödsfall i stället ökar.

Utredningen har inte heller tydligt nog klargjort hur den enskildes utsatthet skulle minskas av den föreslagna regleringen. Jag anser därför att riksdagen bör avslå propositionen i denna del.

När det gäller förslaget att en ordningsvakt ska få kroppsvisitera personer i samband med avlägsnande eller omhändertagande i den utsträckning som är nödvändig för att personens identitet ska kunna fastställas är detta en mycket ingripande åtgärd. Det finns en risk att kroppsvisitation görs på obefogade grunder. Det finns också en risk att ordningsvakter ägnar sig åt rasprofilering eller etnisk profilering. Riksdagen bör därför avslå även denna del av lagförslaget.

Vänsterpartiet har även en reservation om ökad utbildning för ordningsvakter, reservation 2, som jag också yrkar bifall till.

Dagens utbildning är alldeles för kort och saknar viktiga delar som bör ingå i en utbildning för ordningsvakter. Enligt nuvarande föreskrifter är ordningsvaktsutbildningen två veckor lång. Därefter får ordningsvakter befogenhet att använda våld, en rätt som annars bara polisen har. Det är minst sagt anmärkningsvärt. Två veckor är alldeles för kort tid för denna befogenhet.

*En ny lag om
ordningsvakter*

Det finns tyvärr många exempel på när ordningsvakter använt våld på ett sätt som inte varit befogat, och tyvärr drabbar det inte sällan personer som har ett annat etniskt ursprung än svenskt. Jag tror att vi alla minns filmen på en gravid kvinna med mörk hudfärg som tvingas av tunnelbanelagnen av två ordningsvakter och sedan trycks ned på mage mot en hård träbänk på perrongen.

Det här kan leda till att vissa personer i högre grad pekats ut av rättsväsendet, vilket skadar förtroendet för samhället. För att komma till rätta med det bör det införas en längre ordningsvaksutbildning. Utbildningen bör ha mer fokus på diskrimineringsgrunder och konflikthantering. Ordningsvakter behöver även få särskild kunskap om hur barn och ungdomar bör bemötas för att inte förvärra konfliktsituationer.

I utredningen till propositionen föreslogs att grundutbildningen skulle omfatta minst 160 timmar. Trots detta lägger regeringen i detta sammanhang inte fram något förslag om att förstärka utbildningen, vilket är en mycket stor brist och högst anmärkningsvärt. En längre utbildning för ordningsvakter borde rimligtvis vara på plats samtidigt som den nya lagen träder i kraft.

Jag förutsätter att utredningens förslag bereds vidare inom Regeringskansliet men anser ändå att det är viktigt att ett tillkännagivande om utbildningen riktas till regeringen. Det bör i sammanhanget övervägas om utbildningen bör förlängas ytterligare, i enlighet med vad flera remissvar till utredningen föreslår.

Jag yrkar bifall till reservation 2.

Anf. 105 KATJA NYBERG (SD):

Herr talman! Vi debatterar i dag betänkandet *En ny lag om ordningsvakter*. Det är en mycket välkommen lag eftersom den gamla lagen är föråldrad och behöver moderniseras. Det har funnits ett behov av att reformera den nuvarande lagen om ordningsvakter, LOV, då användningen av ordningsvakter har förändrats väsentligt sedan lagens tillkomst för 40 år sedan.

En fråga som återkommande har aktualiserats under de senaste åren är om ordningsvakter kan användas på ett bättre sätt än vad den nuvarande lagen medger för att på så sätt tillgodose samhällets behov av trygghet och ordning på allmän plats.

Polismyndigheten har angett att den ökade användningen av ordningsvakter har lett till att lagen är mycket svår att följa. Den nu gällande lagen är inte anpassad för de krav som olika aktörer ställer för att kunna använda ordningsvakter. Till exempel finns det osäkerhet i fråga om hur stora geografiska områden som Polismyndigheten kan förordna för ordningsvakter. Både Polismyndigheten och ett flertal kommuner har dessutom inkommit till Justitiedepartementet med framställningar om ändringar i LOV.

Herr talman! Under de senaste årens negativa kriminella utveckling har Polismyndigheten haft en allt större användning av ordningsvakter för att motverka ordningsstörningar samt i det trygghetsskapande arbetet. Den negativa samhällsutvecklingen har lett till att ordningsvakter fått allt större betydelse för att upprätthålla den allmänna ordningen i samhället.

Ett exempel på detta är att Polismyndigheten i sin verksamhetsanalys för de kommande åren har konstaterat att ordningsvakter är en resurs som

kan komplettera polisens arbete och medverka till att polisiära resurser i första hand används i situationer där polisiär kompetens är oundgänglig.

Ett mer flexibelt sätt att använda ordningsvakter kommer att frigöra resurser från polisen, som då i större utsträckning i stället kan fokusera på sina kärnuppgifter.

Viktigt att ha i åtanke är dock att ordningsvakter aldrig kommer att kunna ersätta poliser och att arbetet med att få fler poliser i yttre tjänst måste fortgå. Men dagens brist på poliser gör att ordningsvakter har fått en allt viktigare roll att fylla, och det gäller även i det trygghetsskapande arbetet.

Herr talman! I betänkandet föreslås en ny lag som ska skapa förutsättningar för ökad och mer flexibel användning av ordningsvakter. Ordningsvakter ska användas för att medverka till att upprätthålla allmän ordning och säkerhet samt främja trygghet. Men de ska även ges fler befogenheter, till exempel att transportera vissa omhändertagna personer och utökad rätt att kroppsvisitera för att fastställa identitet. Det kommer att innebära att en polisman inte behöver komma till platsen för att fastställa identitet. Den tid en person är frihetsberövad kommer därmed att kunna kortas, och ordningsvakten kan återgå till andra arbetsuppgifter snabbare än vad som är möjligt i dag.

Ordningsvakter kommer i och med den nya lagen även att kunna arbeta i ett större geografiskt område, vilket också kommer att bidra till bättre effektivitet i ordningsvakternas arbete.

Herr talman! Varje år omhändertas drygt 60 000 personer med stöd av lagen om omhändertagande av berusade personer, LOB. Men dagens regelverk ger inte en ordningsvakt rätt att transportera den omhändertagne. Tiden från det att en person har omhändertagits av en ordningsvakt med stöd av LOB till att polisen kommer till platsen kan vara väldigt lång. Väntetiden för den omhändertagne blir ännu längre med tanke på att polisen måste inhämta uppgifter om omhändertagandet och sedan köra personen till sjukhus, tillnyktringsenhet eller polisstation.

Den nya lagen kommer att utöka ordningsvaktens befogenheter att omhänderta personer enligt LOB och polislagen. I och med att ordningsvakter ges möjlighet att transportera personer som har omhändertagits kommer väntetiden för både den enskilde och ordningsvakterna att kunna minska avsevärt.

Utöver kortare väntetider skulle förslaget även frigöra resurser hos Polismyndigheten, vilket innebär att poliser i större utsträckning kommer att kunna ägna sig åt uppgifter där polisiär kompetens är nödvändig. Låt mig tillägga att det kommer att vara polisen som bedömer om det är lämpligt att överlämna transporter till ordningsvakter.

När det gäller ordningsvaksutbildningen och kontrollen av ordningsvakter vill jag säga att ordningsvakter även fortsättningsvis ska stå under Polismyndighetens ledning. Utbildningen ska vara kvalitetssäkrad och relevant utifrån ordningsvaktens befogenheter. En ordningsvaksförordnande kan återkallas om personen till exempel åsidosätter sina skyldigheter.

Genom att göra dessa förändringar stärker vi det trygghetsskapande arbetet. Det kommer även att stärka legitimiteten i medborgarnas ögon, då det är uppenbart att den här förändringen utgör ett led i att höja effektiviteten och skärpa fokus i varje del inom rättsväsendet.

Herr talman! Det är av absolut central betydelse att vi använder våra gemensamma resurser effektivt. Inom ramen för detta arbete är det en viktig, för att inte säga fundamental, del att vi är flexibla nog att anpassa politiska åtgärder utifrån hur verkligheten förändras. Det är just detta anslag som ligger till grund för det politiska förslaget som vi debatterar i dag.

Det finns en förståelse för att det offentliga inte i alla lägen förmår att svara upp mot alla situationer i varje given stund. Men det finns även ett rättmätigt krav på att vi ska göra vårt yttersta när det gäller att använda de resurser vi har på bästa sätt. Den nya lag som ligger på bordet i dag är ett utmärkt exempel på en förändring i denna riktning.

Genom den nya lagen tar vi ytterligare ett steg på vägen mot ett Sverige som förmår att på ett mer effektivt sätt leverera den välfärd som våra medborgare har rätt att förvänta sig.

Jag yrkar bifall till regeringens proposition.

Anf. 106 RASMUS LING (MP):

Herr talman! Jag vill börja med att säga att ordningsvakter fyller en viktig funktion. Ordningsvakter finns ofta på allmänna sammankomster och offentliga tillställningar, exempelvis på fotbollsmatcher och krogar. Många kommuner anlitar ordningsvakter för att bidra till ökad trygghet. Ordningsvakter har en roll i det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet, vilket slås fast i propositionen. Miljöpartiet instämmer i det.

Men en ordningsvakt kan inte och ska inte ersätta en polis. Det är också viktigt att understryka detta. En ordningsvakt kan göra vissa saker som underlättar för polisen, men en ordningsvakt har inte och ska inte ha polisiära befogenheter.

En polisutbildning är två år. Vi diskuterar emellanåt att den borde förlängas. Det finns goda skäl för det. Men det finns också argument emot. Det är en diskussion som förs.

Men utbildningen för att bli ordningsvakt är 80 timmar, alltså två veckor. Regeringen har inte lagt fram något förslag om att utöka utbildningstiden, vilket vi ställer oss kritiska till och tycker är svagt. Det borde göras.

Ordningsvakter föreslås i propositionen nämligen få betydligt fler befogenheter: att förverka och förstöra alkohol, att transportera berusade personer och att kroppsvisitera personer för att fastställa identiteten. Det är jätteviktiga uppgifter men också ganska ingripande åtgärder. Med fler befogenheter borde ett krav på utökad utbildning komma. Det var också med i den utredning som föregick propositionen, där man sa att 160 timmar vore lämpligt. För Miljöpartiets del anser vi att det är ett minimum, vilket vi också skriver i vår följdmotion. Men man skulle mycket väl ha kunnat diskutera längre tid än så.

Man kan också notera att med detta regelverk kommer en 20-åring som är ordningsvakt att få befogenhet att förstöra alkohol. Det är samma åldersgräns som för att få köpa alkohol på Systembolaget. Vi har inte lagt något förslag om högre åldersgräns, men vi har bland remissinstanserna sett att exempelvis moderatstyrda Trelleborgs kommun föreslår att det ska vara högre åldersgräns för förordnande som ordningsvakt.

Med detta, herr talman, vill jag yrka bifall till reservation 1.

Anf. 107 TORSTEN ELOFSSON (KD):

Herr talman! I dag debatterar vi en ny lag avsedd att skapa förutsättningar för en mer flexibel och ökad användning av ordningsvakter. Ordningsvakter ska få användas för att medverka till att upprätthålla allmän ordning och säkerhet och främja trygghet. Det sägs ordagrant.

Den föreslagna lagstiftningen ger ordningsvakterna fler polisiära befogenheter och medger bland annat transport av omhändertagna, kroppsvisitation för att fastställa identitet på en omhändertagen och möjlighet att i vissa fall förstöra beslagtagna alkohol.

Herr talman! I grunden är det polisens uppgift att upprätthålla allmän ordning och säkerhet. I den meningen är den föreslagna lagstiftningen ett tecken på att polisen inte på egen hand i nuläget klarar av att fullgöra sin uppgift.

Traditionellt har ordningsvaktens förordnande och befogenheter till stora delar begränsats till ordningshållning på offentliga tillställningar och andra publika evenemang och på senare tid även till att stärka upp säkerheten i den offentliga verksamheten, exempelvis vid sjukhus, domstolar och kommunala förvaltningar.

Efter hand som polisen i takt med en ökande brottslighet i allt högre utsträckning överfört resurser till utrednings- och ingripandeverksamhet och även i takt med en ökad centralisering har den polisiära närvaron i lokalsamhället avtagit markant. Polismyndigheten har efter den stora omorganisationen 2015 inte lyckats tillmötesgå medborgares och kommuners önskan om en lokalt närvarande och synlig polis med god tillgänglighet.

I brist på närvarande och tillgänglig polis har många kommuner sett sig tvingade att hyra in ordningsvakter för att kompensera den polisiära frånvaron. Detta är beklagligt, för i grunden kan ordningsvakter inte fullt ut kompensera för de hål som uppstår när polisen lämnar.

Med detta sagt vill jag understryka att detta inte på något sätt är en kritik mot ordningsvakter per se. Flertalet gör ett bra jobb utifrån sina förutsättningar och har, såvitt jag vet, ett gott och nära samarbete med polisen. Dock är det viktigt att även fortsättningsvis vara tydlig med gränsdragningen mellan poliser och ordningsvakter när det gäller yrkesroller och befogenheter.

Herr talman! Den nya lagstiftningen möjliggör en mer flexibel och ändamålsenlig användning av ordningsvakter. Det är i större utsträckning behovet som styr, och Polismyndigheten ges större möjligheter till ökad flexibilitet då ansökningar prövas.

Vid bedömning ska särskilt beaktas vilken art och omfattning uppdraget ska ha, var uppdraget ska utföras och vilka möjligheter till ledning och kontroll Polismyndigheten kommer att ha över ordningsvakternas arbete. Det finns med andra ord fortsatta begränsningar, och det är fortsatt Polismyndigheten som sätter ramarna.

En förändring som ifrågasätts i en reservation är förslaget att ordningsvakter ska få genomföra en kroppsvisitation för att fastställa identiteten på en person som blir föremål för ingripande. Jag själv och vi kristdemokrater menar att det ligger i sakens natur att man fastställer identiteten på den omhändertagne, men givetvis med stöd av gällande regelverk.

Ur rättssäkerhetssynpunkt är det av stor vikt att det i efterhand finns en god dokumentation över frihetsberövandet. Särskilt viktigt är det när man

ingriper mot unga, där åldern kan ha betydelse för den fortsatta handläggningen.

Utbildningen har också nämnts här. Jag förstår inte riktigt resonemanget där, för det finns redan en förordning som gäller utbildning av ordningsvakter.

I 6 § i denna förordning står det: ”Utbildningen för ordningsvakter ska utformas så att eleverna ges de kunskaper och färdigheter som krävs för tjänstgöringen. Utbildningen ska utformas med särskilt beaktande av en ordningsvaks behov av yrkesetiska principer och teoretiska och praktiska kunskaper. Grundutbildningen ska omfatta minst 60 timmar.”

Inget hindrar således att Polismyndigheten anordnar en utbildning som är betydligt längre. Om vi nu får en ny lag som ger ordningsvakter ökade befogenheter ligger det i sakens natur att Polismyndigheten också anpassar utbildningen utifrån dessa utökade befogenheter.

Med detta sagt, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag att riksdagen ska anta en ny lag om ordningsvakter. Jag yrkar också avslag på föreliggande motionsyrkanden.

Anf. 108 RASMUS LING (MP) replik:

Herr talman! Jag har en fråga till ledamoten Torsten Elofsson. Jag vet att han har en gedigen politisk karriär bakom sig innan han blev ledamot av Sveriges riksdag och tog upp frågan om utbildningslängd för ordningsvakter.

Jag tycker att det är intressant. Jag hörde vad ledamoten sa om att det blir upp till polisen och att förordningen säger minst 60 timmar, alltså en arbetsvecka om man jobbar mycket, en och en halv gång mer än normalt. Menar verkligen ledamoten Torsten Elofsson att en 20-åring på 60 timmar ska kunna tillgodogöra sig de kunskaper som behövs för att använda befogenheterna på ett tillräckligt bra sätt?

Anf. 109 TORSTEN ELOFSSON (KD) replik:

Herr talman! Det var väl inte riktigt så jag uttryckte mig, utan jag sa att utbildningen ska omfatta minst 60 timmar.

Nu när vi får en ny lagstiftning där vi ger ordningsvakterna utökade polisiära befogenheter ställer det nya krav på utbildningen. Förordningen ger Polismyndigheten möjlighet att anpassa utbildningen, och den säger också uttryckligen att utbildningen ska anpassas till de nya krav som ställs på ordningsvakter.

Det är inte jag som fastställer hur många timmar det ska vara, utan förordningen överlåter till Polismyndigheten att avgöra det. När det gäller åldern på ordningsvakterna är det en mognads- och omdömesfråga huruvida det är lämpligt eller ej. Dessutom är det i många fall fortsatt polismannen som har förmanskap. Om det föreligger tveksamheter ska frågan underställas närmaste polisman, och då utövas förmanskapet av polisen.

Anf. 110 RASMUS LING (MP) replik:

Fru talman! Fler befogenheter för vad ordningsvakter får göra kommer med lagstiftningen, men ingenting görs åt utbildningen. Ingenting hade hindrat regeringen från att skärpa kraven i den delen eller riksdagen från att lämna ett tillkännagivande om att regeringen ska återkomma i den delen. Nu görs ingenting.

Jag kan konstatera att det för andra yrkeskategorier finns väldigt mycket diskussioner politiskt om språkkrav och allehanda krav. Men här, där vi lämnar långtgående befogenheter till en yrkeskår som har en så pass kort utbildning, vill regeringen och partierna i regeringsunderlaget inte skärpa kraven. Detta, fru talman, tycker jag är beklagligt och värt att kritisera.

Anf. 111 TORSTEN ELOFSSON (KD) replik:

Fru talman! Ledamoten Rasmus Ling tycker att regeringen och riksdagen ska lagstifta om dessa frågor. Det är egentligen att underkänna polisen.

Rasmus Ling refererade tidigare till min polisiära erfarenhet. Jag vill påstå att det är polisen som har ansvaret för att ordningsvakterna får sina förordnanden och för att de ordningsvakter som får förordnanden har den kompetens och kunskap som krävs. Det säger sig självt att det är polisen som har bäst kapacitet och kompetens att avgöra vilken utbildning som krävs för att göra detta.

När det gäller längden på utbildningen är det i dagsläget ingenting som hindrar att man faller tillbaka på förordningen och säger att det behövs 160 timmar i stället för 60. Detta kan Polismyndigheten själv avgöra, och jag tror att vi ska överlåta den frågan till dem. Om det skulle visa sig att man behöver lägga mer kraft bakom orden kan man göra det, men just nu finns det inget hinder.

De som bedriver denna utbildning inom Polismyndigheten har den kompetens och kunskap som krävs för att det ska bli bra. Detta är jag helt övertygad om.

Anf. 112 JUNO BLOM (L):

Fru talman! Det fria samhället kräver en fungerande rättsstat. Rättstrygghet är en frihetsfråga.

Barn och unga ska inte vara rädda för att utsättas för brott eller för att rekryteras in i gängbrottslighet. Alla ska kunna leva i förvissningen om att rättsstaten finns där när det verkligen behövs. Och ingen ska behöva uppleva att makten över det egna bostadsområdet glider över i händerna på kriminella som vill skapa sig zoner där de ostört kan utöva sin brottslighet. En sak är säker: Sverige förtjänar bättre.

Statens förmåga att garantera tryggheten är fundamental för varje människas frihet. Det handlar om att friheten säkras genom lagen och dess upprätthållande i hela landet – en lagbunden frihet. Det är därför viktigt att använda samhällets gemensamma resurser rätt och så effektivt som möjligt.

Fru talman! Andra samhällsinstitutioner kan och måste bidra för att skapa den trygghet och frihet som vi alla är i behov av och har rätt till, med särskilt fokus på barn och unga, som är vår framtid. Det förebyggande arbetet är avgörande.

Vi politiker bär ett ansvar för att stärka barnrättsperspektivet, för att göra vad vi kan för att hemmet ska vara en trygg plats och inte utvecklas till en brottsplats där barn utsätts för våld och övergrepp och för att investera i skolan, där alla barn ska mötas av höga förväntningar och ges rätt förutsättningar att utvecklas utifrån sin unika förmåga. Men det är lika viktigt att vi alla kan känna oss trygga i vårt bostadsområde och även när vi rör oss på gator och torg.

Polisen ska kunna fokusera på närvaro i det förebyggande arbetet liksom på att komma åt våld mot barn, sexualbrott, mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck och den grova gängkriminaliteten. Det är allvarliga brott som var för sig är alarmerande och måste bekämpas.

En mycket arbetskrävande uppgift som fortfarande ligger hos polisen är att bistå med handräckning av personer som blir föremål för ingripande enligt lagen om omhändertagande av till exempel berusade personer, LOB. En polis eller ordningsvakt kan fatta beslut om att omhänderta en person som är så berusad eller påverkad att han eller hon inte kan ta hand om sig själv. Varje år omhändertas drygt 60 000 personer med stöd av lagen.

Dagens regelverk ger inte en ordningsvakt rätt att transportera den omhändertagne. Väntan på polisen kan vara mycket lång, vilket medför en risk både för den enskilde och för de ordningsvakter som väntar på polismän tillsammans med den omhändertagne.

Arbetet med att skjutsa personer som omhändertagits enligt LOB till sjukhus eller arrest slukar i dag tusentals polisarbetsstimmar varje dygn. Om en berusad eller påverkad person är våldsam kan det naturligtvis vara nödvändigt för polis att gripa in, men i många fall är personen samarbetsvillig eller så påverkad att polisens enda uppgift blir att föra in personen i ett fordon och skjutsa honom eller henne till den avsedda adressen.

Regeringen är tydlig med att de ordningsvakter som utför transportuppdrag bör ha genomgått utbildning som är relevant för uppdraget och som leder till bättre och mer anpassade kunskaper hos ordningsvakterna. Liberalerna ser därför positivt på att den nya lagen leder till att vi använder resurserna rätt och att polisen därmed kan avlastas likaväl som att lagen möjliggör att processen påskyndas för den som är aktuell för ett omhändertagande.

Ordningsvakterna utgör ett värdefullt komplement till polisens verksamhet för att skapa trygghet. Liberalerna har en längre tid arbetat för att det offentliga i större utsträckning ska använda sig av ordningsvakter som en sekundär förstärkning av de trygghetsskapande insatserna vid sidan av polisen som behåller det primära ansvaret. Redan i dag förordnar polisen i vissa fall ordningsvakter för att vara polisens förlängda arm och bidra till ordning och trygghet.

Lagstiftningen om ordningsvakter har varit i stort behov av modernisering. Bland annat är det nödvändigt att ge ordningsvakter ett förordnande som handlar om ett större geografiskt område än vad som i dag är möjligt men som den nya lagen nu möjliggör.

Det handlar inte om att ordningsvakterna ska överta polisens roll i dessa områden utan om att de ska bidra till ökad trygghet genom närvaro och patrullering på offentliga platser.

Vem som ska bli ordningsvakt hänger nära ihop med lämplighetsprövning och utbildningskraven för yrket. När det gäller kravet på laglydnad konstaterar regeringen att Polismyndigheten har tillgång till uppgifter från både belastnings- och misstankeregistret. Dessa uppgifter är relevanta och viktiga vid prövning av en persons laglydnad men kan också ha betydelse för om en person bedöms som lämplig i övrigt för uppdraget.

Regeringen framhåller att sådana registersökningar kan göras inte bara före själva förordnandet utan även under den tid som förordnandet gäller.

Det är därför viktigt att betona att förslagen i propositionen bland annat inkluderar att ordningsvakter även fortsättningsvis ska stå under Polis-

myndighetens ledning, att utbildningen är kvalitetssäkrad och relevant utifrån ordningsvaktens befogenheter samt att en ordningsvaks förordnande kan återkallas om han eller hon exempelvis åsidosätter sina skyldigheter.

Regeringen konstaterar att det är mer relevant att den närmare utformningen av vissa bestämmelser som rör ordningsvakter, till exempel utbildning, meddelas på lägre författningsnivå än i lagform.

Det är Polismyndigheten som beslutar om förordnande av ordningsvakter, och ett förordnande ska meddelas för en viss tid.

En ordningsvakt ska stå under Polismyndighetens ledning och vara skyldig att följa en anvisning som en polisman meddelar i tjänsten.

En ordningsvakt ska hålla Polismyndigheten underrättad om förhållanden som rör verksamheten och som är av sådan art att de bör komma till myndighetens kännedom.

Fru talman! Tillvaron krymper för den som inte känner trygghet. Att veta att polisen kommer när det verkligen behövs, att känna sig trygg i sitt bostadsområde, att inte känna sig tvungen att avstå från en kvällspromenad handlar om frihet i vardagen.

I detta läge är ordningsvakter viktiga och kan komplettera polisens arbete med synlighet, förebyggande insatser och ingripande om det skulle behövas för att öka tryggheten och friheten för oss alla.

Jag yrkar därför bifall till propositionen och avslag på reservationerna.

Anf. 113 MIKAEL DAMSGAARD (M):

Fru talman! De senaste åren har otryggheten i samhället blivit allt större. Att skjutningar och sprängningar sker på fler platser och att allt fler vaknar på nätterna av ljudet av skjutningar, sprängningar eller polisens helikopter är bara toppen av isberget som otryggheten innebär.

Det svenska tillståndet är allvarligt. Polistätheten är bland de lägsta i EU, och dödsskjutningarna bland de högsta. Att anställa fler poliser är viktigt för att öka tryggheten och för att förhindra och klara upp fler brott. Därför vill den moderatledda regeringen att polistätheten ska ligga på EU-genomsnittet och arbetar nu intensivt för detta.

Men att utbilda och få fler poliser till våra gator och torg går inte över en natt. I brist på tillräckligt många synliga poliser anlitar många kommuner ordningsvakter som en trygghetskapande åtgärd. Men processen för detta är inte helt okomplicerad. Ordningsvakterna regleras nämligen av en gammal lagstiftning från 1980-talet som det finns stora behov av att förändra.

Många kommuner ansöker om förordnanden om ordningsvakter för så kallade paragraf 3-områden där deras tilltänkta ordningsvakter ska patrullera. För att få ett förordnande krävs att det finns ett särskilt behov och att det är av väsentlig betydelse från allmän synpunkt. Vidare ska det i ett förordnande anges för vilken verksamhet och inom vilket område det gäller, och förordnandet ska innehålla uppgift om tjänstgöringsställe.

Dagens ansökningsförfarande är byråkratiskt och kan dessutom leda till att kommun och polis gör olika bedömningar av huruvida det krävs ett förordnande eller inte utifrån allmän synpunkt. Detta kan i förlängningen orsaka konflikt mellan kommun och polis och dessutom leda till färre ordningsvakter på våra gator, trots att det finns en stor efterfrågan på dem.

I dag kommer vi i kammaren att ta ställning till en ny lag om ordningsvakter. Ordningsvakter kommer i och med den nya lagen att få arbeta med

att upprätthålla allmän ordning och säkerhet och att främja trygghet. Detta innebär att fler områden kommer att kunna godkännas för att ordningsvakter ska få arbeta där. Många kommuner får i dag avslag på ansökningar om att använda ordningsvakter, trots ordningsstörningar och en upplevd otrygghet på platsen. Med den nya lagen får kommunerna större möjligheter att använda ordningsvakter på platser som upplevs som otrygga.

Vi hoppas att detta kommer att lösa problemen för kommuner som i dag inte får förordnanden beviljade, och vi kommer att följa utvecklingen noga för att säkerställa att kommunerna har möjlighet att använda sig av ordningsvakter i den utsträckning som behövs för att bidra till ökad trygghet.

För att renodla polisens uppdrag föreslås också att ordningsvakter ska få nya befogenheter, där uppdraget att transportera omhändertagna är den viktigaste. Då frigörs polistimmar som polisen kan använda för att bekämpa organiserad brottslighet och upprätthålla trygghet i samhället. Samtidigt minskar också väntetiden för den enskilde.

I arbetet för att främja tryggheten i samhället behöver flera olika verktyg användas. Regeringen gör nu många bra satsningar på rättsväsendet och polisen. Även om polisen har och fortsatt kommer att ha huvudansvaret för att upprätthålla den allmänna ordningen är det mycket positivt att den nya lagens förslag innebär att användningen av ordningsvakter kommer att kunna utökas och att vi således kommer att kunna se ordningsvakter på fler platser som ett bra komplement till polisen.

Jag är därför glad att jag i dag kan yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 15.)

§ 12 Riksrevisionens rapport om miljömässig hållbarhet vid statlig upphandling

Finansutskottets betänkande 2022/23:FiU41
Riksrevisionens rapport om miljömässig hållbarhet vid statlig upphandling (skr. 2022/23:81)
föredrogs.

Anf. 114 JAN ERICSON (M):

Fru talman! Vi ska nu debattera regeringens skrivelse med anledning av Riksrevisionens rapport om miljömässig hållbarhet vid statlig upphandling, där man riktar en del kritik mot upphandlande myndigheter.

Som ordförande i Riksdagens råd för Riksrevisionen vill jag först framhålla betydelsen av vår riksdagsmyndighet Riksrevisionen som gör ett väldigt viktigt arbete med att granska både årsredovisningar och effektiviteten hos våra myndigheter.

För den som följer denna debatt kan det vara av intresse att jag också berättar lite grann om hur riksdagen brukar hantera dessa granskningar.

Den sedvanliga hanteringen av Riksrevisionens rapporter är att regeringen i en skrivelse ger sin syn på Riksrevisionens uttalanden och rekommendationer. Sedan redogör man i denna skrivelse för vad man avser att

göra i den aktuella frågan. Sedan skickas detta över till riksdagen, och då tar vi ställning i lämpliga utskott beroende på vad frågorna gäller till regeringens skrivelse. Och det är alltså detta som vi gör i dag.

När det gäller denna konkreta fråga om krav på miljömässig hållbarhet vid upphandling har riksdagen tidigare uttalat att statens myndigheter bör vara ett föredöme. Det är därför viktigt att ta Riksrevisionens iakttagelser och rekommendationer på allvar. Det gör också regeringen.

I betänkandet från finansutskottet nämns bland annat ett antal punkter där regeringen redan bedriver ett arbete i linje med Riksrevisionens rekommendationer.

Fru talman! I en motion föreslås att riksdagen ska uppmana regeringen att ändra lagen så att det föreskrivs att just hållbarhetskrav vid upphandling ska följas upp. I sammanhanget kan nämnas att myndigheter och andra offentliga aktörer, exempelvis kommuner och regioner, ofta har ett betydande antal viktiga krav inom olika områden som villkor vid upphandlingar. Att lagstifta om att just en av dessa parametrar, alltså hållbarhet, ska följas upp på ett speciellt sätt skulle bli lite konstigt.

Man måste rimligen kunna förutsätta att alla som gör upphandlingar sedan följer upp alla de krav och villkor som är del av ett träffat avtal. Tyvärr ser det inte alltid ut så, vilket Riksrevisionen konstaterar. Men då bör frågan rimligen ställas till den som upphandlar: Vad det är för mening med villkor vid en upphandling om man sedan inte följer upp om villkoren i ett träffat avtal verkligen efterlevs? Det är välkommet om Riksrevisionens rapport får igång en viktig diskussion om detta. Här kan vi själva som politiker bidra genom att lyfta frågan i olika politiska sammanhang.

Till skillnad från motionären anser finansutskottet däremot inte att resultatet av Riksrevisionens granskning motiverar att riksdagen gör tillkännagivanden om ändringar i själva regelverket. Som framgår av skrivelsen bedriver regeringen alltså ett aktivt arbete när det gäller miljöhänsyn vid upphandling, och utskottet förutsätter att regeringen vid behov själva återkommer med eventuella förslag till nödvändiga förändringar av regelverket.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag att avslå motionen och lägga regeringens skrivelse till handlingarna.

Anf. 115 GUNILLA CARLSSON (S):

Fru talman! Precis som ledamoten Ericson sa debatterar vi i dag det betänkande i vilket finansutskottet behandlar regeringens skrivelse om sina bedömningar och åtgärder med anledning av Riksrevisionens rapport *Miljömässig hållbarhet vid statlig upphandling – på rätt väg men långt kvar*. Riksrevisionen har tittat på hur statliga myndigheter arbetar med miljöhänsyn vid upphandling och vilka effekter som detta åstadkommer.

I Riksrevisionens rapport lyfts det fram att staten, regionerna och kommunerna betalade drygt 913 miljarder kronor till privata och offentliga aktörer under 2020. Av dessa stod de statliga myndigheterna för 226 miljarder kronor, och offentlig upphandling är en viktig del av många myndigheters verksamhet.

Riksrevisionen konstaterar att kunskapen om hur de statliga myndigheterna arbetar med miljöhänsyn är begränsad och att det finns stora skillnader mellan myndigheterna när det gäller arbetssätt. Riksrevisionen gör bland annat bedömningen att arbetet med miljöhänsyn vid upphandling på

många sätt inte är ändamålsenligt utformat. Man pekar på att det finns brister avseende styrning och organisation, kompetens och analysunderlag samt uppföljning.

Man tycker att Upphandlingsmyndigheten tillhandahåller ett väl utformat stöd för att ta miljöhänsyn vid upphandling. Men Riksrevisionen gör bedömningen att det saknas uppföljning som ger en rättvisande bild av vilken ambitionsnivå myndigheterna har i sitt arbete med miljöhänsyn, fru talman, samt att den nuvarande uppföljningen av de statliga myndigheternas miljöhänsyn inte är ändamålsenlig. Man pekar på att många myndigheter inte har tillräckligt välorganiserade inköpsprocesser och tillräcklig miljökompetens och att detta gör att de inte lever upp till den ambitionsnivå som vi här i riksdagen har uttryckt att vi vill att de ska uppnå.

Fru talman! Riksrevisionen har rekommenderat regeringen att vidta åtgärder som leder till att rapporteringen om miljöhänsyn vid upphandling inom miljöledningssystemet förbättras och att ge Upphandlingsmyndigheten i uppdrag att följa upp den nationella upphandlingsstrategin regelbundet. I regeringens skrivelse, som finansutskottet har behandlat, lyfter man fram de åtgärder man tänker vidta med anledning av Riksrevisionens rapport.

Bland annat säger man att man ska påbörja en översyn av den nationella upphandlingsstrategin samt att man via regleringsbrevet har gett ett uppdrag till Upphandlingsmyndigheten att uppdatera sitt befintliga verktyg för analyser av de offentliga inköps miljö- och klimatpåverkan. Detta är bra, men det är absolut inte tillräckligt.

För snart ett år sedan, den 16 juni 2022, beslutade den dåvarande socialdemokratiska regeringen om en lagrådsremiss gällande skyldighet att beakta vissa samhällsintressen vid offentlig upphandling. Den lyfte fram att det ska införas en skyldighet att vid offentlig upphandling beakta klimatet, miljön, människors hälsa, djuromsorg samt sociala och arbetsrättsliga aspekter.

Detta skulle innebära att den som vill göra affärer med offentlig sektor i framtiden kan förvänta sig en ökad efterfrågan på varor och tjänster som uppfyller höga krav när det gäller bland annat klimat och miljö. Lagrådsremissen ligger nu som sagt färdig på regeringens bord. Det är bara för regeringen att skriva ihop en proposition och lämna till riksdagen.

Vi socialdemokrater vill se att man använder offentlig upphandling som ett kraftfullt verktyg för att främja miljömässig hållbarhet och styra mot en hållbar samhällsutveckling. Vi har tillsammans med Miljöpartiet och Vänsterpartiet en reservation i dagens betänkande då vi anser att regeringen bör återkomma med förslag som innebär att lagen om offentlig upphandling förtydligas så att det framgår att hållbarhetskrav ska följas upp. Jag yrkar bifall till reservationen.

(Applåder)

Anf. 116 JANINE ALM ERICSON (MP):

Fru talman! I Sverige är vi ganska medvetna konsumenter. Vi är många som vill göra klimatsmarta och etiska val när vi handlar, till exempel ta tåget i stället för flyget och handla ekologiskt och närproducerat. Visst borde väl våra gemensamma skattepengar användas lika ansvarsfullt?

I dag debatterar vi den offentliga upphandlingen och huruvida styrningen mot mer hänsyn till hållbarhet är tillräckligt bra eller inte. Riksrevi-

sionen har gjort ett bra och gediget arbete utifrån frågeställningen om statens arbete för att uppnå en miljömässigt hållbar upphandling är effektivt. Man har kommit fram till att det inte är det utan att åtgärder måste vidtas.

Noteras bör att frågeställningen alltså inte är om statens arbete med hållbarhet faktiskt leder till större hållbarhet utan om det finns brister i hanteringen och styrningen för att nå målet.

Granskningen visar att det är komplicerat att arbeta med hållbarhetskraven och att det måste till mer stöd, hjälp och resurser. Detta ser även Upphandlingsmyndigheten. Riksrevisionen konstaterar också att det saknas en heltäckande bild av storleken på de offentliga inköpen och att kunskapen om hur de statliga myndigheterna arbetar med miljöhänsyn i praktiken också är begränsad.

Så här kan vi ju inte ha det. Mer än 800 miljarder svenska skattekronor används varje år till inköp till det gemensamma – det offentliga. Självklart ska de pengarna användas på ett sätt som gör att vi når andra mål som vi har föresatt oss, som nationella miljömål, Agenda 2030 och Parisavtalet om minskade utsläpp. Det måste bli en självklarhet att den samlade kraften i de här pengarna ska göra nytta i den gröna omställningen, inte bidra till att smutsa ned och släppa ut. Men det är alltså långt ifrån en självklarhet nu.

En hel del kan säkert göras med de rekommendationer Riksrevisionen ger och det Upphandlingsmyndigheten själv ser behöver göras, liksom med de processer som just nu pågår i Regeringskansliet. Men – och det är ett stort men – så länge det inte är ett absolut krav att välja den produkt eller tjänst som har minst negativ påverkan på miljö och klimat kommer det att vara fortsatt svårt att få ordentlig kraft och självklarhet i detta arbete. Det blir helt enkelt för mycket osäkerheter och överklaganden. Och trots att det nu finns ett bra utrymme att ta miljöhänsyn är det alldeles för ofta – nästan alltid, skulle jag våga säga – priset som styr.

Som vi ser det från Miljöpartiets sida finns det bara en sak som skulle förenkla och förtydliga tillräckligt, och det är att lagen om offentlig upphandling uppdaterades till att all offentlig upphandling ska beakta miljöhänsyn och klimatpåverkan så att så låg påverkan som möjligt blir styrande.

Vi har inte tid att vänta. De offentliga inköpens klimatpåverkan uppgick 2019 till 23 ½ miljoner ton koldioxidekvivalenter. Det är väldigt stora utsläpp. De måste ned.

Vi vet också från Upphandlingsmyndigheten att det finns stor potential i att använda den offentliga upphandlingen som verktyg för att ställa krav på cirkularitet och klimathänsyn, så att vi når våra miljö- och klimatmål och målen i Agenda 2030. Det är ju detta vi måste ta fasta på och använda oss av. Coronapandemin och Putins förödande krig i Ukraina kommer att göra det betydligt svårare att uppnå målen än vad vi trodde för ett par år sedan.

Nu måste vi se till att alla verktyg vi har kan användas. Då måste våra gemensamma pengar gå till att göra världen bättre – inte till att lämna fattigdom och klimatskuld efter oss.

Miljöpartiet vill införa ett mål om att offentlig sektor ska gå före i omställningen och nå nettonollutsläpp till 2030. Detta är ett enkelt och uppföljbart mål, och det kan enklast nås genom att lagen om offentlig upphandling ändras så att det ska tas hänsyn till klimat och miljö. Det håller

inte längre att göra kortsiktiga upphandlingar utan hänsyn till hållbarheten. Miljöpartiet anser att den som vill göra affärer med staten, kommuner och regioner i framtiden måste vässa sitt hållbarhetsarbete och minska sitt klimatavtryck.

Med detta vill jag yrka bifall till reservationen.

Anf. 117 JAN ERICSON (M) replik:

Fru talman! Som vanligt gör Miljöpartiet det väldigt enkelt för sig. Hållbarhetskraven ska ställas över allting annat. Jag har två frågor till Janine Alm Ericson.

I rapporten från Riksrevisionen och skrivelsen från regeringen framgår det att det är många olika krav som ställs vid upphandlingar och att dessa krav ibland kan strida mot varandra. Till exempel vet vi att klimatkrav kan strida mot miljökrav. Det kan viddas klimatåtgärder som skadar miljön och tvärtom. Vi kan ha säkerhetspolitiska krav som står i strid med miljökrav. Vi kan ha en massa olika viktiga samhällsfrågor där saker står i strid med varandra. När Miljöpartiet föreslår att ett krav ska överordnas alla andra undrar jag om man över huvud taget har tänkt igenom vilka konsekvenser detta kan få. Det var min första fråga.

Min andra fråga är: Finns det någon som helst begränsning för Miljöpartiet när det gäller hur mycket det får kosta att ett krav om hållbarhet ska överordnas alla andra anbud? Någonstans finns det ju också en ekonomisk prislapp på detta. En sund bedömning säger att det helt enkelt inte är realistiskt eller rimligt om myndigheten – eller, som Miljöpartiet pratar om, kommunen – ska kunna få sin ekonomi att gå ihop. Finns det över huvud taget någon begränsning hos Miljöpartiet för att ta ekonomiska hänsyn till vad som är rimligt för skattebetalarna och vad en kommun eller myndighet har råd med?

Anf. 118 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:

Fru talman! Jag tackar Jan Ericson för frågan – uppenbarligen är han inte medveten om vad det egentligen är som Miljöpartiet föreslår.

Vi vill inte ta bort hela grundidén med den offentliga upphandlingen, nämligen att man ska lägga konkurrerande anbud för att det ska bli så billigt som möjligt för det offentliga. Detta är ju grunden. Vi ser också att det i stort sett är det enda som styr i dag, förutom möjligtvis säkerhetsaspekterna – försvaret har ju sitt veto i väldigt många olika delar när det gäller dem.

I övrigt ser vi gång på gång – och får vittnesmål på vittnesmål om – att man i de upphandlande myndigheterna och på både lokal, regional och statlig nivå skulle vilja ta mer hänsyn, men man kan inte det. I Riksrevisionens granskning ser vi att man inte har tillräcklig kompetens och känner att man skulle behöva mer, men framför allt vågar man bara gå på pris. Det är ju detta som vi menar är fel. Det är därför vi måste lyfta upp hållbarhetskravet till att ligga sida vid sida. Sedan måste det naturligtvis alltid göras en bedömning.

Jag är också väldigt glad att ledamoten tog upp frågan om kostnader. Det blir ju oerhört uppenbart att Moderaterna inte har förstått någonting av klimatförändringarnas effekter eller vad som kommer att hända när vi har utarmat hela planeten. Då blir det dyrt. De kostnader som nu kommer med

den miljöförstöring som vi ser, med torka och bränder omväxlande, är jättestora. Vem ska ta dem? Varför ska inte de räknas in i dessa kalkyler?

Det är typiskt att det är miljö och klimat som det inte ska tas ökad hänsyn till när Moderaterna tar upp detta. Allting annat ska gälla väldigt mycket mer, men det kommer inte att fungera i längden. Då blir det dyrt.

Jag skulle vilja fråga Jan Ericson hur han ser på de ökade kostnader som kommuner, regioner och staten kommer att få på grund av de klimatförändringar som vi är med och skapar.

Anf. 119 JAN ERICSON (M) replik:

Fru talman! Det är lite märkligt att en miljöpartist står i talarstolen och pratar om att andras politik leder till samhällsproblem. Det var Miljöpartiets politik som ledde till att Sverige kastades ut i en energikris med skenande energikostnader samtidigt som utsläppen ökade. Inte ens en miljöpartist kan slå sig för bröstet och tycka att det var jättebra.

Det finns många olika aspekter som man ska ha med när man gör en upphandling. Som jag nämnade kan en del av dessa aspekter faktiskt strida mot varandra. Jag tog som exempel att miljöaspekten och klimataspekten kan strida mot varandra. Ett väldigt känt exempel är konflikten mellan vindkraft och energiproduktion – miljöaspekter kan vara ett problem, samtidigt som vindkraften i sig kan medföra klimatfördelar. Den konflikten finns, och det finns många andra sådana konflikter. Det finns sociala aspekter som man också vill lyfta in i sådana här avtal. Det är inte säkert att dessa sociala aspekter går hand i hand med hållbarhetsaspekterna i övrigt. Vi har som sagt också den ekonomiska aspekten.

Det är väldigt enkelt att raljera om att man inte behöver ta hänsyn till det här och att man alltid ska göra en bedömning av vad som är rätt och fel, men ni i Miljöpartiet vill ju ställa vissa krav som ska vara överordnade allting annat. Då går det inte längre att göra en sådan bedömning, för hur ska man bedöma detta?

Jag tycker att det är en väldigt allvarlig väg som Miljöpartiet vill gå. Den vägen innebär också att man går mycket längre än det som föreslås i denna motion, för här pratar vi ju bara om uppföljning. Jag ser med väldigt stor oro på hur Miljöpartiet ser på dessa frågor, framför allt när det gäller hur kommunerna ska ha råd med detta.

Anf. 120 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:

Fru talman! Uppenbarligen svarar Jan Ericson inte på hur han vill tackla den kostnadskris som kommer att drabba oss i takt med att klimatförändringarna blir allt värre. Det gör ju Moderaterna väldigt sällan.

Det som vi ser och kritiserar – och det som är ett stort hinder för att man ska kunna använda pengar i offentlig upphandling på ett sätt som leder till mer hållbarhet – är inte att det finns olika bedömningar att göra utan att det är en enda bedömning som gäller nu, och det är priset. Ingen vågar göra någonting annat. Hur miljödåligt, utsläppsalstrande och dödande för biologisk mångfald det än kan vara handlar det fortfarande om att priset är lägre någon annanstans och att man då inte får göra den bedömningen. Det får man – det finns ett sådant utrymme – men kunskapen är för dålig.

Jag vet, som Jan Ericson hörde mig säga i mitt anförande om han inte bara lyssnade på det som gjorde honom rädd, att det pågår saker i Reger-

Prot. 2022/23:119
7 juni

*Riksrevisionens
rapport om miljö-
mässig hållbarhet vid
statlig upphandling*

ingskansliet och att Upphandlingsmyndigheten jobbar med detta. Men vi tror inte att det räcker, för man nedprioriterar systematiskt någonting som vi tror att man systematiskt måste prioritera upp. Om vi inte kommer till rätta med klimatförändringarna och utarmningen av den biologiska mångfalden kommer allting att bli mycket dyrare.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 15.)

§ 13 En ny lag om viktigt meddelande till allmänheten

Försvarsutskottets betänkande 2022/23:FöU9
En ny lag om viktigt meddelande till allmänheten (prop. 2022/23:77)
föredrogs.

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 15.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.39 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 14 Beslut om ärende som slutdebatterats den 31 maj

MJU16 Klimatpolitik

Punkt 1 (Ökad ambition i det internationella klimatarbetet)

1. utskottet

2. res. 2 (C)

Votering:

190 för utskottet

21 för res. 2

94 avstod

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 63 SD, 60 M, 21 V, 16 KD, 15 MP, 14 L, 1 -

För res. 2: 21 C

Avstod: 94 S

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

Punkt 10 (Utsläppsbudget)

1. utskottet
2. res. 17 (V, MP)

Votering:

248 för utskottet
36 för res. 17
21 avstod
44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 63 SD, 60 M, 16 KD, 14 L, 1 -
För res. 17: 21 V, 15 MP
Avstod: 21 C
Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

Punkt 14 (Kompletterande mål och sektorsmål)

1. utskottet
2. res. 25 (SD)
3. res. 26 (MP)

Förberedande votering:

65 för res. 25
15 för res. 26
225 avstod
44 frånvarande

Kammaren biträdde res. 25.

Alireza Akhondi (C) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

132 för utskottet
64 för res. 25
109 avstod
44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 60 M, 21 V, 21 C, 16 KD, 14 L
För res. 25: 63 SD, 1 -
Avstod: 94 S, 15 MP
Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

Punkt 17 (Naturbaserade klimatlösningar)

1. utskottet
2. res. 30 (MP)

Votering:

290 för utskottet
15 för res. 30
44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 63 SD, 60 M, 21 V, 21 C, 16 KD, 14 L, 1 -
För res. 30: 15 MP
Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

Punkt 21 (Klimatklivet och Industriklivet)

1. utskottet

2. res. 35 (S)

Votering:

175 för utskottet

94 för res. 35

36 avstod

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 63 SD, 60 M, 21 V, 16 KD, 14 L, 1 -

För res. 35: 94 S

Avstod: 21 C, 15 MP

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

Punkt 24 (Reduktionsplikten)

1. utskottet

2. res. 42 (MP)

Votering:

269 för utskottet

15 för res. 42

21 avstod

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 63 SD, 60 M, 21 V, 16 KD, 14 L, 1 -

För res. 42: 15 MP

Avstod: 21 C

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 15 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

UU5 Nordiskt samarbete inklusive Arktis

Punkt 1 (Nordiskt samarbete och gränshinder m.m.)

1. utskottet

2. res. 2 (C)

Votering:

220 för utskottet

21 för res. 2

64 avstod

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 60 M, 21 V, 16 KD, 15 MP, 14 L

För res. 2: 21 C

Avstod: 63 SD, 1 -

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

Punkt 2 (Arbetsmarknad, kultur, utbildning och integration)

1. utskottet
2. res. 3 (S, C)

Votering:

126 för utskottet
115 för res. 3
64 avstod
44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 60 M, 21 V, 16 KD, 15 MP, 14 L
För res. 3: 94 S, 21 C
Avstod: 63 SD, 1 -
Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

Punkt 5 (Utrikespolitik, säkerhetspolitik och krisberedskap)

1. utskottet
2. res. 9 (SD)

Votering:

220 för utskottet
63 för res. 9
22 avstod
44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 60 M, 21 V, 16 KD, 15 MP, 14 L
För res. 9: 62 SD, 1 -
Avstod: 1 SD, 21 C
Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

Punkt 6 (Arktis)

1. utskottet
2. res. 12 (C)
3. res. 13 (MP)

Förberedande votering:

21 för res. 12
15 för res. 13
269 avstod
44 frånvarande

Kammaren biträdde res. 12.

Huvudvotering:

204 för utskottet
21 för res. 12
79 avstod
45 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 60 M, 21 V, 16 KD, 14 L
För res. 12: 21 C
Avstod: 63 SD, 15 MP, 1 -
Frånvarande: 14 S, 9 SD, 8 M, 3 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

AU10 En fortsatt stärkt arbetslöshetsförsäkring

Punkt 1 (Regeringens lagförslag)

1. utskottet

2. res. 1 (C)

Votering:

284 för utskottet

21 för res. 1

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 63 SD, 60 M, 21 V, 16 KD, 15 MP, 14 L, 1 -

För res. 1: 21 C

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

Punkt 2 (Ytterligare lättnader i arbetsvillkoret och karensvillkoret)

1. utskottet

2. res. 2 (V)

Votering:

284 för utskottet

21 för res. 2

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 63 SD, 60 M, 21 C, 16 KD, 15 MP, 14 L, 1 -

För res. 2: 21 V

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

SoU25 Estetiska produkter – en övergångsbestämmelse

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU21 Stöd till personer med funktionsnedsättning

Punkt 1 (FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning)

1. utskottet

2. res. 1 (V)

3. res. 2 (C)

Förberedande votering:

21 för res. 1

21 för res. 2

263 avstod

44 frånvarande

Tredje vice talmannen konstaterade att lika röstetal uppkommit. Utgången skulle avgöras genom lottning.

Tredje vice talmannen anmodade Adnan Dibrani (S) och Linda Lindberg (SD) att fungera som kontrollanter vid lottningen samt Mathias Bengtsson (KD) att förrätta lottningen.

Den upptagna lottsedeln visade ett ja, och kammaren hade således antagit res. 1.

Huvudvotering:
247 för utskottet
21 för res. 1
36 avstod
45 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 94 S, 63 SD, 59 M, 16 KD, 14 L, 1 -
För res. 1: 21 V
Avstod: 21 C, 15 MP
Frånvarande: 13 S, 9 SD, 9 M, 3 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

Punkt 3 (Statligt huvudmannaskap för personlig assistans)

1. utskottet
2. res. 7 (S, V, C, MP)
Votering:
154 för utskottet
151 för res. 7
44 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 63 SD, 60 M, 16 KD, 14 L, 1 -
För res. 7: 94 S, 21 V, 21 C, 15 MP
Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

Punkt 10 (Schablonbeloppet för assistansersättning)

1. utskottet
2. res. 21 (MP)
Votering:
268 för utskottet
15 för res. 21
22 avstod
44 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 94 S, 63 SD, 60 M, 21 C, 16 KD, 13 L, 1 -
För res. 21: 15 MP
Avstod: 21 V, 1 L
Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L
Elin Nilsson (L) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstätt från att rösta.

Punkt 17 (Stöd till synskadade och tillgång till ledarhundar)

1. utskottet
2. res. 36 (SD)
Votering:
240 för utskottet
64 för res. 36
1 avstod
44 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 60 M, 21 V, 20 C, 16 KD, 15 MP, 14 L

För res. 36: 63 SD, 1 -

Avstod: 1 C

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

Helena Lindahl (C) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU25 Genomförande av ändringarna i vapendirektivet

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Genomförande på miniminivå)

1. utskottet

2. res. (C)

Votering:

284 för utskottet

21 för res.

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 63 SD, 60 M, 21 V, 16 KD, 15 MP, 14 L, 1 -

För res.: 21 C

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

JuU23 En ny lag om ordningsvakter

Punkt 1 (Ordningsvaktens befogenheter)

1. utskottet

2. res. 1 (V, MP)

Votering:

269 för utskottet

36 för res. 1

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 63 SD, 60 M, 21 C, 16 KD, 14 L, 1 -

För res. 1: 21 V, 15 MP

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

Punkt 3 (Ordningsvaktutbildningen)

1. utskottet

2. res. 2 (V)

Votering:

269 för utskottet

21 för res. 2

15 avstod

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 63 SD, 60 M, 21 C, 16 KD, 14 L, 1 -

För res. 2: 21 V

Avstod: 15 MP

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU41 Riksrevisionens rapport om miljömässig hållbarhet vid statlig upphandling

1. utskottet

2. res. (S, V, MP)

Votering:

175 för utskottet

130 för res.

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 63 SD, 60 M, 21 C, 16 KD, 14 L, 1 -

För res.: 94 S, 21 V, 15 MP

Frånvarande: 13 S, 9 SD, 8 M, 3 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

FöU9 En ny lag om viktigt meddelande till allmänheten

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 16 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Redogörelse

2022/23:RR5 Riksrevisorernas årliga rapport 2023

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående redogörelse skulle förlängas till och med *onsdagen den 20 september*.

EU-dokument

COM(2023) 224 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om tvångslicensiering för krishantering och om ändring av förordning (EG) nr 816/2006

§ 17 Beslut om förlängd motionstid

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för prop. 2022/23:126 *Hemliga tvångsmedel – effektiva verktyg för att förhindra och utreda allvarliga brott* skulle förlängas till och med *måndagen den 19 juni*.

§ 18 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 2 juni

2022/23:377 Gasattacker mot skolflickor i Iran

av *Lotta Johnsson Fornarve* (V)

till utrikesminister Tobias Billström (M)

2022/23:378 Regeringens arbete för att bekämpa mäns våld mot kvinnor

av *Sofia Amloh* (S)

till statsrådet Paulina Brandberg (L)

2022/23:379 Konsekvensanalys av EU-förordningen PPWR

av *Joakim Järrebring* (S)

till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2022/23:380 En bred utvärdering av den svenska alkoholpolitiken

av *Pontus Andersson* (SD)

till socialminister Jakob Forssmed (KD)

den 5 juni

2022/23:381 Lagstiftningen om barns rättigheter

av *Martina Johansson* (C)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2022/23:382 Institutet för mänskliga rättigheters fortsatta existens och utveckling

av *Per-Arne Håkansson* (S)

till statsrådet Paulina Brandberg (L)

§ 19 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 2 juni

2022/23:749 Narkotikasök med hund på postterminaler utan skälig misstanke

av *Katja Nyberg* (SD)

till statsrådet Erik Slottner (KD)

den 5 juni

2022/23:750 Tillgänglighet på flygbussarna

av *Nadja Awad* (V)

till statsrådet Erik Slottner (KD)

2022/23:751 Samarbete med Taiwan inom digitalisering och cybersäkerhet

av *Markus Wiechel* (SD)

till statsrådet Erik Slottner (KD)

2022/23:752 Stärkta diplomatiska relationer med Indien

av *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister Tobias Billström (M)

Prot. 2022/23:119
7 juni

§ 20 Kammaren åtskildes kl. 16.19.

Sammanträdet leddes

av tredje vice talmannen från dess början till och med § 7 anf. 36 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med § 9 anf. 82 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till och med § 11 anf. 109 (delvis) och

av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

LENA LINDBÄCK

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Meddelande om frågestund	1
§ 2 Anmälan om subsidiaritetsprövning	1
§ 3 Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
§ 4 Ärende för hänvisning till utskott	1
§ 5 Ärenden för bordläggning	2
§ 6 Nordiskt samarbete inklusive Arktis	2
Utrikesutskottets betänkande 2022/23:UU5	2
Anf. 1 ALEXANDRA ANSTRELL (M)	2
Anf. 2 HELÉNE BJÖRKLUND (S).....	4
Anf. 3 ANGELIKA BENGTTSSON (SD) replik.....	6
Anf. 4 HELÉNE BJÖRKLUND (S) replik	7
Anf. 5 ANGELIKA BENGTTSSON (SD) replik.....	7
Anf. 6 HELÉNE BJÖRKLUND (S) replik	7
Anf. 7 LORENA DELGADO VARAS (V)	7
Anf. 8 ANGELIKA BENGTTSSON (SD).....	9
Anf. 9 LORENA DELGADO VARAS (V) replik.....	11
Anf. 10 ANGELIKA BENGTTSSON (SD) replik.....	11
Anf. 11 LORENA DELGADO VARAS (V) replik.....	11
Anf. 12 ANGELIKA BENGTTSSON (SD) replik.....	11
Anf. 13 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD).....	12
Anf. 14 CATARINA DEREMAR (C)	13
Anf. 15 JOAR FORSSELL (L)	15
Anf. 16 EMMA BERGINGER (MP).....	17
Anf. 17 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M).....	19
Anf. 18 ANGELIKA BENGTTSSON (SD) replik.....	22
Anf. 19 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M) replik.....	22
Anf. 20 ANGELIKA BENGTTSSON (SD) replik.....	23
Anf. 21 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M) replik.....	23
Anf. 22 STAFFAN EKLÖF (SD)	23
Anf. 23 HELÉNE BJÖRKLUND (S) replik	24
Anf. 24 STAFFAN EKLÖF (SD) replik	25
Anf. 25 HELÉNE BJÖRKLUND (S) replik	25
Anf. 26 STAFFAN EKLÖF (SD) replik	25
Anf. 27 TREDJE VICE TALMANNEN.....	26
Anf. 28 ANNA LASSES (C)	26
Anf. 29 VICTORIA TIBLOM (SD).....	26
Anf. 30 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD).....	27
Anf. 31 HELÉNE BJÖRKLUND (S) replik	28
Anf. 32 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD) replik	28
Anf. 33 HELÉNE BJÖRKLUND (S) replik	29
Anf. 34 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD) replik	29
(Beslut fattades under § 15.)	29
§ 7 En fortsatt stärkt arbetslöshetsförsäkring	29
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2022/23:AU10	29
Anf. 35 MAGNUS PERSSON (SD).....	29

Anf. 36	CICZIE WEIDBY (V).....	30
Anf. 37	ADRIAN MAGNUSSON (S)	32
Anf. 38	CICZIE WEIDBY (V) replik	34
Anf. 39	ADRIAN MAGNUSSON (S) replik	35
Anf. 40	CICZIE WEIDBY (V) replik	35
Anf. 41	ADRIAN MAGNUSSON (S) replik	35
Anf. 42	JONNY CATO (C).....	35
Anf. 43	CICZIE WEIDBY (V) replik	37
Anf. 44	JONNY CATO (C) replik	38
Anf. 45	CICZIE WEIDBY (V) replik	38
Anf. 46	JONNY CATO (C) replik	39
Anf. 47	OLIVER ROSENGREN (M)	39
Anf. 48	JONNY CATO (C) replik	40
Anf. 49	OLIVER ROSENGREN (M) replik	41
Anf. 50	JONNY CATO (C) replik	41
Anf. 51	OLIVER ROSENGREN (M) replik	42
Anf. 52	ADRIAN MAGNUSSON (S) replik	42
Anf. 53	OLIVER ROSENGREN (M) replik	42
Anf. 54	ADRIAN MAGNUSSON (S) replik	43
Anf. 55	OLIVER ROSENGREN (M) replik	43
Anf. 56	MAGNUS JACOBSSON (KD)	44
Anf. 57	ADRIAN MAGNUSSON (S) replik	46
Anf. 58	MAGNUS JACOBSSON (KD) replik	46
Anf. 59	ADRIAN MAGNUSSON (S) replik	47
Anf. 60	MAGNUS JACOBSSON (KD) replik	47
Anf. 61	CAMILLA MÅRTENSEN (L)	48
Anf. 62	JONNY CATO (C) replik	48
Anf. 63	CAMILLA MÅRTENSEN (L) replik	49
Anf. 64	JONNY CATO (C) replik	49
Anf. 65	CAMILLA MÅRTENSEN (L) replik	50
Anf. 66	ADRIAN MAGNUSSON (S) replik	50
Anf. 67	CAMILLA MÅRTENSEN (L) replik	50
Anf. 68	ADRIAN MAGNUSSON (S) replik	51
Anf. 69	CAMILLA MÅRTENSEN (L) replik	51
	(Beslut fattades under § 15.).....	51
§ 8	Estetiska produkter – en övergångsbestämmelse.....	52
	Socialutskottets betänkande 2022/23:SoU25	52
	(Beslut fattades under § 15.).....	52
§ 9	Stöd till personer med funktionsnedsättning.....	52
	Socialutskottets betänkande 2022/23:SoU21	52
Anf. 70	MALIN HÖGLUND (M).....	52
Anf. 71	CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik.....	53
Anf. 72	MALIN HÖGLUND (M) replik.....	54
Anf. 73	CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik.....	54
Anf. 74	MALIN HÖGLUND (M) replik.....	54
Anf. 75	KARIN SUNDIN (S)	54
Anf. 76	DAN HOVSKÄR (KD).....	56
Anf. 77	CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik.....	57
Anf. 78	DAN HOVSKÄR (KD) replik	58
Anf. 79	CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik.....	58
Anf. 80	DAN HOVSKÄR (KD) replik	58

Anf. 81	CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD)	59
Anf. 82	CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik	60
Anf. 83	CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD) replik	61
Anf. 84	CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik	61
Anf. 85	CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD) replik	61
Anf. 86	MALIN DANIELSSON (L)	62
Anf. 87	MAJ KARLSSON (V)	64
Anf. 88	CHRISTOFER BERGENBLOCK (C)	65
Anf. 89	ULRIKA WESTERLUND (MP)	67
	(Beslut fattades under § 15.)	69
§ 10	Genomförande av ändringarna i vapendirektivet	69
	Justitieutskottets betänkande 2022/23:JuU25	69
Anf. 90	PETTER LÖBERG (S)	69
Anf. 91	HELENA VILHELMSSON (C) replik	71
Anf. 92	PETTER LÖBERG (S) replik	71
Anf. 93	HELENA VILHELMSSON (C) replik	72
Anf. 94	PETTER LÖBERG (S) replik	72
Anf. 95	HELENA VILHELMSSON (C)	73
Anf. 96	STEN BERGHEDEN (M)	75
Anf. 97	HELENA VILHELMSSON (C) replik	78
Anf. 98	STEN BERGHEDEN (M) replik	78
Anf. 99	HELENA VILHELMSSON (C) replik	78
Anf. 100	STEN BERGHEDEN (M) replik	79
Anf. 101	BIRGER LAHTI (V)	80
Anf. 102	INGEMAR KIHLESTRÖM (KD)	81
	(Beslut fattades under § 15.)	83
§ 11	En ny lag om ordningsvakter	83
	Justitieutskottets betänkande 2022/23:JuU23	83
Anf. 103	PETTER LÖBERG (S)	83
Anf. 104	LOTTA JOHNSON FORNARVE (V)	85
Anf. 105	KATJA NYBERG (SD)	86
Anf. 106	RASMUS LING (MP)	88
Anf. 107	TORSTEN ELOFSSON (KD)	89
Anf. 108	RASMUS LING (MP) replik	90
Anf. 109	TORSTEN ELOFSSON (KD) replik	90
Anf. 110	RASMUS LING (MP) replik	90
Anf. 111	TORSTEN ELOFSSON (KD) replik	91
Anf. 112	JUNO BLOM (L)	91
Anf. 113	MIKAEL DAMSGAARD (M)	93
	(Beslut fattades under § 15.)	94
§ 12	Riksrevisionens rapport om miljömässig hållbarhet vid statlig upphandling	94
	Finansutskottets betänkande 2022/23:FiU41	94
Anf. 114	JAN ERICSON (M)	94
Anf. 115	GUNILLA CARLSSON (S)	95
Anf. 116	JANINE ALM ERICSON (MP)	96
Anf. 117	JAN ERICSON (M) replik	98
Anf. 118	JANINE ALM ERICSON (MP) replik	98
Anf. 119	JAN ERICSON (M) replik	99
Anf. 120	JANINE ALM ERICSON (MP) replik	99

(Beslut fattades under § 15.).....	100	Prot. 2022/23:119
§ 13 En ny lag om viktigt meddelande till allmänheten.....	100	7 juni
Försvarsutskottets betänkande 2022/23:FöU9.....	100	
(Beslut fattades under § 15.).....	100	
Ajournering.....	100	
Återupptaget sammanträde.....	100	
§ 14 Beslut om ärende som slutdebatterats den 31 maj.....	100	
MJU16 Klimatpolitik.....	100	
§ 15 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	102	
UU5 Nordiskt samarbete inklusive Arktis.....	102	
AU10 En fortsatt stärkt arbetslöshetsförsäkring.....	104	
SoU25 Estetiska produkter – en övergångsbestämmelse.....	104	
SoU21 Stöd till personer med funktionsnedsättning.....	104	
JuU25 Genomförande av ändringarna i vapendirektivet.....	106	
JuU23 En ny lag om ordningsvakter.....	106	
FiU41 Riksrevisionens rapport om miljömässig hållbarhet vid statlig upphandling.....	107	
FöU9 En ny lag om viktigt meddelande till allmänheten.....	107	
§ 16 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid.....	107	
§ 17 Beslut om förlängd motionstid.....	107	
§ 18 Anmälan om interpellationer.....	108	
§ 19 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	108	
§ 20 Kammaren åtskildes kl. 16.19.....	109	